

KGP.430.9.2023

Nr ewid. 76/2023/D/22/508/KGP

Informacja o wynikach kontroli

LIKWIDACJA
KOPALNI WĘGLA KAMIENNEGO „KRUPIŃSKI”

DEPARTAMENT
GOSPODARKI,
SKARBU PAŃSTWA
I PRYWATYZACJI

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

Informacja o wynikach kontroli

Likwidacja Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński”

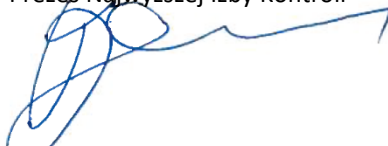
p.o. Dyrektora Departamentu Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji

Maciej Maciejewski

Zatwierdzam:

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś
Warszawa, dnia

07.12.2023

Najwyższa Izba Kontroli
Ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

Spis treści

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ	5
1. WPROWADZENIE	7
2. OCENA OGÓLNA	8
3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI	10
4. WNIOSKI	15
5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	16
5.1. Przyczyny likwidacji Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński”	16
5.1.1. Funkcjonowanie KWK „Krupiński” w strukturach JSW	16
5.1.2. Analizy i koncepcje funkcjonowania KWK „Krupiński” w strukturach JSW po zakupie Kopalni Węgla Kamiennego „Knurów-Szczygłowice”	19
5.2. Plan i Przebieg Likwidacji	23
5.2.1. Przekazanie przez JSW KWK „Krupiński” do SRK	23
5.2.2. Formalne podstawy działań likwidacyjnych KWK „Krupiński”	27
5.2.3. Finansowanie Likwidacji	33
5.3. Realizacja działań likwidacyjnych	40
5.3.1. Przebieg działań likwidacyjnych	40
5.3.2. Efekty działań likwidacyjnych	44
5.3.3. Koszty Likwidacji	44
5.3.4. Społeczne koszty likwidacji	45
5.3.5. Brak działań rekultywacyjnych	46
5.4. Inicjatywy zmierzające do zagospodarowania infrastruktury i obiektów po KWK „Krupiński”	48
5.4.1. Nieudana próba zagospodarowania hałdy	48
5.4.2. Nieudana koncepcja współpracy z JSW-Innowacje	49
5.4.3. Oferta Tamar Resources Ltd	49
5.4.4. Niepowodzenie koncepcji współpracy z Silesian Coal International Group of Companies SA	50
5.4.5. Skutki zakłóceń procesu likwidacji KWK „Krupiński”	54
6. ZAŁĄCZNIKI	60
6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe	60
6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych	64
6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności	66
6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	67
6.5. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli	68

6.6. Opinia Prezesa NIK do stanowiska Ministra.....	74
6.7. Skład zespołu Doradczo-Audytorskiego.....	75
6.8. Zakres rzeczowy i finansowy likwidacji oraz jego zmiany	76

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ

ARP	Agencja Rozwoju Przemysłu SA Oddział w Katowicach;
FLZG	Fundusz Likwidacji Zakładu Górniczego;
GK JSW	Grupa Kapitałowa Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA;
JSW	Jastrzębska Spółka Węglowa SA;
JSW-I	JSW Innowacje SA;
KWK „Krupiński” lub Kopalnia	Kopalnia Węgla Kamiennego „Krupiński”;
ksh	Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1467);
MAP	Ministerstwo Aktywów Państwowych;
ME	Ministerstwo Energii
MPZP	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego;
NWZA JSW	Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA;
OUG	Okręgowy Urząd Górniczy;
Rozporządzenie w sprawie dotacji na likwidację	Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym (D. U. poz. 684);
Rozporządzenie w sprawie dofinansowania	Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 10 czerwca 2010 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na dofinansowanie do inwestycji początkowych Dz. U. poz. Nr 109 poz. 714;
SC	Silesian Coal International Group of Companies SA oraz firmy będące jej poprzednikami prawnymi;
SRK	Spółka Restrukturyzacji Kopalń SA;
Ustawa Pgg	ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2023 r. poz. 6331072 t.j. z 2022 r. poz. 1072, ze zm.);
Ustawa o NIK	ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2022 r. poz. 623);
Ustawa o funkcjonowaniu gwk	ustawa z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego (Dz. U. z 2022 r., poz. 1309);
Ustawa Poś	ustawa z dnia 27 kwietnia 2017 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, ze zm.);
uoogrill	Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. (Dz.U. z 1995 r. nr 16 poz. 78);

- Zasady i kryteria przyznawania dotacji** Dokumenty opracowane w ME:
„Kryteria przyznawania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie w 2017 roku zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, a także kosztów ogólnego zarządu”; „Zasady i kryteria przyznawania dotacji na finansowanie w 2018 r. zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, a także kosztów ogólnego zarządu”.
- ZOW** Zakład Odzysku Węgla;
- ZRP** Zaktualizowany roczny plan zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalni.

1. WPROWADZENIE

Pytanie definiujące cel główny kontroli

Czy proces likwidacji KWK „Krupiński” był prowadzony prawidłowo oraz z uwzględnieniem interesu publicznego?

Pytania definiujące cele szczegółowe kontroli

1. Czy decyzja o likwidacji KWK „Krupiński” wynikała z niemożności sanacji kopalni i czy poprzedzona była rzetelnymi analizami i czy uwzględniano w nich możliwości zagospodarowania infrastruktury i środków trwałych kopalni i eksploatowanych złóż węgla oraz wymagania z zakresu ochrony środowiska?
2. Czy rzetelnie opracowano plan likwidacji KWK „Krupiński” oraz aneksy do tych planów?
3. Czy proces likwidacji KWK „Krupiński” prowadzony był w sposób gospodarny i zgodny z planem likwidacji?
4. Czy decyzje Ministra nadzorującego SRK o dwukrotnym zawieszeniu procesu likwidacji KWK „Krupiński” były prawnie dopuszczalne i ekonomicznie uzasadnione oraz czy przed ich podjęciem zagwarantowano środki na pokrycie zwiększonych kosztów likwidacji?
5. Czy w procesie przygotowania i realizacji likwidacji zadbano o właściwe zabezpieczenie złóż w obszarze górniczym KWK „Krupiński” oraz optymalne zagospodarowanie likwidowanych aktywów i zminimalizowanie niekorzystnych skutków społecznych i środowiskowych?

Jednostki kontrolowane

Ministerstwo Aktywów Państwowych
Spółka Restrukturyzacji Kopalń SA
Jastrzębska Spółka Węglowa SA

Okres objęty kontrolą

2010–2022 (1 półrocze)

Zarząd Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA podjął w 2016 r., za zgodą Ministra Energii, decyzję o przekazaniu Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński” do Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA w celu likwidacji. Powodami tej decyzji były: trwała nierentowność kopalni, brak środków na inwestycje w JSW, w celu rozpoczęcia eksploatacji złóż węgla koksującego typu 35 oraz brak środków na utrzymywanie tej kopalni w czasie realizacji ww. inwestycji.

Dokonany w 2014 r. przez JSW zakup kopalni „Knurów-Szczygłowice” i panujący w latach 2014–2016 gwałtowny spadek cen węgla na świecie, spowodował kryzys finansowy JSW, który zagrażał jej dalszemu istnieniu. Przyjęty w związku z tym przez JSW program restrukturyzacji zakładał m.in. przekazanie KWK „Krupiński” do SRK.

Decyzje JSW były akceptowane przez ówczesnego Ministra Energii, a całkowita likwidacja KWK „Krupiński” w latach 2017–2020 uwzględniona została w przekazanym w 2016 r. wniosku rządu RP do Komisji Europejskiej o notyfikację dokumentu *Pomoc państwa dla sektora górnictwa węgla kamiennego na lata 2015–2018*¹

Mimo tych okoliczności, decyzja o przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK spotkała się z protestami organizacji reprezentujących pracowników, środowisk lokalnych i władz samorządowych, a także niektórych ekspertów. Wśród argumentów przeciwko likwidacji wskazywano m.in., że w złożu obszaru górniczego „Krupiński” pozostaną niewydobyte, szacowane na 40 milionów ton, zasoby węgla energetycznego i koksującego.

Kontrola została zainicjowana w związku z ustaleniami kontroli P/21/019 przeprowadzonej przez NIK w 2020 r. w Spółce Restrukturyzacji Kopalń SA wskazującymi, że w 2017 r. Minister Energii zaakceptował program likwidacji KWK „Krupiński”, która miała być przeprowadzona w latach 2017–2020. Następnie, w wyniku dwukrotnego aneksowania programu likwidacji, dokonano zmian terminu zakończenia procesu likwidacji kopalni, który ostatecznie ustalono na 30 czerwca 2023 r. Na likwidację w latach 2017–2020 zaplanowano pierwotnie kwotę 388 268,5 tys. zł, a po zmianie terminu likwidacji planowana kwota wzrosła do 620 389,9¹ tys. zł, t.j. o 232 121,4 tys. zł (o 59,8 %), przy czym zmiany zakresu rzeczowego i finansowego likwidacji były spowodowane głównie wydłużeniem okresu likwidacji. Konieczność wydłużenia terminu likwidacji KWK „Krupiński” uzasadniano decyzjami ministra nadzorującego SRK o wstrzymaniu i spowolnieniu procesu likwidacji ze względu na rokowania potencjalnymi kontrahentami zainteresowanymi nabyciem infrastruktury po likwidowanej kopalni. Ostatecznie nie doszło do złożenia ofert.

Kontrolą objęto:

1. Ministerstwo Aktywów Państwowych (wcześniej Ministerstwo Energii i Ministerstwo Gospodarki), które nadzorowało Jastrzębską Spółkę Węglową SA oraz Spółkę Restrukturyzacji Kopalń SA;
2. Jastrzębską Spółkę Węglową SA, która zdecydowała o likwidacji Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński”;
3. Spółkę Restrukturyzacji Kopalń SA, która prowadziła proces likwidacji.

Założono, że oprócz oceny procesu likwidacji kopalni, wartością dodaną kontroli będzie zidentyfikowanie barier utrudniających rzetelne planowanie i sprawną realizację likwidacji kopalń.

¹ Koszty likwidacji do końca I kwartału 2023 r. wyniosły 432 509,1 tys. zł i wzrosną (po uwzględnieniu kosztów rekultywacji) co najmniej do kwoty 542 mln zł.

2. OCENA OGÓLNA

Likwidacja Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński” była nierzetelnie przygotowana i została przeprowadzona w sposób niegospodarny oraz z naruszeniem obowiązującego prawa i interesu publicznego

NIK negatywnie oceniła działania Zarządu Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA oraz nadzorujących tę Spółkę ministrów w procesie przygotowania i realizacji likwidacji KWK „Krupiński”, który był prowadzony w sposób niegospodarny i z naruszeniem obowiązującego prawa. Decyzja o likwidacji KWK „Krupiński” była poprzedzona analizami wskazującymi na jej trwałą nierentowność i wynikała także z trudnej sytuacji Grupy Kapitałowej JSW. Nie została jednak poprzedzona przez Ministra Energii analizą kosztów takiej likwidacji i korzyści dla Skarbu Państwa. Minister Energii powinien przed wyrażeniem zgody na likwidację Kopalni uwzględnić nie tylko interes Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA, ale również minimalizację wydatków ze środków publicznych oraz utratę dostępu do znacznej ilości węgla energetycznego i koksującego znajdującego się w obszarze górniczym KWK „Krupiński”. Nie rozpatrywano też możliwości dalszego funkcjonowania tej kopalni w koegzystencji z prywatnym inwestorem, który występował o stworzenie takiej możliwości już od 2013 r.

NIK negatywnie oceniła przygotowanie KWK „Krupiński” do likwidacji i jej zaplanowanie przez Zarządy JSW i SRK. Niemal do ostatniego dnia przed przekazaniem Kopalni do SRK, JSW prowadziła w niej eksploatację, co spowodowało, że na jej terenie znajdowała się bardzo duża ilość sprzętu. JSW ani SRK nie dysponowała wówczas dokumentacją pozwalającą na rozpoczęcie procesu likwidacji. Przejmując KWK „Krupiński” SRK nie posiadała także koncepcji likwidacji technicznej tej kopalni, która opierałaby się na szczegółowej analizie jej struktury górniczej oraz panujących w niej warunków geologiczno-górniczych. Wprawdzie JSW wraz z aktem notarialnym przekazała 31 marca 2017 r. SRK projekt planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego KWK „Krupiński” oraz projekt programu likwidacji Kopalni, jednakże dokumenty te były niekompletne. Nie pozwalało to SRK na natychmiastowe przystąpienie do likwidacji, a opracowany przez SRK *Program likwidacji* był nierzetelny oraz zawierał szereg błędów i niedoszacowań w zakresie rzeczowym, finansowym i czasowym, dotyczących zwłaszcza realności terminów realizacji poszczególnych zadań. Błędy te zostały następnie powielone w przekazanym Ministrowi do akceptacji *Planie likwidacji KWK „Krupiński” na rok 2017 r.*

Brak właściwego przygotowania KWK „Krupiński” do likwidacji sprawił też, że przez półtora roku, tj. do 30 października 2018 r. roboty likwidacyjne prowadzone były przez SRK w oparciu o *Plan ruchu zakładu górniczego na lata 2016–2018* oraz o dodatki do tego planu. Naruszało to – określone w art. 105 ust. 1, w związku z art. 129 ust. 4, ustawy Pgg – zasady prowadzenia likwidacji zakładów górniczych, a także art. 6 ustawy o funkcjonowaniu gwk, zgodnie z którym zakres likwidacji kopalni określa przedsiębiorstwo górnicze w *planie ruchu likwidowanego zakładu*. Sprawiało jednocześnie, że w całym tym okresie nie mogły być poddane likwidacji żadne obiekty i wyrobiska o podstawowym znaczeniu dla ruchu zakładu górniczego. Na przebieg procesu likwidacji Kopalni i jego ostateczne koszty nałożyło się także spowolnienie robót w związku z pandemią COVID-19 i długi czas prowadzenia procedur przetargowych na wyłonienie wykonawców poszczególnych zadań likwidacyjnych.

Nastąpiło także dwukrotne spowolnienie (łącznie przez osiem miesięcy) – procesu likwidacji na skutek dyspozycji wydawanych przez Sekretarza Stanu w ME w związku z zainteresowaniem inwestorów zewnętrznych obiektami niezlikwidowanymi oraz wstrzymanie procesu likwidacji na okres ponad pół roku na skutek dyspozycji wydanej przez Sekretarza

Stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych. Zarząd SRK wstrzymywał działania likwidacyjne Kopalni na skutek dyspozycji ministerialnych, które nie miały podstaw prawnych. Wydawanie takich dyspozycji, a także ich realizacja przez Zarząd SRK, było działaniem niezgodnym zarówno ze Statutem SRK, jak i zasadami określonymi w ksh.

Ostatecznie okres likwidacji Kopalni wydłużył się o dwa i pół roku w stosunku do pierwotnych założeń, co podwyższyło poniesione przez Skarb Państwa koszty, a zwłaszcza koszty utrzymania obiektów przeznaczonych do likwidacji oraz koszty ogólnego zarządu SRK. Działania SRK w celu likwidacji KWK „Krupiński” prowadzone od kwietnia 2017 r. do czerwca 2023 r. kosztem ok. 454 mln zł nie doprowadziły do zrehabilitowania terenów pogórnich, czyli ostatecznego usunięcia niekorzystnych dla środowiska skutków działania przedsiębiorstwa górniczego. Planowane pierwotnie koszty likwidacji w wysokości 382 mln zł, obciążające budżet państwa, wzrosną (po uwzględnieniu kosztów rekultywacji) co najmniej do kwoty 542 mln zł.

Niepowodzeniem też zakończyła się większość inicjatyw i koncepcji zagospodarowania infrastruktury KWK „Krupiński”, jak zagospodarowanie hałdy, rewitalizacja terenów pokopalnianych z udziałem JSW-Innowacje SA, przejęcie Kopalni przez Tamar Resources Ltd, dzierżawa infrastruktury przez Silesian Coal International Group of Companies SA. Jedynym zrealizowanym projektem w zakresie zagospodarowania terenów po byłej KWK „Krupiński” była rozbudowa i zagospodarowanie hal produkcyjno-remontowych przez Jastrzębskie Zakłady Remontowe sp. z o.o.

Mimo przebiegu likwidacji Kopalni niezgodnie z założeniami zawartymi w pierwotnej i kolejnych dwóch wersjach *Programu likwidacji*, kolejni ministrowie odpowiedzialni za górnictwo węgla kamiennego akceptowali plany roczne i sprawozdania z jej likwidacji, w których SRK wykazywała jako przewidziane do sfinansowania przez Skarb Państwa koszty wynikające ze wstrzymania lub spowolnienia działań likwidacyjnych. Zdaniem NIK było to niezgodne z § 2 rozporządzenia ws. dotacji na likwidację.

3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Podjęta za zgodą SP decyzja o likwidacji KWK „Krupiński” pozwoliła JSW na uniknięcie upadłości

Do 2015 r. likwidacja KWK „Krupiński” nie była przesądzona. W przyjętej w 2007 r. Strategii JSW zakładano likwidację KWK „Krupiński”, uznając, że dalsze wydobycie węgla typu 34.1 i 34.2² nie zapewni rentowności tej kopalni. Przyjęta w czerwcu 2010 r. „Strategia rozwoju zakładów JSW SA w latach 2010–2030” bazująca na reinterpretacji posiadanej informacji geologicznej wskazała, że w KWK „Krupiński” możliwe jest wyeksploatowanie 24,1 mln ton lepszej klasy węgla typu 35 w oparciu o czynne poziomy wydobywcze, a przewidywana żywotność kopalni została przedłużona o 11 lat, tj. do 2030 r.

Pogorszenie sytuacji finansowej GK JSW w wyniku załamania cen węgla na rynkach światowych w latach 2014–2016, zakup w 2014 r. kopalni „Knurów-Szczygłowice” za cenę 1490 mln zł oraz brak dostatecznej redukcji kosztów funkcjonowania Kopalni i GK JSW doprowadził do przyjęcia przez zarząd JSW w dniu 19 sierpnia 2016 r. programu restrukturyzacji przewidującego przekazanie KWK „Krupiński” do SRK w celu likwidacji. Analizy sporządzane przed tą decyzją przez JSW wskazywały na brak perspektyw poprawy sytuacji KWK „Krupiński” w krótkim okresie czasu, a straty, które kopalnia ta wygenerowała do 2016 r., szacowane były na 900 mln zł. Analizy te nie brały jednak pod uwagę złożonej w 2013 r. przez firmę SC oferty wykorzystania infrastruktury Kopalni do prowadzenia przez SC eksploatacji sąsiedniego obszaru górniczego, za co spółka SC oferowała JSW ok. 120 mln zł rocznie. W ocenie NIK, uwzględnienie współpracy z inwestorem zewnętrznym w sporządzanych analizach przedlikwidacyjnych mogło mieć wpływ na prognozowane wyniki finansowe KWK „Krupiński”, nie zapewniało jednak środków na realizację niezbędnych inwestycji. [str. 18–21]

Decyzja o likwidacji KWK „Krupiński” nie została poprzedzona bilansem kosztów i korzyści dla Skarbu Państwa

Minister Energii w grudniu 2016 r. wyraził zgodę na przekazanie kopalni w dniu 31 marca 2017 r. do SRK w celu jej całkowitej likwidacji, przy czym – jak sam wyjaśnił – podejmując tę decyzję kierował się przede wszystkim niedopuszczeniem do upadłości JSW. Nie przeprowadził jednak wcześniej bilansu kosztów i korzyści tej decyzji, pod kątem obciążenia finansów Skarbu Państwa i interesu publicznego, obejmującego nie tylko interes JSW, ale również minimalizację wydatków ze środków publicznych oraz utratę istniejącego wówczas dostępu do znacznej ilości węgla energetycznego i koksującego znajdującego się w obszarze górniczym KWK „Krupiński”. Podkreślić przy tym należy, że decyzja ta została podjęta przez Ministra Energii wbrew stanowisku większości członków powołanej przez niego grupy roboczej, reprezentujących stronę społeczną, którzy podważali wiarygodność analiz wskazujących na trwałą nierentowność kopalni oraz wskazywali, że likwidacja oznacza utratę dostępu do co najmniej 40 mln ton zasobów operatywnych niewydobytego węgla w złożu obszaru Krupiński. Nieuwzględnienie przez Ministra Energii głosów odrębnych większości członków grupy roboczej powołanej w celu oceny zasadności likwidacji KWK „Krupiński” wobec treści raportu rekomendującego likwidację oznacza, że efekt jej prac nie miał wpływu na podjętą przez Ministra decyzję. [str. 19–23]

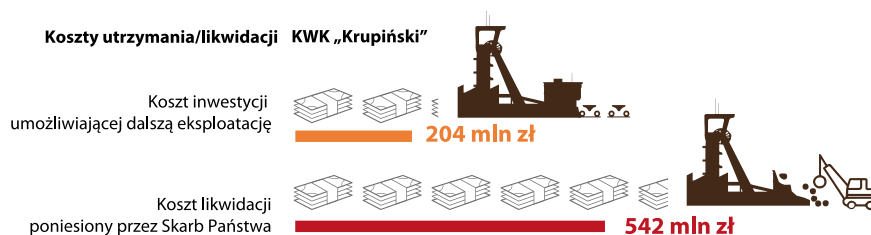
Skarb Państwa sfinansuje likwidację KWK „Krupiński” kwotą co najmniej 542 mln zł

Decyzję o likwidacji podjęto m.in. ze względu na brak możliwości sfinansowania przez JSW inwestycji w wysokości ok. 204 mln zł, w celu umożliwienia eksploatacji przez KWK „Krupiński” węgla koksującego. Tymczasem w jej wyniku, Skarb Państwa zdecydował się na sfinansowanie likwidacji tej kopalni za kwotę co najmniej 542 mln zł, w efekcie czego Polska pozbawiona została stosunkowo szybkiego dostępu do 40 mln ton złóż węgla energetycznego i koksującego.

² Węgiel silnie spiekający, wykorzystywany do produkcji koksu. Nie nadaje się dla urządzeń grzewczych małej mocy ze względu na zbyt duże zdolności spiekania.

Infografika nr 1

Porównanie nakładów na likwidację z nakładami inwestycyjnymi na kontynuację działalności KWK „Krupiński”

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

[str. 22–23]

JSW nie poniosła kosztów likwidacji zatrzymując jednocześnie 23 mln zł z funduszu likwidacji KWK „Krupiński”

Jedynym beneficjentem likwidacji KWK „Krupiński” była Jastrzębska Spółka Węglowa SA, która przekazała do SRK kopalnię całkowicie nieprzygotowaną do tego procesu, a także zatrzymała zgromadzone na ten cel – w oparciu o art. 128 ust. 1 ustawy Pgg – środki z funduszu likwidacji zakładu górniczego, w łącznej wysokości 23 mln zł. Pozwalał na to art. 8. ust. 2 ustawy o funkcjonowaniu gwk, który stanowi, że likwidację kopalni rozpoczęte przed 1 stycznia 2019 r. finansowane są z dotacji. Przyjęto takie rozwiązanie, mimo że u podstaw powołania do życia funduszu likwidacji zakładu górniczego leżała idea, aby to przedsiębiorca, a nie Skarb Państwa pokrywał koszty likwidacji zakładów górniczych. Dodatkowym skutkiem zastosowania tak skonstruowanych przepisów było to, że faktycznymi beneficjentami przejęcia KWK „Krupiński” do likwidacji przez SRK byli prywatni akcjonariusze JSW. [str. 23–26]

JSW nie przygotowała KWK „Krupiński” do likwidacji, ponieważ nie miała takiego obowiązku prawnego, co przyczyniło się jednocześnie do wzrostu kosztów likwidacji

JSW nie przygotowała KWK „Krupiński” do likwidacji. W szczególności, nie przygotowała dokumentacji likwidacyjnej, a także nie usunęła z kopalni maszyn i urządzeń wydobywczych, co opóźniło proces likwidacji Kopalni przez SRK. Wprawdzie JSW wraz z aktem notarialnym przekazała 31 marca 2017 r. SRK projekt planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego KWK „Krupiński” oraz projekt programu likwidacji Kopalni, jednakże dokumenty te były niekompletne i nie mogły zostać skierowane do właściwych organów celem zatwierdzenia. Nie pozwalało to SRK na natychmiastowe przystąpienie do likwidacji.

NIK zauważa, że brak przepisów zobowiązujących do opracowania niezbędnych dokumentów przedsiębiorców przekazujących kopalnię do SRK celem likwidacji oznacza, że koszty opracowania tych dokumentów i przeprowadzenia działań przygotowawczych do likwidacji ponosi Skarb Państwa, a nie przedsiębiorcy, którzy czerpali korzyści z eksploatacji kopalni. Taki stan prawny przyczynia się również do wydłużenia okresu likwidacji, a zatem również do zwiększenia kosztów likwidacji, w związku z ponoszeniem kosztów na utrzymanie obiektów do likwidacji. [str. 26–27]

Nierzetelne opracowanie w 2017 r. Programu likwidacji przez SRK

Przejmując KWK „Krupiński” SRK nie posiadała koncepcji likwidacji technicznej tej kopalni, która opierałaby się na szczegółowej analizie jej struktury górniczej oraz panujących w niej warunków geologiczno-górniczych, w tym występujących zagrożeń naturalnych. W efekcie, opracowany w kwietniu 2017 r. przez SRK i przedstawiony ME do akceptacji program likwidacji kopalni był nierzetelny. Błędem było np. zaplanowanie rozpoczęcia w IV kwartale 2018 r. jednoczesnej likwidacji wszystkich trzech szybów kopalni, mimo że w przypadku IV kategorii zagrożenia metanowego, jakie występowało w KWK „Krupiński”, takie działanie było wysoce ryzykowne. Przy planowaniu terminu rozpoczęcia tych robót nie uwzględniono też, że JSW prowadzić będzie przez znaczny okres czasu proces wydobywania z dołu zakładu górniczego maszyn, sprzętu i wyposażenia. W Programie likwidacji ujęto też działania rekultywacyjne, których nie można było przeprowadzić ze względu na ich niezgodność z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy

Suszec i które ostatecznie nie zostały zrealizowane do zakończenia likwidacji Kopalni. Mimo to, Minister Energii program ten zatwierdził.

Program likwidacji Kopalni nie był aktualizowany na bieżąco, a pierwszy aneks do niego opracowano dopiero 5 sierpnia 2019 r., to jest po upływie roku od tego, gdy stało się oczywistym, że nie jest możliwe prowadzenie likwidacji w sposób pierwotnie zaplanowany.

Do 30 października 2018 r. roboty likwidacyjne prowadzone były przez SRK w oparciu o *Plan ruchu zakładu górniczego na lata 2016–2018* sporządzony jeszcze przez JSW oraz o dodatki do tego planu. Naruszało to – określone w art. 105 ust. 1, w związku z art. 129 ust. 4, ustawy Pgg – zasady prowadzenia likwidacji zakładów górniczych, a także art. 6 ustawy o funkcjonowaniu gwk, zgodnie z którym zakres likwidacji kopalni określa przedsiębiorstwo górnicze w planie ruchu likwidowanego zakładu. [str. 27–33, 46–48]

Decyzje o spowolnieniu i wstrzymaniu działań likwidacyjnych w celu umożliwienia badania Kopalni przez inwestorów były pozbawione podstaw prawnych

Analizy i badania związane z inicjatywami i koncepcjami zagospodarowania infrastruktury Kopalni jakie podjęto po rozpoczęciu przez SRK procesu jej likwidacji były przyczyną dwukrotnego spowolnienia i jednego okresu całkowitego wstrzymywania procesu jej likwidacji. W efekcie, przyczyniły się do znaczącego wydłużenia tego procesu oraz istotnego wzrostu jego kosztów. Decyzje Zarządu SRK podejmowane w wyniku dyspozycji ministerialnych o spowolnieniu i wstrzymaniu działań likwidacyjnych były niezgodne ze Statutem SRK, a wydawane przez Sekretarzy Stanu dyspozycje pozbawione podstaw prawnych. Kompetencje ministra właściwego ds. gospodarki złożami kopalni polegające na zatwierdzaniu programów likwidacji kopalń nie upoważniają ministra do podejmowania decyzji o wstrzymywaniu (także częściowym) przez SRK działań likwidacyjnych lub o ich wznowianiu, bowiem działania takie należą do wyłącznych kompetencji Zarządu SRK. Zgodnie bowiem z art. 375¹ ksh walne zgromadzenie akcjonariuszy i rada nadzorcza spółki nie mogą wydawać zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw spółki. Tym bardziej takich kompetencji nie mają członkowie kierownictwa ministerstw. [str. 48–54]

Decyzje o spowolnieniu i wstrzymaniu działań likwidacyjnych pozbawione były nieracjonalne i zwiększyły koszty likwidacji o co najmniej 28 mln zł

Do dwukrotnego spowolnienia procesu likwidacji doszło mimo braku racjonalnych przesłanek do podjęcia takiej decyzji. W pierwszym przypadku wstrzymanie to zostało zainicjowane wnioskiem potencjalnego inwestora, który nie wykazał wiarygodności finansowej, a w drugim przypadku wnioskiem JSW-I, która wprawdzie przedstawiała zainteresowanie infrastrukturą dołową i powierzchniową KWK „Krupiński” oraz przedstawiała plany jej zagospodarowania, jednakże nie podjęła żadnych faktycznych działań pozwalających na zmaterializowanie tych planów. JSW-I nie dysponowała dokumentami pozwalającymi na traktowanie tych zamierzeń w sposób wiarygodny, nie przygotowała ich także w okresie wstrzymania likwidacji Kopalni. Okres wstrzymania likwidacji Kopalni, był powrotem do koncepcji przedstawianej w 2013 r. przez Silesian Coal International Group of Companies SA spółce JSW, w zakresie wykorzystania infrastruktury Kopalni do prowadzenia wydobywania z sąsiadującego z Kopalnią obszaru górniczego. Likwidację wstrzymano, mimo że SC nie dysponowała koncesją na eksploatację ww. złoża, a realizacja przedstawianej przez tę firmę koncepcji była mało realna ze względu na to, że jej skutkiem byłaby m.in. konieczność zwrotu wielomilionowej dotacji udzielonej SRK na likwidację oraz konieczność uzyskania zgody Komisji Europejskiej na aktualizację planu likwidacji polskich kopalń. Mimo powyższych okoliczności Sekretarz Stanu w MAP wydał bez podstawy prawnej dyspozycję wstrzymania likwidacji przez SRK, i to bez wcześniejszego uzyskania wiążącego zobowiązania potencjalnego inwestora do pokrycia kosztów utrzymania KWK „Krupiński” w okresie wstrzymania jej likwidacji. Skutkiem całkowitego wstrzymania działań likwidacyjnych w okresie od 17 października 2020 r. do 26 kwietnia 2021 r., do którego doszło w wyniku wydania przez Sekretarza Stanu w MAP pisemnej dyspozycji Zarządowi SRK nakazującej takie działania, było zwiększenie kosztów likwidacji o kwotę co najmniej 28 mln zł. [str. 54–57]

W trakcie likwidacji KWK „Krupiński” nie prowadzono żadnych prac rekultywacyjnych

Program i plany likwidacji opracowywane przez SRK zakładały rekultywację terenów pogórnich, chociaż jej przeprowadzenie – w sposób przygotowany przez SRK – było niemożliwe w świetle obowiązującego w Gminie Suszec miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Plan ten nie został zmieniony do momentu zakończenia likwidacji, co uniemożliwiło zrealizowanie działań rekultywacyjnych wymaganych ustawą Pgg i uoogr. Rekultywacja będzie prowadzona po przeniesieniu KWK „Krupiński” do oddziału SRK grupującego kopalnie w całkowitej likwidacji, a jej koszt – planowany w *Programie likwidacji* na 86 mln zł – może ostatecznie wynieść nawet ok. 300 mln zł, z czego – jak zakłada SRK – 175 mln pochodzić ma z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. [str. 47–48]

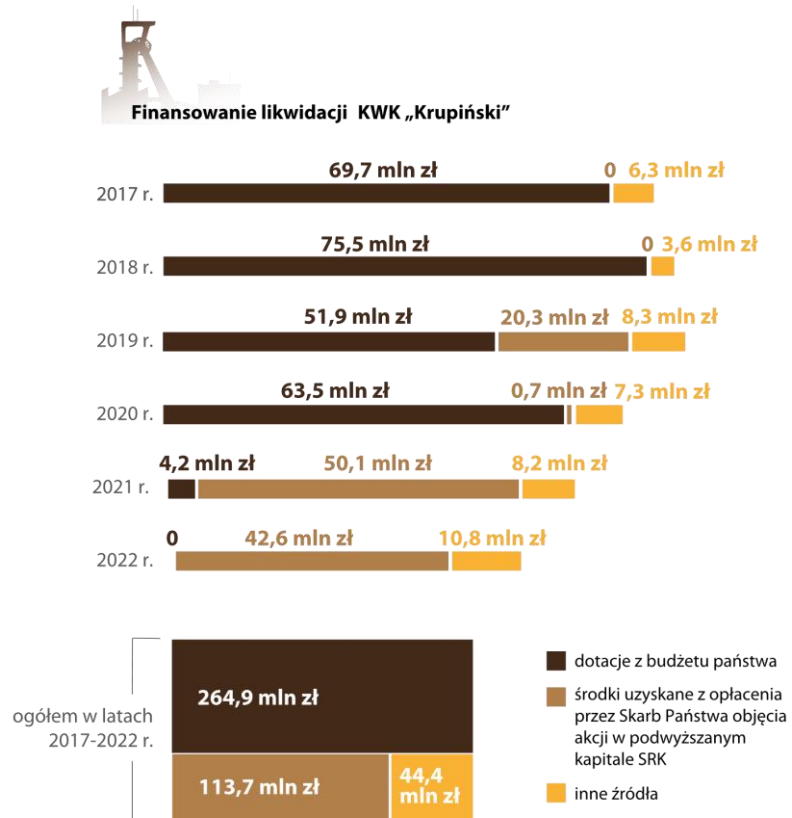
W trakcie likwidacji zmieniły się źródła jej finansowania z dotacji na finansowanie poprzez opłacenie przez SP podwyższenia kapitału SRK

W 2017 r. i w 2018 r. likwidacja KWK „Krupiński” finansowana była z budżetu wyłącznie w formie dotacji przekazywanych miesięcznymi zaliczkami, co powodowało konieczność całkowitego rozliczenia uzyskanych przez SRK kwot w cyklach rocznych. Kwoty dotacji były w ciągu roku wielokrotnie zmieniane (najczęściej zmniejszane), co przy równoczesnym comiesięcznym wnioskowaniu o przekazanie kolejnej zaliczki utrudniało, w opinii NIK, racjonalne planowanie i realizację działań likwidacyjnych.

Od 2019 r. SRK finansowała likwidację także środkami uzyskanymi z opłacenia przez Skarb Państwa objęcia akcji w podwyższonym kapitale SRK. Taka forma finansowania likwidacji jest bardziej wygodna dla SRK, ale NIK dostrzega ryzyko wynikające z konieczności obniżenia kapitału zakładowego SRK w przypadku zwrotu środków niewykorzystanych lub wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem.

Infografika nr 2

Struktura finansowania likwidacji KWK „Krupiński”

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

JSW nie dotrzymała zobowiązania do utrzymania KWK „Krupiński” na rynku do 2018 r.

JSW nie dotrzymała warunku utrzymania KWK „Krupiński” na rynku do 2030 r. a tego typu deklaracja ze strony JSW była warunkiem otrzymania w 2010 r. dotacji w wysokości 20 mln zł na dofinansowanie inwestycji. Minister Energii nie zapewnił zamieszczenia w umowie instrumentów gwarantujących możliwość wyegzekwowania tego zobowiązania od beneficjenta dotacji. [str. 17]

Zlecenie przez JSW analiz KWK „Krupiński” po przekazaniu kopalni do SRK było niegospodarne

JSW zleciła opracowania dotyczące oceny prawidłowości decyzji Zarządu Spółki o likwidacji KWK „Krupiński” za kwotę 354 tys. zł już po jej przekazaniu do SRK, co w ocenie NIK było działaniem niegospodarnym. Opracowania dotyczyły bowiem aktywów nie należących do JSW, a tym samym nie miały żadnej wartości gospodarczej dla JSW i nie mogły wpłynąć na zmianę decyzji o przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK. Zdaniem NIK, zlecenie wykonania tych opracowań miało jedynie post factum usprawiedliwić lub uzasadnić działania Zarządu JSW dotyczące przekazania KWK „Krupiński” do SRK. [str. 18]

Większość inicjatyw zagospodarowania infrastruktury po KWK „Krupiński” zakończyła się niepowodzeniem

Niepowodzeniem zakończyła się większość inicjatyw i koncepcji zagospodarowania infrastruktury KWK „Krupiński” w tym:

- zagospodarowanie hałdy z udziałem „ZOWER” Sp. z o.o,
- rewitalizacja terenów pokopalnianych z udziałem JSW – I,
- przejęcie kopalni przez firmę Tamar Resources Ltd,
- dzierżawa infrastruktury kopalni przez SC,

Jedynym zrealizowanym projektem w zakresie zagospodarowania terenów po byłej KWK „Krupiński” była rozbudowa i zagospodarowanie hal produkcyjno-remontowych przez Jastrzębskie Zakłady Remontowe sp. z o.o. Główną przyczyną powyższego niepowodzenia była nierealność zaplanowanych inicjatyw wobec sytuacji gospodarczej i możliwości technologicznych.

[str. 48–54]

Kontrola zidentyfikowała bariery, które praktycznie uniemożliwiają sprawną realizację procesów likwidacyjnych kopalń

W wyniku kontroli NIK zidentyfikowała bariery prawne, formalne i finansowe, które praktycznie uniemożliwiają rzetelne planowanie i sprawną realizację procesów likwidacyjnych kopalń. Spośród tych barier NIK uważa za najistotniejsze:

- brak prawnego zobowiązania przedsiębiorców przekazujących kopalnie do SRK do przygotowania ich do likwidacji poprzez usunięcie z nich składników majątkowych, które przedsiębiorca chce zachować³ oraz sporządzenia kompletu dokumentacji likwidacyjnej, w tym planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego oraz projektu programu likwidacji kopalni;
- nierealny, dwutygodniowy termin przedstawienia Ministrowi Aktywów Państwowych programu likwidacji, przez SRK, wynikający z opracowanych w ME zasad i kryteriów przyznawania dotacji, stanowiący warunek uzyskania dotacji na likwidację kopalni;
- brak obowiązku przekazywania do SRK wraz z przeznaczonym do likwidacji zakładem górniczym środków zgromadzonych na funduszu likwidacji zakładów górniczych, w części pochodzącej z odpisów z danej kopalni oraz nieadekwatny do rzeczywistych kosztów likwidacji sposób tworzenia tych odpisów;
- finansowanie likwidacji dotacjami przekazywanymi w formie miesięcznych zaliczek wraz z koniecznością ich rocznego rozliczenia i traktowania jako wydatki wygasające w danym roku.

W ocenie NIK szybkie usunięcie powyższych barier jest istotne z punktu widzenia efektywności przyszłych likwidacji kopalń i obniżenia wydatków budżetu państwa na ten cel, zwłaszcza, że do końca 2049 roku koszty procesów likwidacji zakładów górniczych wydobywających węgiel energetyczny będą miały istotny wpływ na wydatki budżetowe.

³ Z wyjątkiem urządzeń i instalacji niezbędnych do prowadzenia procesu likwidacji (np. pompy, wentylatory, sieć energetyczna itp.)

4. WNIOSKI

Minister Aktywów Państwowych

Mając na uwadze ujawnione w kontroli bariery utrudniające rzetelne planowanie przez SRK likwidacji kopalń przejmowanych od innych przedsiębiorców oraz ze względu na to, że do roku 2049 zlikwidowanych zostanie kolejnych 20 polskich kopalń, NIK uznaje za zasadne podjęcie przez Ministra Aktywów Państwowych działań zmierzających do jak najszybszego usunięcia tych barier. W prace nad zidentyfikowaniem pełnego spektrum czynników utrudniających sprawne planowanie i realizację likwidacji kopalni węgla kamiennego powinny zostać zaangażowane, w opinii NIK, nie tylko SRK i podmioty przekazujące kopalnie do SRK, ale także organy nadzoru górniczego, służby ochrony środowiska i lokalne samorządy. Efektem postulowanych przez NIK działań powinno być:

- 1) Ujednoczenie i wprowadzenie spójnych rozwiązań w przepisach regulujących różne aspekty likwidacji kopalń, tj. wymagań dotyczących zakresu i terminów opracowania planów ruchu likwidowanych zakładów i planów likwidacji.
- 2) Opracowanie przepisów zobowiązujących przedsiębiorców przekazujących kopalnie do SRK do przygotowania kopalń do likwidacji poprzez:
 - a. usunięcie z kopalni – w maksymalnym możliwym zakresie – przed jej przekazaniem do SRK wyposażenia niepodlegającego likwidacji;
 - b. opracowanie przed przekazaniem kopalni do SRK ewentualnej koncepcji zagospodarowania infrastruktury i obiektów, które nie będą podlegały likwidacji;
 - c. opracowanie przez przedsiębiorcę przekazującego kopalnię do SRK *Planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego* i uzyskanie jego akceptacji przez Dyrektora Urzędu Górniczego;
 - d. przygotowanie wraz z SRK, przed przekazaniem kopalni do likwidacji *Programu likwidacji*, uwzględniającego warunki techniczno-górnice w niej występujące.
- 3) Zapewnienie współfinansowania likwidacji kopalń przez przedsiębiorców uzyskujących korzyści z ich wcześniejszej eksploatacji poprzez przekazanie na ten cel do SRK środków zgromadzonych na Funduszu Likwidacji Zakładu Górniczego i pochodzących z odpisów tego zakładu górniczego.
- 4) Wdrożenie modelu finansowania likwidacji kopalń w sposób zapewniających Skarbowi Państwa kontrolę nad efektywnym i oszczędnym wydatkowaniem środków budżetowych, a jednocześnie nie utrudniających SRK racjonalnego planowania i zamawiania robót.

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. Przyczyny likwidacji Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński”

Brak rentowności był powodem likwidacji KWK „Krupiński”, której koszty poniesie Skarb Państwa, a jedynym beneficjentem tej decyzji jest JSW

Likwidacja KWK „Krupiński” była jednym z warunków zawartego w sierpniu 2016 r. porozumienia JSW z obligatariuszami od którego zależało dalsze istnienie JSW. Dzięki decyzji o przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK, JSW pozbyła się nieefektywnych aktywów nie ponosząc kosztów likwidacji kopalni. Przed wyrażeniem zgody na likwidację KWK „Krupiński” Ministerstwo Energii nie oszacowało kosztów likwidacji tej kopalni oraz nie sporządziło bilansu korzyści i kosztów wynikających dla Skarbu Państwa z zaprzestania eksploatacji złóż znajdujących się w obszarze górniczym KWK „Krupiński”.

5.1.1. Funkcjonowanie KWK „Krupiński” w strukturach JSW

Likwidacja KWK „Krupiński” była m.in. konsekwencją emisji obligacji JSW na sfinansowanie zakupu KWK „Knurów-Szczygłowice”

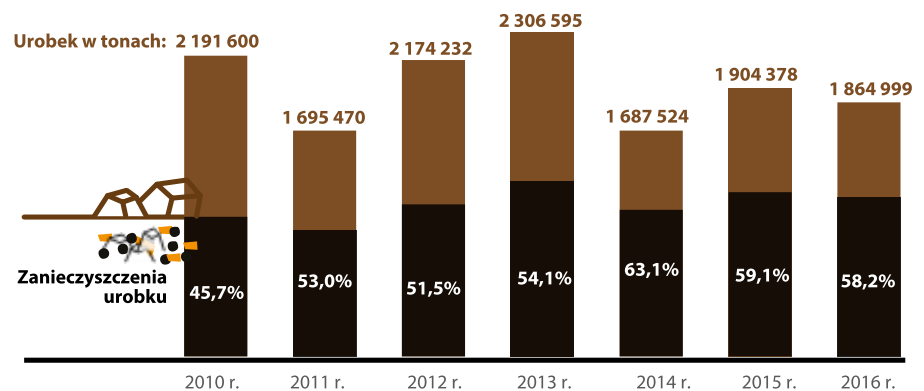
Przed 2015 r. likwidacja KWK „Krupiński” nie była przesądzona. Po pogorszeniu sytuacji finansowej GK JSW, które nastąpiło w wyniku gwałtownego spadku cen węgla na rynkach światowych a także w konsekwencji konieczności sfinansowania środkami z obligacji zakupu w 2014 r. od Kompanii Węglowej SA Kopalni Węgla Kamiennego „Knurów-Szczygłowice”, GK JSW zmuszona była do opracowania programu restrukturyzacji. Realizacja programu była warunkiem zgody obligatariuszy JSW na zawarcie umowy umożliwiającej zmianę warunków spłaty zobowiązań wobec nich, a w efekcie powstrzymanie ryzyka upadłości JSW.

Eksploatacja złoża węgla kamiennego przez KWK „Krupiński” była prowadzona przez JSW na podstawie koncesji nr 213/93 z dnia 28 stycznia 1994 r., a następnie koncesji nr 3/2013 z dnia 22 marca 2013 r. na wydobywanie węgla kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej w obszarze górniczym „Suszec IV” o powierzchni 33,78 km² z terminem ważności do dnia 31 grudnia 2030 r. Koncesja z 2013 r. obejmowała przy tym większy niż poprzednio obszar wydobywczy i pozwalała na eksploatację węgla do większej głębokości.

Złoże eksploatowane do 2017 r. przez KWK „Krupiński” charakteryzowało się trudnymi warunkami geologiczno-górnictwymi. Pokłady miały niewielką miąższość, były mocno nachylone oraz poprzecinane licznymi uskokami. Wydobywany węgiel – głównie energetyczny i słaby koksujący – posiadał niskie i średnie parametry jakościowe. Wydobywanie węgla w KWK „Krupiński” wynosiło w poszczególnych latach okresu 2010–2016 odpowiednio: 2 191 600, 1 695 470, 2 174 232, 2 306 595, 1 687 524, 1 904 378, 1 864 999 ton. Jednocześnie z uwagi na wysoki stopień zanieczyszczenia urobku, który w poszczególnych latach ww. okresu kształtował się na poziomie odpowiednio: 45,7 %, 53,0 %, 51,5 %, 54,1 %, 63,1 %, 59,1 % i 58,2 %, wydobywany węgiel wymagał zaawansowanych i kosztownych procesów wzbogacania, zaś ilość uzyskiwanych i wymagających zagospodarowania odpadów była znacząca.

Infografika nr 3

Zanieczyszczenie urobku KWK „Krupiński”

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

JSW nie dotrzymała warunku utrzymania KWK „Krupiński” na rynku do 2018 r. co było warunkiem otrzymania w 2010 r. dotacji w wysokości 20 mln na inwestycję

JSW otrzymała w 2010 r. dotację w wysokości 20 mln zł na inwestycję początkową w KWK „Krupiński” pt. „Budowa pochylni N-4 wraz z zabudową systemu transportu urobku w celu udostępnienia zasobów pokładu 330/2 w piętrze 620–1020”. Celem inwestycji było udostępnienie pokładu 330/2, którego zasoby szacowano na ok. 4 mln ton węgla gazowo-koksowego typu 34.2. W ocenie JSW, udostępnienie tego pokładu pozwoliłoby KWK „Krupiński” na uzyskiwanie z tego rejonu produkcji 8500 ton na dobę do 2030 r. Okres realizacji inwestycji określono na lata 2010–2013. Dotacja została przyznana wskutek spełnienia przez JSW wymogów przewidzianych w § 2 rozporządzenia w sprawie dofinansowania. W § 2 pkt 3 tego rozporządzenia określono jednak, że przedsiębiorstwu górnictwemu może zostać przyznana dotacja, jeśli wykaże, że inwestycja początkowa umożliwi utrzymanie się kopalni na rynku w okresie co najmniej 5 lat od jej zakończenia. W momencie wnioskowania przez JSW do Ministra Gospodarki o dofinansowanie tej inwestycji początkowej, likwidacja KWK „Krupiński” nie była rozpatrywana przez JSW. Utrzymanie się KWK „Krupiński” na rynku w okresie co najmniej 5 lat od dnia zakończenia tej inwestycji, tj. do roku 2018, było zgodne z ówczesnymi planami JSW. W trakcie realizacji inwestycji oraz po jej ukończeniu, Spółka sporządzała wymagane umową (§ 5 ust. 1-3) sprawozdania z funkcjonowania kopalni, do których Minister nie składał zastrzeżeń i co zgodnie z § 5 ust.4 umowy stanowiło ich akceptację.

JSW nie dotrzymała warunku utrzymania na rynku KWK „Krupiński” do 2018 r., a Minister Energii nie przeprowadził w tej sprawie kontroli, do czego był zobowiązany na mocy § 6 ust. 3 rozporządzenia ws. dofinansowania. Nie zażądał też zwrotu dotacji, ponieważ – jak twierdził – nie ma przepisów nakładających na niego takiego obowiązku. NIK nie podziela stanowiska przedstawionego w wyjaśnieniach MAP i byłego Ministra Energii Pana Krzysztofa Tchórzewskiego, że analiza i weryfikacja sprawozdań może być traktowana jako spełnienie przez ministra obowiązku wynikającego z umowy i rozporządzenia ws. dofinansowania.

Obligatariusze JSW uzależnili w 2016 r. dalsze finansowanie JSW od wprowadzenia programu restrukturyzacji zakładającego likwidację KWK „Krupiński”

W dniu 31 lipca 2014 r. JSW nabyła od Kompanii Węglowej SA za 1 490 000 tys. zł Kopalnię Węgla Kamiennego „Knurów-Szczygłowice”. Transakcja została sfinansowana z emisji obligacji objętych przez instytucje finansowe w kwocie 1 200 000 tys. zł, a w pozostałej części ze środków własnych. NWZA JSW podjęło w dniu 16 lipca 2014 r. uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na ustanowienie programu emisji obligacji oraz na dokonywanie emisji obligacji, za którą

głosował reprezentant Skarbu Państwa. W kontroli z 2016 r. NIK oceniła⁴, że zakup KWK „Knurów-Szczygłowice” – mimo wysokiej ceny – był uzasadniony z punktu widzenia realizacji długofalowych interesów JSW. Krytycznie oceniono jednak fakt, że pomimo iż w okresie przygotowania transakcji sytuacja na rynkach węglowych ulegała stałemu pogorszeniu, Zarząd JSW nie podjął prób negocjacji cenowych, pozwalających na obniżenie ustalonej w grudniu 2013 r. ceny zakupu tej kopalni, co mogłoby – w przypadku jej obniżenia – pozytywnie wpłynąć na sytuację ekonomiczno-finansową JSW.

Zarząd JSW przyjął uchwałą z dnia 19 sierpnia 2016 r. dokument pod nazwą *Program Restrukturyzacji Grupy Kapitałowej JSW na lata 2016–2025*, w którym zakładano m.in. przekazanie KWK „Krupiński” wraz z pracownikami do SRK w terminie do końca I kwartału 2017 r. W dniu 13 października 2016 r. NWZA JSW podjęło uchwałę w sprawie zmian programu emisji obligacji, za którą głosował reprezentant SP. W instrukcji głosowania dla reprezentanta SP z dnia 7 października 2016 r. zaakceptowanej przez Ministra Energii Krzysztofa Tchórzewskiego wskazano m.in., że w dniu 29 sierpnia 2016 r. została podpisana umowa z obligatariuszami, w której uregulowano proces restrukturyzacji finansowej, operacyjnej i majątkowej GK JSW. Elementem restrukturyzacji była likwidacja KWK „Krupiński”.

Były Minister Energii Krzysztof Tchórzewski wyjaśnił m.in., że: „przekazanie KWK „Krupiński” do SRK było jednym z działań ratujących JSW przed upadłością. Sytuacja JSW, jak i całego sektora górnictwa węgla kamiennego była wówczas, w jego opinii, już od wielu miesięcy bardzo trudna. JSW nie regulowała swoich zobowiązań wobec obligatariuszy i istniało zagrożenie wykorzystania przez nich tzw. opcji „put”, czyli uprawnienia do żądania natychmiastowego wykupu całej kwoty obligacji. Wobec trudnej sytuacji takie żądanie doprowadziłoby do konieczności ogłoszenia upadłości JSW. Udało się tego uniknąć dzięki podpisaniu porozumienia pomiędzy JSW, a obligatariuszami dotyczącego restrukturyzacji finansowej, operacyjnej i majątkowej JSW. Jednym z jego warunków było przeniesienie KWK „Krupiński” do SRK”.

Zlecenie przez Zarząd JSW opracowań dotyczących KWK „Krupiński” po przekazaniu kopalni do SRK było działaniem niegospodarnym

JSW już po przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK zleciła wykonanie trzech dokumentów dotyczących decyzji o likwidacji tej kopalni, za które zapłaciła łączną kwotę 353,6 tys. zł netto. Zarząd JSW nie potrafił wskazać wartości dodanej wynikającej z tych analiz dla JSW. W ocenie NIK, zlecenie wykonania tych opracowań miało jedynie usprawiedliwić lub uzasadnić działania Zarządu JSW dotyczące przekazania KWK „Krupiński” do SRK. Zwłaszcza, że dotyczyły one aktywów, które nie stanowiły już własności JSW i nie były przedmiotem jej aktywności gospodarczej. Z powyższego względu należy uznać zlecenie ich opracowania przez Zarząd JSW jako działanie niegospodarne.

Przykłady

- Opinię autorstwa zespołu ekspertów z SGH w Warszawie pt. *Ocena racjonalności decyzji dezinwestycyjnej dotyczącej nieodpłatnego zbycia KWK „Krupiński” do SRK SA z dnia 20 czerwca 2017 r.*
- Opinia autorstwa zespołu ekspertów z AGH w Krakowie pt. *Ocena techniczno-ekonomiczna możliwości efektywnego funkcjonowania KWK „Krupiński” z dnia 5 lipca 2017 r.*
- Ocenę prawną pt. *Ocena prawna zgodności z prawem decyzji władz spółki JSW SA zbycia KWK „Krupiński” na rzecz SRK SA z dnia 21 czerwca 2017 r.*

⁴ W wystąpieniu pokontrolnym z 26 września 2016 r. zaadresowanym do Zarządu JSW po kontroli P/15/074 – Funkcjonowanie górnictwa węgla kamiennego w latach 2007–2015 na tle założeń programu rządowego
file:///C:/Users/tabla/AppData/Local/Temp/pobierz,lka~p_15_074_201606210708251466492905~id1~01,typ,k.pdf

5.1.2. Analizy i koncepcje funkcjonowania KWK „Krupiński” w strukturach JSW po zakupie Kopalni Węgla Kamiennego „Knurów-Szczygłowice”

Wewnętrzne opracowania JSW wskazywały na możliwość eksploatacji złoża KWK „Krupiński” do 2030 r.

Przed decyzją o przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK w celu likwidacji, w JSW prowadzone były prace analityczne dotyczące kondycji GK JSW oraz KWK „Krupiński”. Analizy zakładały restrukturyzację KWK „Krupiński” w celu przywrócenia jej rentowności i możliwości sięgnięcia po pokłady o wyższej klasie węgla (typu 35).

Przykłady

Koncepcja funkcjonowania KWK „Krupiński” do 2030 r. w oparciu o udostępnienie i zagospodarowanie partii centralnej, Zgoń i E przyjęta została przez Zarząd JSW 2 czerwca 2010 r.⁵, a następnie zaktualizowana we wrześniu 2012 r. Następną jej aktualizacja, która miała miejsce w listopadzie 2014 r., została zatwierdzona jedynie przez dyrekcję KWK „Krupiński” i została opracowana w związku z pogarszającą się sytuacją ekonomiczną kopalni spowodowaną spadkiem cen rynkowych węgla koksującego i energetycznego oraz prowadzeniem od 2012 r. eksploatacji z poziomu 1020 m, co związane było ze wzrostem zagrożeń klimatycznych. W listopadzie 2015 r. powstał aneks do koncepcji mający na celu określenie statusu inwestycji wobec sytuacji kryzysowej na rynku węgla i stali oraz wstrzymanie lub znaczne ograniczenie inwestycji. Zarząd JSW biorąc pod uwagę wnioski wynikające z tego aneksu wstrzymał⁶ w dniu 16 grudnia 2015 r. inwestycję p.n.: *Udostępnienie zasobów w partii E i Zgoń w KWK „Krupiński” oraz zasobów części złoża Żory-Suszec.*

1 lipca 2015 r. powstała *Analiza funkcjonowania KWK „Krupiński”* – materiał dla Zespołu ds. Restrukturyzacji oraz sposobu dalszego funkcjonowania KWK „Krupiński” w warunkach trudnej sytuacji rynkowej. Opracowanie to zawierało pięć wariantów scenariuszy funkcjonowania KWK „Krupiński” (w tym wariant funkcjonowania do 2030 r., a także zbycie lub wydzierżawienie kopalni), lecz bez wskazania scenariusza rekomendowanego.

Raport Zespołu ds. Restrukturyzacji oraz sposobu dalszego funkcjonowania KWK „Krupiński” w warunkach trudnej sytuacji rynkowej wraz z rekomendacją z dnia 31 sierpnia 2015 r. (zaktualizowany 10 września 2015 r.), został wykonany przez zespół składający się z przedstawicieli Biura Zarządu JSW oraz KWK „Krupiński” i KWK „Pniówek”. Celem dokumentu było przygotowanie optymalnego scenariusza funkcjonowania KWK „Krupiński”. Analizie poddano cztery scenariusze, w tym rekomendowany, który przewidywał funkcjonowanie kopalni do 2021 r., przy założeniu wprowadzenia sześciodniowego tygodnia pracy, co spowodowałoby osiągnięcie w roku 2020 skumulowanych dodatnich przepływów pieniężnych od 2015 r.

W czerwcu 2016 r. powstała *Koncepcja funkcjonowania KWK „Krupiński”* uwzględniająca zrównoważenie wydatków i przychodów Kopalni od roku 2018, opracowana przez KWK „Krupiński”, która zakładała funkcjonowanie Kopalni do roku 2021 r. Przyjęto w niej, że ostateczne podjęcie decyzji co do dalszego jej funkcjonowania nastąpi najpóźniej w 2019 roku, kiedy zakładano, że sytuacja na rynku węgla zostanie ustabilizowana i będzie można w przypadku utrzymywania się recesji na rynku podjąć decyzję o przyspieszeniu terminu likwidacji albo uruchomieniu inwestycji dla wybrania istniejących zasobów węgla. Osiągnięcie skumulowanych dodatnich przepływów pieniężnych za okres od 2016 r. miałyby nastąpić w roku 2021.

W lipcu 2015 r. opracowano *Koncepcję techniczną udostępnienia zasobów węgla typu 35 w partii B KWK „Krupiński”*. Przedstawiono w niej dalsze funkcjonowanie Kopalni w strukturach JSW w oparciu o udostępnienie pokładów w południowej

⁵ Uchwałą nr 318/VI/2010.

⁶ Uchwałą nr 650/VIII/2013.

partii B z węglem typu 35 przy założeniu niepogłębiania szybów i niedostępiania zasobów z poziomu 1220 m.

W listopadzie 2016 r. została opracowana *Koncepcja uwzględniająca poszerzenie obszaru górniczego*, która zakładała dalsze funkcjonowanie Kopalni do 2030 r. zgodnie z obowiązującą koncesją. Zakładano prowadzenie dalszej eksploatacji w partii Centralnej, E i Zgoń oraz udostępnienie pokładów w południowej partii B z węglem typu 35 na głębokości od 700 do 1220 m wraz z poszerzeniem obszaru górniczego „Suszec IV” w kierunku południowym do granic obszaru górniczego „Suszec” przy założeniu niepogłębiania szybów. Koncepcja nie zawierała oszacowania rentowności poszczególnych rozwiązań, koncentrując się na kwestiach technicznych i wielkości nakładów inwestycyjnych.

W wystąpieniu pokontrolnym LKA.410.038.02.2015 z dnia 29 września 2016 r. skierowanym do Zarządu JSW SA po kontroli P/15/074 *Funkcjonowanie górnictwa węgla kamiennego w latach 2007–2015 na tle założeń programu rządowego*⁷ NIK oceniła, że decyzje dotyczące dalszego funkcjonowania KWK „Krupiński” zmieniane były kilkakrotnie w ciągu krótkiego czasu, przy czym zmiany te nie wynikały z poziomu przygotowania złoża do dalszej efektywnej eksploatacji, lecz ze zmian koncepcji dalszego rozwoju Spółki.

Niezależnie od prognoz możliwej eksploatacji złoża obszaru „Krupiński” w przyszłości, w JSW prowadzono – także z inicjatywy Ministra Energii – analizy możliwości dalszego funkcjonowania KWK „Krupiński” w JSW. W ich wyniku uznano, że KWK „Krupiński” jest kopalnią trwale nierentowną. Przeciwno takiej konkluzji protestowali niektórzy eksperci, środowiska pracownicze i lokalni samorządowcy.

W audycie GK JSW przeprowadzonym z inicjatywy Ministra Energii zdiagnozowano zagrożenie możliwej upadłości JSW

W wyniku prac⁸ Zespołu Doradczo-Audytorskiego do spraw zbadania sytuacji JSW w czerwcu 2016 r. opracowano raport, który zawierał oceny dotyczące aspektów funkcjonowania GK JSW i działań jej organów, w odniesieniu do których wskazywano na szereg nieprawidłowości. W punkcie 22 raportu zdiagnozowano, że JSW znajduje się w bardzo trudnej sytuacji finansowej, która zagraża jej upadłością. Zespół uznał, że poza niskimi cenami węgla do trudnej sytuacji JSW przyczyniła się błędna i ryzykowna sytuacja inwestycyjna, brak właściwego odtworzenia frontu robót, a także niedobór środków na inwestycje spowodowany przejęciem przez SP wszystkich środków finansowych z upublicznienia akcji JSW, które nastąpiło w lipcu 2011 r. W raporcie wskazano ponadto, że wpływ na sytuację finansową JSW miały także dokonywane przez JSW zakupy aktywów, a głównie zakup od SP za 1,49 mld zł kopalni „Knurów-Szczygłowice”. Z tego powodu zaprzestano lub ograniczono inwestycje w kopalniach „Budryk”, „Krupiński” i „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie”. Zespół wskazał też, że możliwe w ciągu trzech lat uruchomienie produkcji węgla typu 35.1 w KWK „Krupiński”, którego zasoby operatywne wynoszą 14,3 mln ton, wymaga nakładów w wysokości ok 320 mln zł, czyli mniej niż wydatki konieczne na uruchomienie produkcji tego typu węgla w KWK „Knurów-Szczygłowice”. Zespół ocenił również, że KWK „Krupiński” jest młodą, kopalnią o nowoczesnej infrastrukturze produkcyjnej oraz perspektywiczną bazą zasobową, w tym także węgla typu 35. Ostatecznie wskazano, że zamknięcie KWK „Krupiński” oznacza likwidację dostępu do węgla pozostałego w złożu.

W *Analizie funkcjonowania KWK „Krupiński” w strukturach JSW*⁹ porównano trzy scenariusze funkcjonowania KWK „Krupiński”, dla których prognozowane skumulowane przepływy pieniężne wyniosły:

- minus 228 mln zł (w okresie 2016–2021) – model bazowy JSW;

⁷ https://www.nik.gov.pl/kontrole/wyniki-kontroli-nik/pobierz,lka~p_15_074_201606210708251466492905~id1~01,typ,k.pdf

⁸ Zainicjowanych przez Ministra Energii pismem DKN/65/16 z dnia 4 lutego 2016 r. do Przewodniczącego Rady Nadzorczej JSW. Skład Zespołu podano w załączniku 6.6. do niniejszej Informacji.

⁹ Analiza została opracowana przez Zespół powołany decyzją Zarządu JSW z dnia 20 lipca 2016 r.

- minus 778 mln zł (w okresie 2016–2025) - model zakładający rozpoczęcie eksploatacji węgla typu 35;
- plus 36,7 mln zł (w okresie 2016–2021) - scenariusz autorski Kopalni uwzględniający zrównoważenie przychodów i wydatków od roku 2018.

Wewnętrzna analiza JSW wykazała na brak perspektyw rentownego funkcjonowania KWK „Krupiński”

W podsumowaniu tej analizy wskazano m.in., że wobec średniej i niskiej jakości wydobywanego węgla, bardzo niskich cen rynkowych węgla oraz wysokich kosztach - KWK „Krupiński” znajduje się w stanie trwałej nierentowności. Zespół wnioskował o podjęcie decyzji zmierzających do wyłączenia KWK „Krupiński” ze struktur JSW.

Zarząd JSW w dniu 8 sierpnia 2016 r. w oparciu o wnioski przedstawione w tym dokumencie postanowił o rozpoczęciu procedury przekazania KWK „Krupiński” do SRK w terminie do końca stycznia 2017 r. Zarząd JSW w uchwale nr 220/IX/2016 z dnia 26 października 2016 r. postanowił zbyć nieodpłatnie KWK „Krupiński” na rzecz SRK w terminie do dnia 31 marca 2017 r. z zastrzeżeniem uzyskania zgód korporacyjnych.

Raport grupy roboczej powołanej przez Ministra Energii potwierdził zasadność likwidacji KWK „Krupiński”, ale zdanie odrębne do niego zgłosiło ośmioro z piętnaściora członków tej grupy

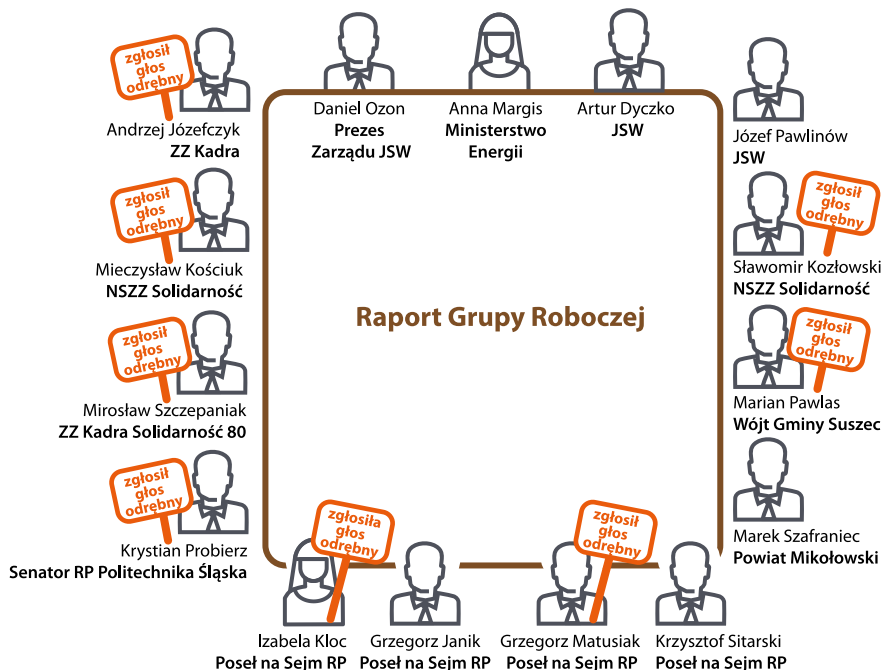
Sprzeciw społeczny wobec likwidacji kopalni spowodowały, że Minister Energii powołał w dniu 2 listopada 2016 r. Grupę Roboczą ds. Zbadania Zasadności Przekazania KWK „Krupiński” do SRK. Grupa Robocza¹⁰ poddała analizie różne scenariusze funkcjonowania Kopalni, w tym także scenariusz funkcjonowania KWK „Krupiński” w latach 2016–2030, z uwzględnieniem udostępnienia i zagospodarowania zasobów węgla typu 35.1 udokumentowanych w południowej części złoża oraz na południe od aktualnego obszaru górniczego KWK „Krupiński”. Realizacja tego scenariusza wymagałaby pokrycia niedoboru środków finansowych w wysokości ok. 520 mln zł do 2020 r., w tym łącznych nakładów inwestycyjnych w wysokości ok. 204 mln zł. W podsumowaniu analizowanych scenariuszy funkcjonowania Kopalni podano, że KWK „Krupiński” z pewnością może być określona jako aktyw trwale nierentowne. Zaproponowano przeprowadzenie procesu odpowiedzialnego wygaszania produkcji, m.in. poprzez przeniesienie KWK „Krupiński” do SRK z końcem I kwartału 2017 r. Likwidacja Kopalni rozpocząć się miała jednak od końca czerwca 2018 r., po dokończeniu do końca 2017 r. wybierania eksploatowanych ścian. Zdania odrębne do Raportu Grupy Roboczej z 23 listopada 2016 r. złożyło ośmioro z piętnaściora jego członków. W zgłoszonych zdaniach odrębnych podnosili oni m.in., że: raport nie oddaje rzetelnie stanowisk wszystkich członków grupy roboczej, a przed podjęciem decyzji o likwidacji należy dokonać pogłębionej analizy techniczno-ekonomicznej z uwzględnieniem zwiększonego wydobycia węgla koksującego.

NIK nie weryfikowała zasadności argumentacji przedstawianej przez osoby, które zgłosiły głosy odrębne. Żaden z członków Grupy Roboczej nie skorzystał z możliwości złożenia oświadczenia w sprawie Raportu Grupy Roboczej w trybie art. 41 ust. 1 ustawy o NIK¹¹.

¹⁰ Skład Grupy podano w Załączniku nr 6.7. do niniejszej Informacji.

¹¹ O możliwości złożenia takiego oświadczenia członkowie Grupy Roboczej zostali poinformowani w trakcie czynności kontrolnych realizowanych w MAP.

Infografika nr 4
Skład grupy roboczej

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Na pytanie o przyczyny zgody na nieopłatne przekazanie KWK „Krupiński” do SRK w celu likwidacji, chociaż większość członków grupy roboczej ds. zbadania zasadności przekazania KWK „Krupiński” do SRK zgłosiła zdanie odrębne wobec raportu z prac zespołu - były Minister Energii Krzysztof Tchórzewski wyjaśnił: „(...) zdecydowałem o głosowaniu za podjęciem uchwały w sprawie wyrażenia zgody na nieopłatne zbycie zorganizowanej części przedsiębiorstwa w postaci KWK „Krupiński” na rzecz SRK, na podstawie wniosku Zarządu Spółki, zaopiniowanego przez Radę Nadzorczą. Wziąłem również pod uwagę ustalenia zawarte w umowie restrukturyzacyjnej z Obligatariuszami (...). Brak realizacji tego zobowiązania oznaczałoby naruszenie tej umowy i jej wypowiedzenie, co doprowadziłoby do upadłości JSW”.

NIK zauważa, że zignorowanie głosów odrębnych większości członków Grupy roboczej oznacza, że efekt jej prac nie miał żadnego wpływu na decyzję Ministra Energii o wyrażeniu zgody na likwidację KWK „Krupiński”.

**Minister Energii
nie zlecił
sporządzenia bilansu
korzyści i kosztów
wynikających
dla Skarbu Państwa
z likwidacji KWK
„Krupiński”**

Przed wyrażeniem zgody na likwidację KWK „Krupiński” Ministerstwo Energii nie oszacowało kosztów likwidacji tej kopalni oraz nie sporządziło bilansu korzyści i kosztów wynikających dla Skarbu Państwa z zaprzestania eksploatacji węgla ze złóż obszaru górniczego Krupiński.

Były Minister Energii wyjaśnił m.in., że „zgodnie z ustawą o funkcjonowaniu gwk koszty likwidacji szacowało przedsiębiorstwo górnicze, do tych celów utworzone, czyli SRK. Decyzja w sprawie likwidacji KWK „Krupiński” została podjęta w wyniku analiz dokonanych przez JSW, które nie wskazywały na możliwości uzyskania przez kopalnię dodatnich wyników w przyszłości, nawet przy założeniu stopniowego wzrostu cen węgla. Ponadto, straty jakie ten zakład miał przynosić mogły zagrozić istnieniu pozostałych, perspektywicznych kopalń GK JSW. Dane, na których oparto analizy jednoznacznie wskazały, że nawet w 2011 r. (kiedy cena węgla była najwyższa), kopalnia generowała ujemne przepływy pieniężne, zaś w okresie wcześniejszych dziesięciu lat, mimo ogromnego wkładu załogi wygenerowała łącznie ponad 970 mln zł straty, nie wnosząc wartości dodanej do Spółki.

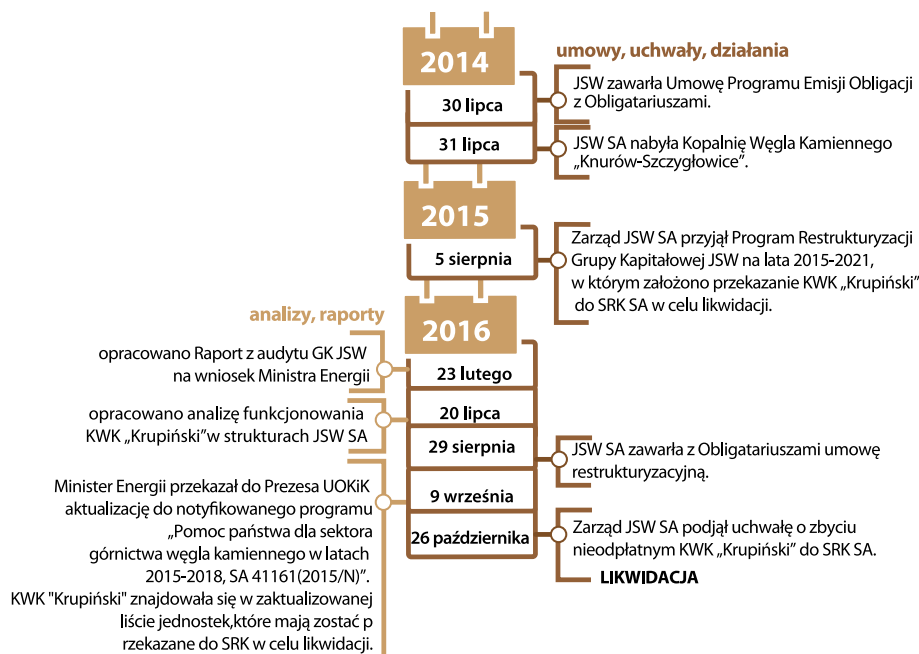
Kopalnia posiadała koncesję na wydobycie węgla koksowego typu 34, czyli słabej jakości, z dużą zawartością kamienia i niskim poziomem parametrów koksotwórczych. Dojście do złóż węgla koksowego lepszej jakości - typu 35,

wymagałoby ogromnych nakładów finansowych, a i tak nie wygenerowałyby dodatnich przepływów w całym okresie eksploatacji”.

Wyjaśnienia przytoczone powyżej wskazują, zdaniem NIK, że w analizach brano pod uwagę jedynie interesy JSW, nie analizowano natomiast konsekwencji tej decyzji w szerszym kontekście.

Infografika nr 5

Zdarzenia poprzedzające decyzję o likwidacji

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

5.2. Plan i Przebieg Likwidacji

KWK „Krupiński” nie została przygotowana do likwidacji przed jej przejęciem przez SRK

JSW przekazała SRK kopalnię nieprzygotowaną do likwidacji, bez dokumentów wymaganych dla zakładu górniczego w likwidacji. SRK sporządziła *Program likwidacji* w wymaganym, dwutygodniowym terminie, ale był on opracowany w sposób nierzetelny i zawierał szereg błędów. Powyższe przełożyło się na konieczność jego aneksowania i weryfikację przyjętych pierwotnie założeń dotyczących zakresu, sposobów, terminów i kosztów działań likwidacyjnych.

5.2.1. Przekazanie przez JSW KWK „Krupiński” do SRK

Brak planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego w momencie przekazania KWK „Krupiński” przez JSW do SRK

Przed przekazaniem KWK „Krupiński” do SRK, Kopalnia prowadziła ruch zakładu górniczego na podstawie zatwierdzonego przez Dyrektora OUG w Rybniku *Planu ruchu zakładu górniczego KWK „Krupiński” na lata 2016–2018*. *Plan ruchu likwidowanego zakładu górniczego* sporządzony został przez SRK i dopiero 10 września 2018 r. został zatwierdzony przez Dyrektora Urzędu Górniczego w Rybniku.

JSW wyjaśniła, że nie występowała o zatwierdzenia planu ruchu likwidowanego podziemnego zakładu górniczego, ponieważ zatwierdzony wcześniej plan ruchu zawierał część pozwalającą, według JSW, na wykonywanie prac likwidacyjnych. Po podjęciu decyzji o przygotowaniu kopalni do zbycia na rzecz SRK w lutym 2017 r. przedstawiono Dyrektorowi OUG dodatek do planu ruchu, w którym uwzględniono zmniejszenie zakresu eksploatacji i wyłączenie z eksploatacji ścian. JSW stwierdziła też, że nie złożyła do Okręgowego Urzędu Górniczego w Rybniku planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego, ponieważ uzyskała koncesję w 2013 r. w oparciu o *Projekt zagospodarowania złoża*, według którego w rozdziale 12 konkretne czynności związane z likwidacją, tj. sposób likwidacji,

ochrona złóż, zabezpieczenie sąsiednich złóż powinny być opisane w dokumentacji rozliczeniowej i hydrogeologicznej. JSW nie sporządziła jednak tych dokumentów. Według JSW, sporządzenie dokumentacji rozliczeniowej i hydrogeologicznej mogło się odbyć dopiero po zakończeniu wykonywania robót górniczych związanych z drażeniem wyrobisk, ponieważ dokumentacja rozliczeniowa opisuje sytuację według takiego stanu i pozwala na sporządzenie bilansu zasobów, a zagadnienia dotyczące zabezpieczenia sąsiednich złóż kopalin oraz wyrobisk i obiektów sąsiednich zakładów górniczych, ujęć wody, przeciwdziałania zmianom stosunków wodnych na powierzchni i innych, mogły być określone w dokumentacji hydrogeologicznej po ostatecznym ustaleniu stanu zatrzymanych wyrobisk. JSW wskazała też, że sporządzenie tych dokumentacji było czasochłonne i nie pozwoliłoby na dotrzymanie założonego terminu zbycia kopalni do SRK.

Zarząd JSW w dniu 26 stycznia 2017 r. podjął decyzję o zatrzymaniu eksploatacji dwóch ostatnich czynnych ścian. Zatrzymanie ściany B-15 pokład 348 nastąpiło 20 lutego 2017 r., a ściany Z-3 pokład 327/3 – 27 lutego 2017 r. Wydobywanie z robót przygotowawczych zakończyło się w styczniu 2017 r., z robót eksploatacyjnych w lutym 2017 r., a w marcu 2017 r. wydobywano węgiel z robót konserwacyjnych.

W efekcie tak rozumianej „logiki” przygotowania Kopalni do likwidacji, plan ruchu likwidowanego zakładu górniczego przedstawiony został przez SRK do zatwierdzenia przez Dyrektora OUG w Rybniku dopiero w 2018 r., po sporządzeniu przez tę spółkę dokumentacji rozliczeniowej i hydrogeologicznej oraz po ich zaakceptowaniu przez organ koncesyjny. Do tego momentu prowadzone przez SKR prace na terenie Kopalni prowadzone były wyłącznie w oparciu o przejęty od JSW *Plan ruchu zakładu górniczego KWK „Krupiński” na lata 2016–2018* oraz sporządzane przez SRK dodatki do tego planu, które z oczywistych względów nie mogły obejmować likwidacji wyrobisk i urządzeń o podstawowym znaczeniu dla funkcjonowania zakładu górniczego.

NIK zauważa, że brak przygotowania przez JSW ww. dokumentacji oraz przekazania jej wraz z Kopalnią, uniemożliwił w praktyce SRK zarówno sporządzenie rzetelnego programu likwidacji, jaki i przystąpienie do niej niezwłocznie po przejęciu Kopalni. Eksploatacja wyrobisk do ostatniej chwili przed przekazaniem Kopalni do SRK oznaczała w praktyce, że wszystkie koszty związane z przygotowaniem do likwidacji musiały ponieść SRK, a finalnie Skarb Państwa. Taka sytuacja, dopuszczalna w świetle obowiązujących przepisów, jest niekorzystna dla interesu publicznego, ponieważ zdejmuje obowiązek finansowania likwidacji z przedsiębiorców czerpiących korzyści z eksploatacji kopalni, przekazywanych do SRK w celu likwidacji.

JSW nie przekazała do SRK kwoty 23 mln zł odpisu na FLZG KWK „Krupiński”

Zgodnie z art. 128 ust. 4 ustawy Pgg przedsiębiorcy wydobywający kopaliny metodą podziemną (w tym górnictwo węgla kamiennego) powinni odprowadzać na fundusz likwidacji zakładów górniczych nie mniej niż 3 % odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych zakładu górniczego. W JSW odpis był tworzony i księgowany dla każdego z zakładów oddzielnie na jednym rachunku bankowym. Wartość odpisu podstawowego na tym funduszu dla KWK „Krupiński” na 31 marca 2017 r. wyniosła 22 949,2 tys. zł, a odpisy te były dokonywane do marca 2017 roku. Po przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK środki te pozostały jednak na rachunku JSW. JSW wyjaśniła, że nie przekazała do SRK tych środków, ponieważ zgodnie z art. 8 ust 1. ustawy o funkcjonowaniu gwk przedsiębiorstwo górnicze, którego podstawowym przedmiotem działalności jest prowadzenie likwidacji kopalni, zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalni, zagospodarowywanie majątku likwidowanej kopalni, zbędne majątku przedsiębiorstwa górniczego, tworzenie nowych miejsc pracy, w szczególności dla pracowników likwidowanej kopalni (SRK), wykonuje te czynności z dotacji budżetowej oraz innych źródeł finansowania, jeżeli likwidację tej kopalni rozpoczęto przed dniem 1 stycznia 2019 r. JSW wskazała też, że SRK otrzymała na likwidację KWK „Krupiński”

dotację z budżetu państwa, a fundusz likwidacji zakładów górniczych JSW nie był w ww. przepisach wskazany jako źródło finansowania likwidacji.

Przed przekazaniem KWK „Krupiński” do SRK, JSW wykorzystwała część środków z funduszu likwidacji zakładów górniczych w łącznej kwocie 1 223 908,24 zł na następujące zadania zrealizowane w tej kopalni.

Przykłady

1. Likwidacja wyrobisk: przecinka transportowa D-4 w pokł. 329/1, 329/1-2, chodnik D-4 w pokł. 329/1, 329/1-2, pochylnia N-2 w pokładzie 328/1, pochylnia N-0 w pokładzie 328/1, przecinka technologiczna do chodnika nadścianowego N-0 w pokładzie 328/1, przekop N-1 taśmowy poz. 807 pomiędzy pokładem 328/1 a 329/2, przecinka went. N-13 w pokładzie 328/1 – likwidacja przeprowadzona w roku 2013 w kwocie 234,6 tys. zł;

2. Likwidacja wyrobisk w pokładzie 348: chodnik B-11 w pokładzie 348, pochylnia B-2 w pokładzie 348, chodnik badawczy B-4 w pokładzie 348, likwidacja drogi odprowadzania powietrza w piętrze 420-220: pochylnia N-2 w pokładzie 329/2, chodnik wentylacyjnym D-2 w pokładzie 329/2, przekop oddziałowy zachodni poziom 220 – likwidacja przeprowadzona w roku 2015 w kwocie 628,2 tys. zł;

3. Likwidacja wyrobisk: pokład 329/1, 329/1-2 – likwidacja przeprowadzona w roku 2016 w kwocie 361,1 tys. zł.

NIK zwraca uwagę, że kwota zgromadzona na funduszu likwidacji zakładu górniczego KWK „Krupiński” wynosiła zaledwie ok. 23 mln zł, co stanowiło niewielki ułamek (poniżej 5 %) faktycznych kosztów likwidacji tej kopalni. Dodatkowo wskazać należy, że środki te nie zostały przekazane przez JSW do SRK z przeznaczeniem na likwidację przekazanej do likwidacji kopalni, a Zarząd SRK nie wystąpił do JSW o ich przekazanie.

Formuła naliczania odpisów na fundusz likwidacji nie zapewnia zgromadzenia środków wystarczających na pokrycie jej kosztów

Infografika nr 6

Porównanie środków funduszu likwidacji z kosztami likwidacji KWK „Krupiński”

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Należy zauważyć, że już po przeprowadzonej w 2010 r. kontroli¹² tworzenia funduszy likwidacji zakładów górniczych oraz gospodarowania ich środkami przez spółki górnictwa węgla kamiennego NIK oceniła, że obowiązujące od 2000 r. regulacje prawne, nakładające na przedsiębiorców obowiązek gromadzenia środków na przyszłą likwidację zakładów górniczych, nie przyniosły zamierzonych efektów. Przepisy poprzez swoją nieprecyzyjność, stwarzały problemy interpretacyjne, które miały wpływ na prawidłowe ustalanie zobowiązań podatkowych przedsiębiorców górniczych. Wskazano też, że przepisy te nie gwarantowały realizacji podstawowego celu, jakim jest zapewnienie środków na likwidację zakładów górniczych w przyszłości. W ocenie NIK, znaczny wpływ na ten stan miały założenia metodologiczne nakazujące tworzenie funduszu likwidacji zakładu górniczego w oparciu o odpisy tworzone na bazie amortyzacji.

¹² Nr ewid. 167/2011/P/10/135/LKA.

Nieprzekazanie przez JSW do SRK środków odpisywanych przez KWK „Krupiński” na FLZG wskazuje, że problem finansowania kosztów likwidacji przez przedsiębiorców czerpiących korzyści z eksploatacji złóż kopalni nie został rozwiązany.

Nieodpłatne przekazanie KWK „Krupiński” do SRK nastąpiło 31 marca 2017 r. i w tym samym dniu postawiono ją w stan całkowitej likwidacji

W dniu 31 marca 2017 r. SRK podpisała akt notarialny, na mocy którego nabyła nieodpłatnie KWK „Krupiński” od JSW, w tym środki trwałe, środki trwałe w budowie, prawa i obowiązki wynikające z obowiązujących umów zawartych przez JSW, prawa i obowiązki wynikające z obowiązujących umów najmu i dzierżawy, prawa i obowiązki wynikające z licencji, zezwoleń i decyzji administracyjnych, środki pieniężne z kaucji na zabezpieczenie prawidłowego wykonania umów, wadia dotyczące postępowań przetargowych, wartości niematerialne i prawne, w tym dokumentację techniczną i projekty zagospodarowania złóż oraz składniki aktywów niebędące środkami trwałymi.

Tego samego dnia, Zarząd SRK podjął uchwałę Nr 16/31/2017, w której zdecydowano o postawieniu Kopalni w stan całkowitej likwidacji. Termin jej rozpoczęcia określono na 31 marca 2017 r., a zakończenia na 31 grudnia 2020 r. Ponadto, ustalono w niej osobę pełniącą obowiązki kierownika ruchu zakładu górniczego i jednocześnie likwidatora Kopalni.

SRK przejęła KWK „Krupiński” bez dokumentacji niezbędnej dla rzetelnego zaplanowania likwidacji

SRK przejęła KWK „Krupiński” od JSW w dniu 31 marca 2017 r. w stanie niezapewniającym możliwości natychmiastowego przystąpienia do jej likwidacji. Wynikało to z tego, że do dnia przekazania kopalni JSW praktycznie prowadziła w niej wydobywanie węgla, a tym samym na terenie Kopalni, a zwłaszcza pod ziemią, znajdowała się bardzo duża ilość sprzętu, będącego własnością JSW, jak i tego, że ani JSW ani SRK nie dysponowała wówczas dokumentacją pozwalającą na rozpoczęcie procesu likwidacji. Przejmując KWK „Krupiński” SRK nie posiadała także koncepcji likwidacji technicznej tej kopalni, która opierałaby się na szczegółowej analizie jej struktury górniczej oraz panujących w niej warunków geologiczno-górniczych, w tym występujących zagrożeń naturalnych. Wprawdzie JSW wraz z aktem notarialnym przekazała SRK projekt planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego KWK „Krupiński” oraz projekt programu likwidacji tej kopalni, jednakże dokumenty te były niekompletne. SRK nie kontynuowała prac nad tymi dokumentami, a ich zawartość przy tworzeniu własnych wersji tych dokumentów – mimo braku wiedzy na temat przejętej do likwidacji kopalni – została wykorzystana w ograniczonym stopniu.

Analiza harmonogramów działań w zakresie likwidacji KWK „Krupiński” oraz zabezpieczenia szybów i szybków oraz likwidacji infrastruktury kopalni wykazała, że w okresie od marca 2017 r. do początku IV kwartału 2018 r. SRK nie podjęła działań mających na celu przeprowadzenie likwidacji w ww. zakresach. W okresie tym prowadzono jedynie likwidację wyrobisk podziemnych. Brak przygotowania dokumentacji likwidacyjnej sprawił też, że w okresie od 31 marca 2017 r. do 30 października 2018 r. roboty likwidacyjne prowadzone były przez SRK w oparciu o Plan ruchu zakładu górniczego KWK „Krupiński” na lata 2016–2018 oraz o dodatki do tego planu. W ocenie NIK naruszało to – określone w art. 105 ust. 1, w związku z art. 129 ust. 4 ustawy Pgg – zasady prowadzenia likwidacji zakładów górniczych, a także naruszało art. 6 ustawy o funkcjonowaniu gwłk, zgodnie z którym zakres likwidacji kopalni określa przedsiębiorstwo górnicze w planie ruchu likwidowanego zakładu.

Wraz z zakładem górniczym, JSW nie przekazała SRK dokumentacji, która była niezbędna do sporządzenia i zatwierdzenia przez Dyrektora OUG planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego, takich jak:

- opinia właściwego organu samorządowego w sprawie likwidacji kopalni (art. 108 ust. 9 pkt 3 Pgg);
- odpisy decyzji dotyczących ochrony środowiska, w tym pozwolenia wodnoprawnego na odwadnianie zakładu górniczego (art. 108 ust. 9 pkt 2 Pgg);

- zezwolenia na przetwarzanie odpadów w instalacji do sporządzania mieszaniny doszczelniającej;
- odpisów zawiadomienia organu administracji geologicznej o przyjęciu dodatku rozliczeniowego do dokumentacji geologicznej złoża węgla kamiennego „Krupiński”;
- zawiadomienia organu administracji geologicznej o przyjęciu dokumentacji hydrogeologicznej, dotyczącej zabezpieczenia sąsiednich złóż kopalin oraz wyrobisk i obiektów sąsiednich zakładów górniczych, ujęć wody, przeciwdziałania zmianom stosunków wodnych na powierzchni i innych, zgodnie z ustaleniami „Projektu zagospodarowania złoża węgla kamiennego „Krupiński” na lata 2012–2030”, według stanu zasobów na 31 grudnia 2011 r.

Przejęcie KWK „Krupiński” od JSW w stanie technicznie nieprzygotowanym do likwidacji oraz błędy planowania przełożyły się bezpośrednio na przebieg i koszty procesu likwidacji.

5.2.2. Formalne podstawy działań likwidacyjnych KWK „Krupiński”

Program likwidacji KWK „Krupiński” i jego dwa aneksy, a także roczne plany likwidacji SRK sporządzała zgodnie z zakresem określonym w § 3 ust. 1 pkt 2 i § 3 ust. 3 rozporządzenia ws. dotacji na likwidację.

W dokumencie pn. *Kryteria przyznawania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie w 2017 roku zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, a także kosztów ogólnego zarządu*, który został przesłany do SRK 13 marca 2017 r. wskazano, że w 2017 roku dotacja przyznawana jest na wniosek przedsiębiorstwa, gdy spełnione są następujące warunki:

- wniosek sporządzony jest zgodnie z wymogami rozporządzenia,
- zaakceptowany jest przez Ministra Energii:
 - program likwidacji kopalni oraz roczny plan zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalni,
 - roczny plan działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalni,
 - roczny plan kosztów ogólnego zarządu przedsiębiorstwa górniczego realizującego zadania wykonywane w trakcie likwidacji kopalń,
 - roczny plan kosztów ogólnego zarządu przedsiębiorstwa górniczego po zakończeniu likwidacji kopalń.

W zatwierdzonym rok później przez ME dokumencie pn. *Zasady i kryteria przyznawania dotacji na finansowanie w 2018 r. zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, a także kosztów ogólnego zarządu* stwierdzono, że: „Programy likwidacji kopalni, sporządzane w przypadku przejęcia kopalni, zakładu górniczego lub jego oznaczonej części do likwidacji, są przedkładane przez SRK, do akceptacji Ministra Energii w terminie do 14 dni od przejęcia” oraz że: „Przedsiębiorstwo górnicze, po zaakceptowaniu przez Ministra Energii programu (...) zobowiązane jest do złożenia w terminie 14 dni rocznego planu zadań wykonywanych w trakcie likwidacji”.

Likwidacja KWK „Krupiński” była przez 18 miesięcy prowadzona bez wymaganego Planu ruchu likwidowanego podziemnego zakładu górniczego

Ruch KWK „Krupiński” i proces jej likwidacji prowadzony był od 31 marca 2017 r. do 30 października 2018 r. w oparciu o *Plan ruchu KWK „Krupiński” na lata 2016–2018*, który sporządzony został przez JSW oraz w oparciu o dodatki do tego planu sporządzone przez SRK. Takie prowadzenie przez SRK robót likwidacyjnych naruszało zasady określone w art. 105 ust. 1, w związku z art. 129 ust. 4 Pgg, a także w art. 6 ustawy o funkcjonowaniu gwk. Zgodnie bowiem z tymi regulacjami, likwidacja zakładu górniczego lub jego części prowadzona jest w oparciu o plan ruchu likwidowanego zakładu, w którym określany jest zakres likwidacji, a pierwszy taki plan dla KWK „Krupiński” – na okres od 1 listopada 2018 r. do 31 grudnia 2020 r. – został zatwierdzony przez Dyrektora OUG dopiero decyzją z dnia 30 października 2018 r. Należy przy tym zaznaczyć, że realizowane przez SRK działania w ww. okresie ujęte były w przyjętych przez Zarząd SRK i zatwierdzonych przez Ministra Energii *Programie likwidacji* oraz rocznych planach likwidacji na rok 2017 i 2018 r.

Przykłady

Wiceprezes Zarządu SRK ds. technicznych wyjaśnił, że nie można prowadzić likwidacji na podstawie planu ruchu zakładu górniczego, ponieważ jest to bardziej dokument dla prowadzenia ruchu zakładu górniczego. Wszelkie prace związane z likwidacją typu: likwidacja wyrobisk górniczych, likwidacja obiektów podstawowych obiektu górniczego ujmowane były przez SRK w planie ruchu likwidowanego zakładu górniczego.

Dyrektor Biura ds. Likwidacji Kopalń wyjaśnił natomiast, że: „Po przejęciu kopalni zawsze tak jest, że te pierwsze pół roku mamy na zorganizowanie służb do obsługi danego oddziału, musimy odnowić umowy, ogłosić przetargi. Zdarzyło się tak, że otrzymaliśmy kopalnię z planem ruchu likwidowanego zakładu, a w przypadku KWK „Krupiński” było inaczej, otrzymaliśmy ją z planem ruchu czynnego zakładu górniczego”.

Były Prezes Zarządu SRK wyjaśnił, że działania likwidacyjne KWK „Krupiński” od 31 marca 2017 r. do 31 października 2018 r. prowadzone były: na podstawie planu ruchu zakładu górniczego otrzymanego od JSW przy akcie notarialnym, który aktualizowany był dodatkami przewidującymi likwidację tych elementów kopalni, które w danym czasie były zbędne. W pierwszym okresie nie prowadziło się likwidacji, początek to potrzeba zagospodarowania ludzi w taki sposób, aby zapewnić bezpieczeństwo utrzymania kopalni. Ten proces zagospodarowania ludzi, w trakcie którego określono ścieżkę zagospodarowania przejętych pracowników trwał około trzy, cztery miesiące.

Zarząd SRK wyjaśnił, że zgodnie art. 6 ustawy o funkcjonowaniu gwk zakres likwidacji kopalni określa przedsiębiorstwo górnicze w planie ruchu likwidowanego zakładu, jednak należy zauważyć, że służby kopalni mogły przystąpić do sporządzania *Planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego* dopiero po przejęciu zakładu górniczego i po ustaleniu wszelkich warunków panujących na KWK „Krupiński”. Po przejęciu kopalni służby SRK SA bez zbędnej zwłoki przystąpiły do sporządzenia planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego, który 4 maja 2017 r., został złożony do Okręgowego Urzędu Górniczego celem zatwierdzenia.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli przedstawiona argumentacja nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż likwidacja polega na zaprzestaniu wydobywania węgla kamiennego i likwidacji zakładu górniczego. Tym samym działania likwidacyjne mogły być prowadzone wyłącznie w oparciu o plan ruchu likwidowanego zakładu górniczego. Podkreślić przy tym należy, że od momentu przejęcia KWK „Krupiński” przez SRK, kopalnia ta nie była kopalnią czynną, lecz kopalnią w trakcie likwidacji. Oznacza, że ruch KWK „Krupiński” powinien być po 31 marca 2017 r. prowadzony w oparciu o plan ruchu likwidowanego zakładu górniczego, który spełnia wymogi rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych¹³.

¹³ Dz. U. poz. 2293, ze zm.

NIK wskazuje, że do czasu zatwierdzenia przez Dyrektora OUG planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego, SRK nie mogła – w oparciu o posiadany plan ruchu zakładu górniczego – legalnie realizować jakichkolwiek działań likwidacyjnych w odniesieniu do maszyn, urządzeń, obiektów i wyrobisk posiadających podstawowe znaczenie dla funkcjonowania zakładu górniczego. Działania o takim charakterze powinny być wstrzymane do czasu zatwierdzenia przez Dyrektora OUG planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego.

Plan ruchu likwidowanego podziemnego zakładu górniczego został zatwierdzony dopiero po 18 miesiącach od decyzji o likwidacji

Już 4 maja 2017 r. SRK złożyła do OUG wnioszek o zatwierdzenie *Planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego na okres od 1 kwietnia 2017 r. do 31 grudnia 2020 r.*, jednakże po jego rozpatrzeniu, pismem z 2 czerwca 2017 r., Dyrektor OUG wezwał SRK do jego uzupełnienia i weryfikacji zawartych w tym planie zapisów. W efekcie SRK zwróciła się 12 czerwca 2017 r. do Dyrektora OUG z prośbą o wycofanie przedmiotowego wniosku, a Dyrektor OUG umorzył w całości postępowanie w sprawie zatwierdzenia tego planu ruchu.

Kolejny wniosek o zatwierdzenie *Planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego KWK „Krupiński”* został złożony przez SRK do Dyrektora OUG w Rybniku dnia 10 września 2018 r., a zatwierdzony przez niego dnia 30 października 2018 r. Na podstawie tego *Planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego* SRK prowadziła likwidację KWK „Krupiński” w okresie od 30 października 2018 r. do 27 grudnia 2020 r.

Od 28 grudnia 2020 r. likwidacja prowadzona była w oparciu o zatwierdzony decyzją Dyrektora OUG *Plan ruchu likwidowanego zakładu górniczego*, który złożony został przez SRK do OUG dnia 21 września 2018 r.

Oba plany opracowane przez SRK sporządzone zostały zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z 8 grudnia 2017 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych, przy czym pierwszy opracowany został ponad rok od przejęcia Kopalni do likwidacji przez SRK i od rozpoczęcia finansowania tego procesu z dotacji budżetowej.

Odnosząc się do kwestii realizacji przez SRK obowiązków wynikających z art. 125 ustawy Poś, który stanowi, że złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących, Zarząd SRK wyjaśnił, że przeprowadza proces likwidacji kopalń lub ich wyodrębnionych części i nie prowadzi eksploatacji pokładów węgla kamiennego. Likwidując kopalnie SRK stosuje się do obowiązujących przepisów i prowadzi roboty górnicze tak, by chronić sąsiednie złoża kopalin, zabezpieczać niewykorzystane części złoża kopalin, sąsiednich złóż kopalin przy wykorzystaniu niezbędnych środków chroniących wyrobiska sąsiednich zakładów górniczych. W związku z tym, że KWK „Krupiński” była kopalnią silnie metanową, w trakcie jej likwidacji prowadzono proces odmetanowania pokładów węgla kamiennego (na podstawie art. 8f ustawy o funkcjonowaniu gwk, jak również dodatku nr 5 do dokumentacji geologicznej dokonano rozliczenie złoża Krupiński).

JSW przekazała SRK robocze dokumenty dotyczące likwidacji KWK „Krupiński”, chociaż formalnie nie była do tego zobowiązana

W dniu 20 kwietnia 2017 r. JSW przekazała SRK projekt *Planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego* oraz projekt *Programu likwidacji KWK „Krupiński” w latach 2017–2022*. Przekazane przez JSW projekty były wprawdzie niekompletne, ale w sposób wyczerpujący przedstawiały sytuację geologiczno-górnictwem KWK „Krupiński”, w tym zakres niezbędnych do wykonania robót likwidacyjnych, ich potencjalne koszty oraz czas niezbędny do przeprowadzenia likwidacji. Przedstawiały one również istniejące w Kopalni zagrożenia naturalne, w tym m.in. stopień zagrożenia metanowego. Koszty likwidacji (bez kosztów likwidacji szybów i szybków) miały według JSW wynieść 475 mln zł, a wg SRK 388 mln zł (w tym – 17 mln koszty likwidacji szybów i szybków). Rozpoczęcie likwidacji szybów zaplanowano w ww. projektach na drugie półrocze 2020 r. Jednocześnie założono, że w przypadku szybu I koszty te będą ponoszone do końca 2019 r., a w przypadku szybów II i III – do końca II kwartału 2020 r. Wskazuje to, że JSW nie zakładała możliwości jednoczesnej likwidacji szybów Kopalni.

SRK opracowała trzy warianty *Programu likwidacji KWK „Krupiński”*. Projekty programów były przedstawiane Ministrowi Energii/Aktywów Państwowych 14 kwietnia 2017 r., 8 lipca 2019 r. i 6 lipca 2021 r. i zakładały, że termin zakończenia likwidacji nastąpi odpowiednio: w 2020 r., w 2021 r. i II kw. 2023 r., natomiast koszty likwidacji wyniosą odpowiednio: 382 mln zł, 441 mln zł oraz 620 mln zł (z czego koszty prac rekultywacyjnych, które w całości miały być wykonane w 2023 r. – 86 mln zł). Projekty programów kierowane były do zaopiniowania przez ARP, która każdorazowo rekomendowała ministrom kierunkowe ich akceptowanie po wprowadzeniu przez SRK zmian wskazywanych w rekomendacjach.

14 dniowy termin opracowania Programu likwidacji kopalń przejmowanych przez SRK uniemożliwia w praktyce rzetelne opracowanie takiego programu

W *Programie likwidacji* opracowanym przez SRK w 2017 r. założono, że całkowity koszt likwidacji wyniesie 381 798,5 tys. zł, a likwidacja zakończy się do końca 2020 r. W programie wskazano też, że JSW planuje odzyskać część majątku pozostawionego na dole i powierzchni kopalni. W tym celu, w dniu 31 marca 2017 r. została podpisana pomiędzy JSW a SRK umowa, w której określono zakres rzeczowy planowanych do wykonania przez JSW robót i uregulowano kwestię płatności za wykorzystanie infrastruktury KWK „Krupiński”.

W *Programie* zamieszczono również harmonogram zapotrzebowania na środki z dotacji budżetowej, który nie wskazywał innych źródeł finansowania likwidacji. W opinii z dnia 24 kwietnia 2017 r. ARP wskazano m.in., że w *Programie*:

- znacznie zaniżono przychody,
- koszty likwidacji oraz zabezpieczenia wyrobisk mogą ulec zmniejszeniu,
- należy przeanalizować zakres rzeczowy utrzymywania obiektów w aspekcie minimalizacji kosztów.

ARP uznała, że *Program* jest możliwy do kierunkowego zaakceptowania, a Minister Energii poinformował SRK w dniu 25 kwietnia 2017 r. o jego kierunkowej i warunkowej akceptacji.

Opracowanie *Programu* poprzedzone zostało analizami dotyczącymi zakresów, terminów i kosztów likwidacji sporządzonymi przez pracowników SRK. Według danych zawartych w tych analizach, uwzględniono w nich m.in. ceny wyrobów i usług, kalkulacje roboczo-dniówek dla poszczególnych rodzajów robót, koszty poniesione na tego typu zadania w poprzednich latach oraz koszty pracownicze. Prezes Zarządu SRK wyjaśnił, że: „Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania jak również, że z chwilą przejścia wszelkie koszty likwidacji i utrzymywania kopalni ponosi SRK, przyjęto, że program likwidacji należy złożyć do 14 dni od daty przejścia, natomiast roczny plan do 14 dni od daty zaakceptowania Programu. Terminy te zostały usankcjonowane w dokumencie zatwierdzonym przez Ministra Energii pn. *Zasady i kryteria przyznawania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie w 2018 r. zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, a także kosztów ogólnego zarządu z 16 stycznia 2018 r. ze zmianami*.”

Sporządzając *Program likwidacji* pracownicy SRK opierali się na:

- informacjach udostępnionych przez JSW w zakresie kosztów utrzymania przejmowanej kopalni,
- wstępnym rozeznaniu rynku w zakresie cen towarów oraz usług,
- doświadczeniu w zakresie terminów i kosztów likwidacji.

Prezes Zarządu SRK podał, że po przejściu kopalni w celu likwidacji, a jeszcze przed sporządzeniem programu likwidacji SRK nie jest w stanie dokonać szczegółowych analiz. Funkcjonowanie kopalni w trakcie likwidacji, jak również sposób jej likwidacji jest procesem bardzo złożonym i uzależnionym od bardzo wielu czynników. Dodał, że: „ze względu na bardzo ograniczony czas na sporządzenie Programu, szacunkowe koszty robót oraz koszty dostaw ustalane były poprzez rozeznanie telefoniczne lub cenniki dostępne na stronach internetowych. Posiłowano się również kosztami umów zawieranych z kontrahentami SRK w innych likwidowanych kopalniach”.

NIK zauważa, że opracowany w ciągu dwóch tygodni od daty przejęcia KWK „Krupiński” przez SRK *Program* zawierał szereg błędów i niedoszacowań w zakresie rzeczowym, finansowym i czasowym, dotyczących zwłaszcza realności terminów realizacji poszczególnych zadań. Nie zakładał również żadnej rezerwy finansowej na wydatki nieprzewidziane.

Analiza harmonogramów działań likwidacyjnych wykazała, że w okresie od marca 2017 r. do początku IV kwartału 2018 r. SRK nie podjęła działań mających na celu przeprowadzenie likwidacji zgodnie z założeniami i harmonogramami przyjętymi w *Programie*. Prowadzono jedynie likwidację wyrobisk podziemnych. SRK zaplanowała, że roboty związane z realizacją dwóch zadań dotyczących rekultywacji terenów pogórnich rozpoczną się na początku 2019 r., a ich koszt do końca 2020 r. wyniesie ok. 40 000 tys. zł. Okazało się jednak, że przejęta od JSW dokumentacja jest niewystarczająca do realizacji ww. robót, a przyjęte przez SRK założenia koncepcyjne były częściowo niezgodne z obowiązującym na tym terenie planem miejscowym zagospodarowania przestrzennego. Zaplanowane wydatki na likwidację w wysokości 388 368,7 tys. zł były znacząco zaniżone i w kolejnych aneksach do *Programu* zaplanowano ich wzrost o blisko 60%. Przyjęte w *Programie* metody i harmonogramy działań nie uwzględniały według NIK warunków górniczych i technicznych kopalni ani stopnia jej przygotowania do tego procesu.

Głównym celem pierwszego Programu likwidacji KWK „Krupiński” opracowanego przez SRK było faktycznie uzyskanie formalnej podstawy do otrzymania dotacji

NIK uznała, że głównym celem opracowanego przez SRK *Programu* było przedstawienie Ministrowi Energii dokumentu, który stanowiłby formalną podstawę do uruchomienia finansowania ze środków budżetu państwa procesu likwidacji Kopalni, a nie stworzenie wiarygodnego, racjonalnego i efektywnego dokumentu planistycznego.

Mimo specjalistycznego charakteru wykonywanych zadań – do opracowania dokumentów planistycznych, takich jak programy lub plany roczne likwidacji, SRK opierała się wyłącznie na wiedzy i doświadczeniu pracowników, nie wykorzystując powszechnie stosowanych w tego typu procesach metod i/lub narzędzi informatycznych pozwalających na optymalizację procesu likwidacji. SRK nie dysponowała również bazami danych o cenach rynkowych określonego rodzaju robót i usług górniczych, których wykorzystanie pozwalałoby na racjonalne określanie przewidywanych kosztów zleczanych robót i sporządzanie własnych kosztorysów inwestorskich, a w przypadku ich zlecenia – na ich weryfikację.

Program nie był aktualizowany na bieżąco, a pierwszy aneks opracowano dopiero 5 sierpnia 2019 r., to jest po upływie roku od tego, gdy stało się oczywistym, że nie jest możliwe prowadzenie likwidacji w sposób zaplanowany w pierwotnym *Programie*.

Konieczność aneksowania Programu spowodowana była błędami popełnionymi podczas opracowania pierwotnej wersji Programu oraz próbami wypracowania koncepcji zagospodarowania infrastruktury po KWK „Krupiński”

W *Programie likwidacji* z 8 lipca 2019 r. SRK założyła, że całkowity jej koszt wyniesie 440 559,6 tys. zł, a likwidacja zakończy się do końca 2021 r. Wydłużenie okresu likwidacji o rok, tj. do końca 2021 r., uzasadniane było szerokim zainteresowaniem dotyczącym wykorzystania infrastruktury KWK „Krupiński”. Ważnym czynnikiem mającym wpływ na terminy była również wymagana kolejność likwidacji trzech szybów. Na posiedzeniu Zespołu do spraw Likwidacji Szybów w dniu 1 stycznia 2019 r. ustalono, że jedynie likwidacja w pierwszej kolejności szybu I z równoległym wykonaniem prac przygotowawczych w szybach II i III, a w następnych krokach równoległym zasypywaniem dwóch pozostałych szybów zapewnia maksymalny poziom bezpieczeństwa. W pierwszym programie zakładano równoległą likwidację wszystkich trzech szybów. Do programu załączono harmonogram zapotrzebowania na środki dotacji budżetowej nie podając innych źródeł finansowania likwidacji.

W opinii ARP z dnia 18 lipca 2019 r. podano m.in., że koncepcja realizacji zadań likwidacyjnych uległa zasadniczej zmianie, odstąpiono od wszelkich prac związanych z likwidacją szybów i 49 obiektów powierzchniowych. Przyczyną zmian wprowadzanych w rocznych planach likwidacji było przyjęcie koncepcji wykorzystania majątku KWK „Krupiński” do inwestycji aktywizujących

gospodarczo teren po zlikwidowanej kopalni. W związku z tą koncepcją zaplanowano czasowe wstrzymanie likwidacji infrastruktury dołowej z uwzględnieniem możliwości docelowego odstąpienia od jej likwidacji. W dniu 5 sierpnia 2019 r. Minister Energii warunkowo zaakceptował aneks nr 1.

W dniu 11 listopada 2019 r. SRK zwróciła się do ME o zgodę na opracowanie aneksu do *Programu likwidacji* zakładającego jej zakończenie do końca 2024 r. i odstąpienie od likwidacji obiektów potrzebnych potencjalnym inwestorom. W grudniu 2019 r. ME odpowiedziało, że oczekuje na przedłożenie aneksu. SRK nie przedłożyła tego aneksu, a w rocznym planie zadań na 2020 r. zaplanowano realizację całkowitej likwidacji zakładu górniczego, a w odniesieniu do kosztów utrzymania obiektów w trakcie likwidacji ARP wskazała, że konieczne ich zwiększenie o 40 299,6 tys. zł wynika z przedłużenia procesu likwidacji o rok.

Kolejne przesunięcie terminu zakończenia likwidacji oraz wzrost jej kosztów tłumaczono wstrzymaniem działań likwidacyjnych w celu wypracowania koncepcji zagospodarowania infrastruktury po KWK „Krupiński”

SRK złożyła do MAP w dniu 30 kwietnia 2021 r. aneks nr 2 do *Programu*, w którym podano, że wydłużenie okresu likwidacji KWK „Krupiński” o kolejne półtora roku, tj. do końca II kwartału 2023 r. było spowodowane szerokim zainteresowaniem dotyczącym wykorzystania infrastruktury KWK „Krupiński”. Do *Programu* załączono harmonogram finansowania likwidacji wraz ze wskazaniem źródeł finansowania oraz przewidującą, że łączne koszty realizacji zadań ogółem wyniosą 620 389,9 tys. zł, z czego pochodzić one będą:

401 173,4 tys. zł – z dotacji,
 36 979,7 tys. zł – z przychodów z likwidacji,
 8 819,2 tys. zł – z podwyższenia kapitału – umowa z 2017 r.,
 12 161,3 tys. zł – z podwyższenia kapitału – umowa z 2018 r.,
 69 771,8 tys. zł – z podwyższenia kapitału – umowa z 2020 r.,
 5 482,2 tys. zł – ze środków własnych,
 86 000,0 tys. zł – z NFOŚiGW.

W opinii z dnia 11 czerwca 2021 r. ARP wskazała, że powodem wstrzymania likwidacji było zainteresowanie wykorzystaniem części infrastruktury byłej KWK „Krupiński” przez inwestorów zewnętrznych. Minister Aktywów Państwowych warunkowo akceptował w dniu 16 czerwca 2021 r. aneks nr 2 do *Programu likwidacji*.

Minister Energii nie zapewnił zamieszczenia przez SRK w *Programie likwidacji* KWK „Krupiński” działań zmierzających do zbycia zakładu górniczego lub jego oznaczonej części w myśl art. 8a ust. 4 ustawy o funkcjonowaniu gwk. MAP wyjaśniło, że SRK w założeniach swojej działalności nie planuje odsprzedaży przejętej do likwidacji zorganizowanej części zakładu górniczego, a minister nie posiada kompetencji do wskazywania sposobu przeprowadzenia likwidacji.

Szczegółowe dane dotyczące planowanych zadań i ich kosztów w kolejnych wersjach *Programu* zamieszczono w załączniku nr 6.8 do niniejszej *Informacji*.

Roczne plany likwidacji zawierały odstępstwa od *Programu likwidacji* i były w ciągu roku zmieniane w celu ich dostosowania do rzeczywiście zrealizowanych zadań

Zgodnie z *Programem likwidacji*, SRK sporządzała roczne plany likwidacji, w których m.in. przedstawiała zakres rzeczowo-finansowy likwidacji, uzasadniała konieczność wykonania zadań likwidacyjnych w danym roku i określała niezbędne środki finansowe przeznaczone na ich realizację. Po zakończeniu roku Spółka sporządzała sprawozdania z wykonania rocznych planów wraz z rozliczeniem rzeczowo-finansowym w zakresie wykorzystania dotacji w danym roku. Zarówno w rocznych planach likwidacji, jak i w sprawozdaniach z ich realizacji – zgodnie z § 3 ust. 1 oraz 6 ust. 2 rozporządzenia ws. dotacji na likwidację – nie wykazywano kosztów naprawy szkód górniczych, które – zgodnie z § 4 ust. 1 tego rozporządzenia – finansowane były z odrębnie przyznawanych SRK dotacji budżetowych.

Porównanie zapisów *Programu* z postanowieniami rocznych planów likwidacji wykazało, że już od 2018 r. wiadomym było, że realizacja procesu likwidacji zgodnie z przyjętymi w *Programie* założeniami nie będzie możliwa. Niektórych zadań założonych w *Programie* nie realizowano, opierając proces likwidacji na – niezgodnych z *Programem* – zapisach rocznych planów likwidacji.

Przykład

W obszarze pn. Likwidacja szybów i szybików w *Planie rocznym na 2018 r.* wprost stwierdzono, że SRK nie realizowała założeń *Programu*. Zapisy dotyczące realizacji zadań ujętych w poszczególnych obszarach rocznych planów likwidacji – w okresie od rozpoczęcia likwidacji do zatwierdzenia aneksu nr 1 do *Programu* – zmieniono kilkakrotnie, dostosowując je do faktycznego wykonania zadań w minionym okresie. Zrezygnowano na przykład z zaplanowanego w *Programie* w 2017 r. równoczesnego prowadzenia likwidacji szybów nr I, II i III, który to proces miał być realizowany od początku IV kw. 2018 r. Zadanie to nie zostało wykonane w latach 2018–2019, a SRK rozpoczęła likwidację szybu I dopiero na początku 2020 r., a likwidację szybów nr II i III dopiero w 2021 r. W efekcie, zgodnie ze sprawozdaniem SRK za 2022 r., likwidację szybu I zrealizowano w 100 %, a szybu II i III – w 80 %.

Szczegółowemu badaniu w trakcie kontroli w MAP poddano trzy plany roczne na lata 2020, 2021, 2023. Plany na lata 2020 i 2021 były dwukrotnie zmieniane, a kwoty dotacji ulegały znacznemu obniżeniu. Od 2018 r. likwidacja KWK „Krupiński” była finansowana także ze środków jakie wpłynęły do SRK z opłacenia przez SP akcji w podwyższonym kapitale tej spółki.

Przykłady

**Kwoty planowanych
środków
budżetowych
na likwidację ulegały
obniżeniu
w ciągu roku**

1) W 2019 r. SRK przedstawiła MAP *Roczny plan na 2020 rok*, a następnie dwa aneksy do tego planu. Zapotrzebowanie na środki dotacji budżetowej określono w tych dokumentach na kwoty:

– plan z listopada 2019 r.	88 425 350 zł,
– aneks z 1 czerwca 2020 r.	70 583 712,53 zł
(dodano finansowanie z umowy podwyższenia kapitału z 12 grudnia 2017 r. na kwotę 657 518,06 zł)	
– aneks z 27 października 2020 r.	65 117 650,33 zł,
(finansowanie z umowy podwyższenia kapitału z 12 grudnia 2017 r. pozostało bez zmian 657 518,06 zł)	

2) W *Planie rocznym na 2021 r.*:

– plan z listopada 2020 r.	88 081 841 zł,
– aneks z lipca 2021 r.	0 zł
(dodano środki z podwyższenia kapitału z umowy z dnia 18 grudnia 2020 r. w wysokości 66 019 720,47 zł),	
– aneks z października 2021 r.	4 000 000 zł,
(zmieniono kwotę środków z podwyższenia kapitału z umowy z dnia 18 grudnia 2020 r. na 55 315 639,47 zł),	

3) SRK skierowała do MAP w listopadzie 2022 r. *Plan roczny na 2023 r.* Likwidacja planowana była do końca czerwca 2023 r. Zapotrzebowanie na środki z dotacji budżetowej określono w łącznej kwocie 33 030 923 zł, w tym 10 944 185 zł z umowy objęcia przez SP akcji SRK z 21 grudnia 2021 r.

5.2.3. Finansowanie Likwidacji

Finansowanie likwidacji KWK „Krupiński” przez SRK pochodziło głównie ze środków budżetowych przekazywanych w formie dotacji określanych w skali rocznych i wypłacanych w postaci miesięcznych zaliczek oraz poprzez opłacenie przez SP objęcia akcji w podwyższonym kapitale SRK. Według MAP, opłacenie podwyższenia kapitału miało na celu poprawę stabilizacji finansowej SRK oraz stworzenie warunków do racjonalnego planowania działań likwidacyjnych. Finansowanie likwidacji w drodze podwyższania kapitału jest bardziej wygodne dla SRK, ale NIK dostrzega ryzyko związane z ewentualnym wyegzekwowaniem przez Skarb Państwa zwrotu niewykorzystanych środków lub wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem.

Wysokość dotacji na finansowanie likwidacji ulegała wielokrotnym zmianom w ciągu roku

Wysokość dotacji na likwidację KWK „Krupiński” przez SRK były określane w corocznie podpisywanych umowach pomiędzy SP a SRK. Umowy były wielokrotnie zmieniane, co nie sprzyjało rzetelnemu planowaniu procesu likwidacji. Szczegółowej kontroli w MAP poddano dwie umowy.

Przykłady

1) W dniu 6 lutego 2020 r. pomiędzy MAP a SRK została zawarta umowa w celu realizacji przepisów: art. 26 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 4 ustawy o funkcjonowaniu gwk oraz rozporządzenia Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym. Minister udzielił przedsiębiorstwu górniczemu dotacji budżetowej na:

- realizację zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń, o których mowa w § 2 pkt 1 rozporządzenia,
- realizację zadań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, o których mowa w § 2 pkt 2 rozporządzenia,
- pokrycie kosztów ogólnego zarządu, o których mowa w § 2 pkt 3 lit a tiret pierwsze i drugie oraz lit. b rozporządzenia związanych wyłącznie z zadaniami wykonywanymi w trakcie likwidacji kopalń.

Na sfinansowanie realizacji zadań i pokrycie kosztów likwidacji minister udzielił SRK dotacji w łącznej wysokości 295 238 500 zł, w tym 38 342 200 zł na likwidację KWK „Krupiński”, która miała być przekazywana zaliczkowo w ratach miesięcznych, na specjalnie w tym celu wyodrębnione rachunki. Do umowy zawarto 6 aneksów:

- 26 maja 2020 r. bez zmiany kwoty dotacji na KWK „Krupiński” (na wniosek SRK o przesunięcie dotacji pomiędzy oddziałami),
- 2 lipca 2020 r. zmieniono kwotę dotacji ogółem na 290 192 180 zł, w tym na KWK „Krupiński” na 34 814 351 zł (na wniosek SRK o przesunięcie dotacji pomiędzy oddziałami),
- 2 września 2020 r. zmieniono kwotę dotacji ogółem na 351 629 012 zł, w tym na KWK „Krupiński” na 43 232 107 zł (na wniosek SRK o przesunięcie dotacji),
- 5 października 2020 r. zmieniono kwotę dotacji ogółem na 373 960 012 zł, w tym na KWK „Krupiński” 45 655 311 zł (na skutek pozyskania przez MAP dodatkowych środków),
- 9 listopada 2020 r. zmieniono kwotę dotacji ogółem na 546 965 152 zł, w tym na KWK „Krupiński” 65 117 651 zł (na skutek nowelizacji ustawy budżetowej),
- 9 grudnia 2020 r. zmieniono kwotę dotacji ogółem 535 318 047,11 zł, w tym na KWK „Krupiński” na 64 912 759,53 zł (na wniosek SRK).

2) W umowie z 30 marca 2021 r. Minister Aktywów Państwowych udzielił SRK dotacji w kwocie 79 860 500 zł na realizację zadania zgodnie z rocznym planem zadań wykonywanych w trakcie likwidacji KWK „Centrum” na 2021 rok. W aneksie nr 1 do umowy zawartym w dniu 23 listopada 2021 r. określono kwotę dotacji na 123 502 253,92 zł i dodano 9 innych kopalń w likwidacji, w tym KWK „Krupiński” z kwotą dotacji 4 214 800,10 zł. W aneksie nr 2 zawartym w dniu 13 grudnia 2021 r. zmieniono kwotę dotacji na 127 307 469,90 zł bez zmiany kwoty dotacji na KWK „Krupiński”.

NIK zwraca uwagę, że częstotliwość zmian umowy dotacji oraz skala zmian środków dotacji przeznaczanych na likwidację kopalń przez SRK powodowała brak pewności finansowania, co mogło negatywnie wpływać na planowanie i przebieg działań likwidacyjnych, a ostatecznie przekładać się na zwiększenie ich kosztów.

MAP wyjaśniło, że środki na finansowanie zadań SRK na podstawie ustawy o funkcjonowaniu gwk zostały częściowo uwzględnione w projekcie ustawy budżetowej na 2021 r. oraz częściowo w nowelizacji ustawy budżetowej na 2020 r. (w wydatkach majątkowych). Głównym źródłem finansowania zadań

ujętych w rocznych planach na 2021 r. były środki z podwyższenia kapitału SRK, co spowodowało, że dotację przyznano jedynie na likwidację KWK „Centrum”, gdyż kwota dotacji była zbyt niska, aby ją dzielić na wszystkie oddziały. W związku z wygospodarowaniem nadwyżki środków budżetowych wystąpiła możliwość przyznania dotacji innym oddziałom. Dalej wyjaśniono, że kwoty dotacji określone w planach podawane są informacyjnie, a kwota przyznanej dotacji w umowie zależy od dostępnego limitu wydatków określonego w planie finansowo-rzeczowym MAP, który wynika z limitów wskazanych w ustawie budżetowej. Limit wydatków na dofinansowanie restrukturyzacji w sektorze gwk w ramach dotacji celowej dla części budżetowej 48 – Gospodarka złożami kopalni, obejmuje nie tylko fizyczną likwidację kopalń, ale również wypłaty świadczeń pracowniczych, a także naprawianie szkód górniczych. Biorąc pod uwagę potrzeby SRK, ustawowy limit jest dzielony najpierw na poszczególne tytuły, a w ramach tytułów na poszczególne jednostki. Kiedy limit ustawowy nie wystarcza na realizację rocznych planów konieczne jest aneksowanie planów jak i umów dotacji. Następnie podano, że roczne plany likwidacji są uszczegółowieniem wieloletniego *Programu likwidacji*, a planowane przedsięwzięcia wynikają z zasad sztuki górniczej i są realizowane w oparciu o dokumentację, analizy i opracowania kompetentnych podmiotów np. Głównego Instytutu Górnictwa. Możliwość ich realizacji jest ograniczona dostępnością środków budżetowych. W pierwszej kolejności są zabezpieczane środki na wypłaty wynagrodzeń i świadczeń socjalnych, zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego, finansowanie zadań rozpoczętych. Proces przygotowania rocznego planu jest rozłożony w czasie z uwzględnieniem wykonania planu bieżącego.

**Środki finansowe
przekazywane SRK
w wyniku
dokapitalizowania
uzupełniają niedobór
środków dotacyjnych**

Likwidacja KWK „Krupiński” była m.in. finansowana przez SP częścią środków wnoszonych na opłacenie objęcia akcji serii C, F, H, J za łączną kwotę 2,3 mld zł w kapitale zakładowym SRK na podstawie umów pomiędzy SP a SRK:

- z dnia 12 grudnia 2017 r. 1 000 000 akcji serii C za cenę 300 mln zł, z terminem wpłaty do 15 grudnia 2017 r. – nie określono terminu wykorzystania środków wskazując, że sprawozdanie końcowe z ich wykorzystania powinno zostać złożone w terminie nie późniejszym niż przedłożenie Walnemu Zgromadzeniu sprawozdania finansowego za rok 2023;
- z dnia 31 grudnia 2018 r. 250 000 akcji serii F za cenę 150 mln zł, z terminem wpłaty do 16 stycznia 2019 r. i terminem wykorzystania do dnia 31 marca 2019 r.;
- z dnia 18 grudnia 2020 r. 879 506 akcji serii H za cenę 879,506 mln zł, z terminem wpłaty do dnia 23 grudnia 2020 r.
- z dnia 21 grudnia 2021 r. 1 000 000 akcji serii J za cenę 1000 mln zł, z terminem wpłaty do dnia 31 grudnia 2021 zł.

Środki przekazywane SRK miały być wykorzystane na pokrycie kosztów nadzwyczajnych określonych w załączniku do Decyzji Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla (2010/787/UE) w ramach limitu, o którym mowa w art. 6 ustawy z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008–2015 oraz niektórych innych ustaw¹⁴. W przypadku wykazania w sprawozdaniach końcowych niewykorzystania środków finansowych miało nastąpić obniżenie o tę kwotę kapitału zakładowego SRK. W celu zapewnienia należytej kontroli wykorzystania środków SRK została zobowiązana w umowach m. in. do:

- 1) przedkładania ministrowi projekcji wydatków;
- 2) przedkładania ministrowi informacji o wydatkowaniu środków;
- 3) przedkładania sprawozdania końcowego (z załączeniem raportu biegłego, opinii RN SRK, sprawozdania dotyczące umowy z 2021 r. miały być przesyłane także do Agencji Rozwoju Przemysłu SA Oddział w Katowicach);
- 4) udostępniania na żądanie ministra wszelkich dokumentów i informacji;

¹⁴ Dz. U. poz. 143, ze zm.

5) informowania ministra o zdarzeniach mających wpływ na realizację umowy.

W przypadku niewykorzystania środków – SRK była zobowiązana do ich zwrotu, który miał także nastąpić w sytuacji stwierdzenia wykorzystania środków niezgodnie z przeznaczeniem. NIK zauważa, że zwrot środków przez SRK związany byłby z koniecznością dokonania obniżenia kapitału Spółki. Wiązałoby się to z koniecznością przeprowadzenia procedury określonej w art. 455–458 ksh, która przewiduje między innymi wezwanie wierzycieli do zgłoszenia roszczeń i zaspokojenie roszczeń wymagalnych.

ME i MAP przekazały na rachunek SRK kwoty przeznaczone na opłacenie podwyższonego kapitału zgodnie z terminami określonym w umowach tj.:

- w dniu 14 grudnia 2017 r.	300 000 000 zł,
- w dniu 15 stycznia 2019 r,	150 000 000 zł,
- w dniu 20 grudnia 2020 r.	879 506 000 zł,
-- w dniu 28 grudnia 2021 r.	1 000 000 000 zł.

MAP wyjaśniło, że środki finansowe w ramach dokapitalizowania uzupełniają niedobór środków dotacyjnych w stosunku do zgłoszonego zapotrzebowania lub też zastępują finansowanie w formie dotacji. Forma udzielonego finansowania jest określana podczas prac nad projektem ustawy budżetowej lub projektem jej nowelizacji, za które jest odpowiedzialny Minister Finansów. W zależności od możliwości budżetu państwa SRK otrzymuje środki w formie dotacji lub dokapitalizowania. Możliwą formą finansowania zadań i działań wynikających z ustawy o funkcjonowaniu gwk są również skarbowe papiery wartościowe.

MAP nie wyjaśniło w jaki sposób określono nominalną wartość jednostkową akcji serii C, F, H, J, i z czego wynika zróżnicowanie tej wartości w kolejnych seriach wskazując, że w zakresie określenia nominalnej wartości jednostkowej akcji serii C i F odpowiedzialnym był Departament Nadzoru w Ministerstwie Energii. Wskazało dalej, że w trakcie podwyższeń kapitału dla serii H i J przyjęto założenie, że 10 % podwyższenia jest kierowane na kapitał zakładowy, a 90 % na kapitał zapasowy. Określenie wartości podwyższenia kapitału zakładowego (wartość nominalna podwyższenia) jest czynnością techniczną i nie ma wpływu na wielkość finansowania otrzymywanego przez Spółkę.

Dalej MAP wyjaśniło, że zgodnie z zapisami umów dokapitalizowania z lat 2017, 2018 i 2020, w celu zapewnienia należytej kontroli wykorzystania środków SRK przedkłada sprawozdania roczne wraz z opinią i raportem biegłego rewidenta z badania wykorzystania środków z dokapitalizowania. Do sprawozdań dołączane są uchwalone przez Radę Nadzorczą opinie o rzetelności i wiarygodności sprawozdań. Z tego powodu nie korzystano z prawa bezpośredniej kontroli. Prawidłowość wykorzystania środków z umowy dokapitalizowania zawartej w 2021 r. będzie kontrolowana przez ARP. W wyjaśnieniach wskazano także, że umowy dokapitalizowania nie zawierają, co do zasady, terminów wykorzystania środków z uwagi na możliwość elastycznego ich wykorzystania przez SRK. W przypadku umowy dotyczącej akcji serii F wyznaczono termin do 31 marca 2019 r. wynikający z art. 29b ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2018.

Minister Finansów wyjaśniła, że decyzja o podniesieniu kapitału zakładowego SRK należy do organu ją nadzorującego – jest to obecnie Minister Aktywów Państwowych, który posiada pełnię wiedzy na temat sytuacji finansowej Spółki oraz odpowiada za dobór optymalnych rozwiązań do realizacji zadań publicznych. Jest też odpowiedzialny za rozliczenie powierzonych środków publicznych (zgodnie z art. 44 oraz 175 ustawy o finansach publicznych). Za realizację wydatków w poszczególnych częściach budżetowych odpowiadają ich dysponenci. Dysponenci we wnioskach kierowanych do Ministra Finansów, co do zasady, określają klasyfikację budżetową i charakter ekonomiczny wnioskowanych wydatków.

MAP przyznało, że budżetowa formuła polegająca na doraźnym określaniu środków na likwidację uniemożliwia SRK planowanie w dłuższej perspektywie

Dyrektor Departamentu Górnictwa i Hutnictwa wyjaśnił, że w MAP jest prowadzony monitoring dostępności środków w części budżetowej 48 – gospodarka złożami kopalni pod kątem zabezpieczenia środków na realizację zadań wynikających z ustawy o funkcjonowaniu gwk. W związku z pracami nad projektem ustawy budżetowej na 2021 r w obliczu potrzeb zabezpieczenia ciągłości finansowania zadań realizowanych przez SRK, MAP wystąpiło do Ministra Finansów o zwiększenie części budżetowej 48 – gospodarka złożami kopalni na kwotę 1 mld zł w grupie wydatków majątkowych, z przeznaczeniem na dokapitalizowanie SRK. Wyjaśnił też, że ustawowe zadania realizowane przez SRK charakteryzujące się powtarzalnością, a związane m.in. z działaniami na powierzchni, zabezpieczaniem sąsiednich kopalń czynnych przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, opierają się w dużej mierze na przetargach, co w sytuacji dysponowania przez SRK kapitałem ułatwia finansową realizację zadań. Bez zabezpieczenia źródła finansowania, SRK nie rozpoczyna procedury przetargowej, gdyż w przypadku jej pozytywnego rozstrzygnięcia i jednocześnie braku gwarancji środków finansowych, nie może jej zrealizować. Bieżący dostęp do środków finansowych bywa często kluczowy, jeśli chodzi o niezakłóconą realizację zadań. Z doświadczeń lat ubiegłych wynika, że bywały przypadki kilkukrotnego aneksowania umów dotacyjnych, gdyż środki były zabezpieczane w części 48 doraźnie tj. na każdy miesiąc odrębnie, co uniemożliwiało SRK jakiejkolwiek planowanie w dłuższej perspektywie czasowej. Ograniczanie dostępności środków finansowych ma wpływ na wydłużenie procesu likwidacji, a co za tym idzie zwiększa jej koszty, w związku z czym zabezpieczenie finansowania dla SRK ma istotne znaczenie dla terminowej realizacji procesu likwidacji kopalń.

SRK złożyła m.in. pięć sprawozdań z rocznego wykorzystania w latach 2018, 2019, 2020, 2021 i 2022 wydatków określonych w umowie z 12 grudnia 2017 r.

MAP nie prowadziło bezpośrednich kontroli wykonania zadań i wykorzystania środków z podwyższenia kapitału, o których mowa w umowach objęcia przez SP akcji SRK serii C, F, H, J., a prawidłowość wykorzystania środków z umowy dokapitalizowania z 2021 r. będzie kontrolowana przez Agencję Rozwoju Przemysłu SA.

Początkowo finansowano likwidację dotacjami, które zastąpiono opłaceniem podwyższenia kapitału

Monitoring kosztów likwidacji w MAP prowadzony jest w oparciu o sprawozdania z realizacji zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń za dany miesiąc i narastająco od początku roku oraz sprawozdania roczne. Sprawozdania miesięczne sporządzane są w odniesieniu do realizacji zadań, zawartych w zaktualizowanym rocznym planie rzeczowo-finansowym. Zaktualizowany roczny plan zadań opracowywany jest w oparciu o zweryfikowany przez ARP i zaakceptowany przez MAP roczny plan wraz z kolejnymi aneksami. Do monitorowania kosztów likwidacji kopalń Departament Górnictwa i Hutnictwa w MAP wykorzystuje arkusz kalkulacyjny Excel.

W poniższym zestawieniu zaprezentowano źródła finansowania wydatków (w mln zł) na likwidację KWK „Krupiński” w latach 2017–2022.

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	suma
dotacje	69,7	75,5	51,9	63,5	4,2	0,0	264,9
podwyższenie kapitału*	0,0	0,0	20,3	0,7	50,1	42,6	113,7
inne źródła**	6,3	3,6	8,3	7,3	8,2	10,8	44,4
ogółem	75,9	79,1	80,5	71,5	62,5	53,4	423,0

* środki z opłacenia objęcia przez SP akcji SRK serii C, F, H, J.

** przychody z likwidacji oraz środki własne SRK.

Udział środków z opłacenia przez SP objęcia akcji serii C, F, H, J SRK wyniósł w kosztach likwidacji KWK „Krupiński” w latach 2017–2022 odpowiednio 0 %, 0 %, 25 %, 1 %, 80 %, 80 %.

Udział kosztów ogólnego zarządu w kosztach likwidacji wynosił w latach 2017–2022 odpowiednio: 14 %, 20 %, 22 %, 23 %, 22 %, 22 %.

Infografika nr 7
Struktura kosztów likwidacji

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

SRK składała sprawozdania roczne z realizacji planu likwidacji. Niewykorzystane środki z dotacji były zwracane na rachunek MAP. Kontroli poddano dwa sprawozdania, za rok 2020 oraz za rok 2021.

Sprawozdania SRK z likwidacji i rozliczenia rzeczowo-finansowe odzwierciedlały szczegółowo realizowane działania i ich koszty

1) W sprawozdaniu z 17 lutego 2021 r. z realizacji rocznego planu zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń wraz z rocznym rozliczeniem rzeczowo-finansowym w zakresie wykorzystania dotacji w 2020 r. wskazano, że zrealizowano w 100 % wszystkie sześć działań, które były zaplanowane. Dwóch działań (tj. zabezpieczenia kopalń sąsiednich i rekultywacji terenów pogórnich) na 2020 r. nie planowano. Nakłady planowane wykonano w 98 %. W części A sprawozdania wskazano realizowane przedsięwzięcia, a w części B wskazano nakłady na ich realizację tj.:

I. Likwidacja oraz zabezpieczenie wyrobisk korytarzowych – zrealizowano 13 zadań polegających na otamowaniu wyrobisk – zrealizowano 100 % planu, zrealizowane nakłady 0 zł, planowane 0 zł.

- II. Likwidacja i zabezpieczenie szybów i szybików – zrealizowano jedno zadanie stanowiące 100 % planu, zrealizowane nakłady wyniosły 6 152 600 zł, planowano 6 152 600 zł
- III. Zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym – SRK nie planowała i nie realizowała tego zadania.
- IV. Likwidacja infrastruktury kopalni – zrealizowano 42 zadania tj. 100 % planu, poniesiono nakłady w wysokości 1 258 888,38 zł (683 233,19 ze środków dotacji budżetowej i 575 655,19 ze środków w ramach umowy z 12 grudnia 2017 r.), planowano 1 258 891 zł.
- V. Rekultywacja terenów pogórnicznych – nie planowano i nie realizowano takich zadań.
- VI. Utrzymanie obiektów przeznaczonych do likwidacji w kolejności zapewniającej bezpieczną likwidację zakładu górniczego – zaplanowano i zrealizowano 8 zadań stanowiące 100 % planu, na realizację zadań poniesiono nakłady w wysokości 22 102 183,88 zł (19 705 642,31 zł z dotacji, 2 396 459,16 zł z przychodów z likwidacji, 82,41 ze środków własnych) wobec planowanych 22 651 411 zł.
- VII. Wykonanie prac zabezpieczających oraz przedsięwzięć zapobiegających zagrożeniom w związku z likwidowanym zakładem górniczym – zrealizowano 10 zadań stanowiących 100 % planu, poniesiono nakłady w wysokości 25 037 670,23 zł (21 685 429,84 zł z dotacji, 81 862,87 zł ze środków z umowy z 12 grudnia 2017 r., 3 270 282,52 zł z przychodów z likwidacji, 95 zł ze środków własnych) wobec planowanych 25 401 823 zł.
- VIII. Opracowanie, wymaganych odrębnymi przepisami projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją zadań – zrealizowano 4 zadania stanowiące 100% planu, poniesiono nakłady w wysokości 116 234 zł (235 zł z dotacji, 116 000 zł z przychodów z likwidacji) wobec planowanych 116 235 zł.
- IX. Tylko część B – Specyfikacja kosztów ogólnego zarządu oddziału wchodzącego w skład przedsiębiorstwa górniczego – na realizację 15 zadań poniesiono nakłady w wysokości 16 632 816,4 zł (16 231 450,35 zł z dotacji, 401 366,05 zł z przychodów z likwidacji) wobec planowanych 17 207 745 zł.
- X. Przychody z likwidacji zaplanowano w wysokości 7 318 580 zł, a zaewidencjonowane przychody wyniosły 7 774 984,64 zł, tj.:
363 373,66 zł	przychody z likwidacji – sprzedaż wody,
3 181 974,15 zł	przychody z likwidacji – sprzedaż złomu,
3 632 183,54 zł	przychody z tytułu świadczonych usług,
328 038,26 zł	przychody z dzierżawy,
268 509,03 zł	przychody z tytułu kar umownych,
906,00 zł	korekty nadpłat podatku od nieruchomości.
- XI. Szczegółowe rozliczenie zadań, nakłady:
planowane ogółem	72 862 874 zł,	wykonane	71 374 562 zł,
planowane przychody	7 318 580 zł,	wykonane	7 187 071, zł,
planowane z dotacji	64 912 759 zł,	wykonane	63 538 795 zł,
planowane z umowy 2017 r.	657 518 zł,	wykonane	657 518 zł,
planowane ze śr. wł.	177 zł,	wykonane	177 zł.
- XII. Zatrudnienie na 31 grudnia 2020 r. wynosiło 148 pracowników.

W części C wskazano zadania wykonane poza planem rocznym na 2020 r. i sfinansowane ze środków własnych na kwotę 86 451,63 zł.

14 stycznia 2021 r. SRK przelała na rachunek MAP kwotę 1 373 963,84 zł tytułem zwrotu niewykorzystanej dotacji budżetowej za rok 2020 – zadania w trakcie likwidacji KWK „Krupiński” – umowa 5/II/D/1001/2830/20 DGA.

2) SRK złożyła 16 lutego 2022 r. *Sprawozdanie z realizacji planu zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń wraz z rocznym rozliczeniem rzeczowo-finansowym w 2021 r.* Wskazano w nim niepełną realizację zadań:

- II. Likwidacja oraz zabezpieczenie szybów i szybików – zrealizowano zadania rzeczowe stanowiące 80,08 % planu, poniesione nakłady wyniosły 3 897 450 zł, przy planowanych 4 097 450 zł.

IV. Likwidacja infrastruktury kopalni – zakres rzeczowy wykonany został w 85 %, nie poniesiono nakładów, a planowano nakłady w wysokości 520 327 zł.

VIII. Opracowanie, wymaganych odrębnymi przepisami projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją zadań – zrealizowano 4 zadania na 5 zaplanowanych (80 % planu), poniesiono nakłady w wysokości 32 740 zł wobec planowanych 51 106 zł.

Zakres rzeczowych pozostałych zadań został zrealizowany w 100 %. Przychody z likwidacji zrealizowano w wysokości 7 702 079,18 zł, tj. o 421 302,18 zł więcej niż planowano (7 280 777 zł).

W okresie objętym kontrolą, MAP zgłosiło jeden raz zastrzeżenia do sprawozdania rocznego z likwidacji KWK „Krupiński” (dotyczące błędnego sumowania), a w ME nie zgłaszano zastrzeżeń do składanych sprawozdań. Nie wystąpiły przypadki, o których mowa w § 9 umów dotacji, tj.: wstrzymania wypłaty kolejnych rat dotacji, czasowego wstrzymania wypłaty, wykorzystania środków niezgodnie z przeznaczeniem, pobrania dotacji nienależnie lub w nadmiernej wysokości.

5.3. Realizacja działań likwidacyjnych

Odstępstwa od Programu i planów likwidacji były spowodowane brakiem przygotowania KWK „Krupiński” do likwidacji

Brak przygotowania KWK „Krupiński” do likwidacji przed jej przejściem przez SRK przyczynił się do opracowania Programu likwidacji w sposób nierzetelny, a w konsekwencji do zamieszczenia w nim przedsięwzięć bez wymaganej dokumentacji.

5.3.1. Przebieg działań likwidacyjnych

Szczegółowej analizie działań likwidacyjnych KWK „Krupiński” w latach 2017–2022 w zakresie ich zgodności z *Programem likwidacji* oraz *Planów rocznych* w zakresie wykonywanych w trakcie likwidacji poddano dwa harmonogramy:

- a) likwidacji oraz zabezpieczenia szybów i szybków – poz. IV.2 harmonogramu;
- b) likwidacji infrastruktury kopalni – poz. V.4 harmonogramu.

Analiza przebiegu realizacji tych przedsięwzięć wykazała, że wystąpiła konieczność wielokrotnego korygowania planów w zakresie sposobu i terminów ich realizacji oraz kosztów. Odstępstwa od realizowanych zamierzeń wynikały także ze zmiany koncepcji zagospodarowania niektórych składników majątkowych.

A) likwidacja oraz zabezpieczenia szybów i szybków – poz. IV.2 harmonogramu
Zgodnie z pierwotnym *Programem likwidacji* działania związane z likwidacją wszystkich trzech szybów planowano rozpocząć w IV kw. 2018 r. i prowadzić w I i II kw. 2019 r. W 2020 r. nie planowano prowadzenia działań likwidacyjnych w powyższym zakresie. Ogółem w latach 2017–2020 na realizację zadania założono 17 000,00 tys. zł.

Aneks nr 1 rozpoczęcie ww. zadania przewidziano od I kw. 2020 r., a zakończenie w II kw. 2021 r., przy czym do końca 2020 r. przewidziano całkowitą likwidację szybu I. Łączny koszt likwidacji szybów I, II i III wzrósł do kwoty 37 629,8 tys. zł, tj. o 20 629,8 tys. zł (o 121,4 %).

Aneks nr 2 zakres finansowy zadania zmniejszono do kwoty 35 686,7 tys. zł. Przesunięciu uległ termin rozpoczęcia prac likwidacyjnych szybu I (II kw. 2020 r.) oraz ich zakończenie (IV kw. 2021 r.). Prace likwidacyjne szybu II i III zamierzano rozpocząć od II kw. 2021 r., a zakończyć w II kw. 2022 r.

SRK nie rozpoczęła planowanych w IV kw. 2018 r. prac likwidacyjnych trzech szybów. Jako powód wskazano na opóźnienia w wykonywaniu przez firmę obcą 33 korków przeciwwybuchowych, które zamykać miały wyrobiska korytarzowe

i tym samym ich likwidację oraz przedłużającą się procedurę przetargową na wyłonienie wykonawcy projektów likwidacji szybów.

W dniu 19 stycznia 2018 r. SRK zawarła z konsorcjum firm umowę *Wykonania 33 korków przeciwwybuchowych w wyrobiskach Oddziału KWK „Krupiński”*. Termin realizacji objętych umową zadań ustalono do 30 września 2018 r., a wartość wynagrodzenia na 3 461 105,77 zł brutto. Termin realizacji umowy został zmieniony do 17 grudnia 2018 r., a następnie na 27 grudnia 2018 r. Faktyczne zakończenie realizacji umowy nastąpiło 5 stycznia 2019 r., a SRK naliczyła wykonawcy z tytułu przekroczenia o 9 dni terminu realizacji umowy kary umowne w wysokości 31 149,99 zł, którą 30 stycznia 2019 r. wykonawca uiszczył.

W 2019 r. SRK nie przeprowadziła żadnych prac likwidacyjnych szybów i szybków, które na ten rok były zaplanowane w *Programie*. Przyczyną odstąpienia od realizacji planowanych działań likwidacyjnych było m.in.:

- unieważnienie przetargu na wyłonienie wykonawcy likwidacji szybu I,
- czasochłonność związana z rozpoczęciem nowej procedury przetargowej,
- brak ogłoszenia przetargów na likwidację szybów II i III,
- zmiana koncepcji likwidacji szybów przyjęta ze względu na wysoki poziom zagrożenia metanowego kopalni – przyjęto opcję likwidacji w pierwszej kolejności szybu I, a następnie równoczesną likwidację szybu II i III.

W aktualizacji do *Programu likwidacji Kopalni na lata 2017–2021* założono, że likwidacja szybu I rozpocznie się w I kw. 2020 r., a faktycznie prace z nią związane rozpoczęte zostały w II kw. 2020 r. tj. z półrocznym opóźnieniem w stosunku do harmonogramu przyjętego w pierwotnej wersji *Programu likwidacji*. W ramach prac likwidacyjnych na 2020 rok zaplanowano demontaż wyposażenia (wsypy, blachy, zbiorniki, pomosty, wyprowadzenie rurociągów, zbędne konstrukcje stalowe), budowę ośmiu tam oporowych oraz 15 korków przeciwwybuchowych na podszybiach, a także demontaż wyciągów szybowych. Zakres ten został zrealizowany w 100 %.

W 2020 r. SRK nie rozpoczęła planowanych działań związanych z likwidacją szybu II i III. Przyczyną odstąpienia od likwidacji szybu II i III była zmiana koncepcji likwidacji szybów, tj. w pierwszej kolejności likwidacja szybu I, a następnie równoczesna likwidacja szybu II i III, zamiast likwidacji wszystkich szybów równocześnie.

W 2021 r. kontynuowano prace związane z likwidacją szybu I zakładając, że zostanie on zlikwidowany do końca maja. Zgodnie z ZRP po aneksie nr 2 na 2021 r., prace związane z likwidacją szybu I zostały przedłużone do 10 grudnia 2021 r. Do końca 2021 r. nie wykonano jednak zadania pn. *Zasyp szybu od poz. 420 do zrębu szybu* oraz zadania *Wykonanie płyty żelbetonowej na zrębie*. Zadania te zostały przesunięte na 2022 r.

W czerwcu 2021 r. rozpoczęto Likwidację szybów II i III r., tj. dwa i pół roku po terminie określonym w harmonogramie zamieszczonym w pierwotnym *Programie*, a ich zakończenie zaplanowano na maj 2022 r. Zakres rzeczowy likwidacji szybów II i III w 2021 r. obejmował realizację 17 zadań. Do końca 2021 r. zrealizowano 15 z nich tj. 80,08 % zakresu rzeczowego. Nie zrealizowano natomiast zadania polegającego na montażu urządzeń do zasypywania na zrębach szybu II i III. Spowodowane to było m.in. opóźnieniem prac demontażu górniczych wyciągów szybowych oraz problemami z nagromadzeniem się wody do poz. 850 w szybie II, co z kolei skutkowało zmianą dotychczasowej technologii robót.

W 2022 r. w ramach prac likwidacyjnych szybu I ZRP zawierał trzy zadania, przy czym dwa były kontynuacją zadań z 2021 r. – *Końcowy zasyp rury szybowej (57 m.b.)* i *Wykonanie płyty żelbetonowej na zrębie szybu*. Wprowadzono też nowe zadanie polegające na wykonaniu muru stanowiącego przedłużenie obudowy szybu. Projektant dokumentacji likwidacyjnej szybu wprowadził przewidział techniczną konieczność wykonania tego zadania, lecz nie ujął

prawidłowo obmiaru tych robót, w efekcie czego wykonawca ich nie uwzględnił w ofercie. Spowodowało to konieczność poniesienia dodatkowych kosztów w wysokości 803,21 tys. zł netto. Ostatecznie prace związane z likwidacją szybu I zakończono 9 sierpnia 2022 r.

Zakres rzeczowy likwidacji szybu II i III w 2022 r. obejmował realizację siedmiu zadań, a termin ich zakończenia – zgodnie z aneksem nr 3 do umowy – przypadął na 30 listopada 2022 r. Wykonawca ww. terminu nie dotrzymał, gdyż nie zrealizował w całości zasypu szybów nr II i III od poziomu 200 do zrębu. Nie wykonał również zadań polegających na usadowieniu płyt zamykających na szybach. Zakres ten został przesunięty na rok 2023. SRK za nieterminowe wykonanie umowy potrąciła z wynagrodzenia wykonawcy kwotę 226 000,13 zł.

B) likwidacja infrastruktury kopalni – poz. V.4 harmonogramu.

SRK nabyła od JSW wraz z KWK „Krupiński” – 239 obiektów budowlanych, w tym 97 obiektów liniowych i dodatkowo cztery obiekty budowlane zlokalizowane na powierzchni. Łącznie SRK przejęła 243 obiektów budowlanych. W pierwotnym Programie likwidacji harmonogramy likwidacji obejmowały 163 obiektów budowlanych, pierwsze prace likwidacyjne ośmiu obiektów zamierzano rozpocząć w III kw. 2017 r., a zakończenie likwidacji infrastruktury kopalni zaplanowano na IV kw. 2020 r. Koszt wykonania tych zadań oszacowano na 47 225,8 tys. zł. Po aneksie nr 1 do *Programu likwidacji*, łączny koszt likwidacji infrastruktury kopalni oszacowano na 37 213,3 tys. zł, odstępując jednocześnie od likwidacji 10 obiektów. W ostatniej aktualizacji *Programu* zakres finansowy realizacji zadań związanych z likwidacją obiektów powierzchniowych wzrósł do 75 814,3 tys. zł, a do likwidacji przeznaczono łącznie 217 obiektów. Jednocześnie, w zaktualizowanym *Programie likwidacji* podano, że 26 obiektów nie będzie likwidowanych, przy czym w części przypadków ze względu na koszty likwidacji przewyższające ich wartość (instalacje podziemne), a w części ze względu na konieczność pozostawienia obiektów dla prawidłowego funkcjonowania infrastruktury zewnętrznej (kanalizacja, wodociągi, rowy melioracyjne, otwory piezometryczne, przepusty).

Pierwsze prace związane z likwidacją infrastruktury Kopalni rozpoczęto w listopadzie 2018 r., tj. z rocznym opóźnieniem w stosunku do terminu przyjętego w pierwotnym *Programie likwidacji*. W ZRP na 2018 r. założono likwidację 58 obiektów, a koszty ich likwidacji wynieść miały 9478,2 tys. zł. W ZRP po aneksie nr 2 zakres rzeczowy uległ zmniejszeniu do 9 obiektów (o 49 obiektów mniej), przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów robót do 1567,6 tys. zł, tj. o 7910,6 tys. zł. Odstąpienie od realizacji rozbiórki (likwidacji) 49 obiektów związane było z zainteresowaniem JSW-I wydzierżawieniem terenu, na którym znajdowały się 42 z nich. Ostatecznie SRK w 2018 r. zlikwidowała siedem obiektów, wykonując zakres rzeczowy w 96,9 %.

Umowa na likwidację obiektu nr 77 przewidywała, że termin realizacji zadania nastąpi „do 10 tygodni od daty zawarcia umowy”, tj. od 12 czerwca 2018 r. Odbioru końcowego wykonania rozbiórki obiektu dokonano dnia 14 marca 2019 r., tj. 205 dni po terminie wynikającym z umowy. SRK naliczyła wykonawcy karę umowną w wysokości 14 268,00 zł.

Zawarta z tym samym wykonawcą umowa na rozbiórkę obiektu nr 72 zakładała, że termin wykonania zadania nastąpi „do 10 tygodni od zawarcia umowy”, tj. od 30 września 2018 r. Odbioru końcowego rozbiórki obiektu dokonano 27 marca 2019 r., tj. 178 dni po terminie umownym. W efekcie SRK naliczyła temu wykonawcy karę umowną w wysokości 14 952,00 zł.

Na 2019 r. planowano likwidację 120 obiektów. Po aneksie nr 3 na 2019 r. do likwidacji pozostawiono 80 obiektów. Ostatecznie w 2019 r. zlikwidowano 77 obiektów, a zakres rzeczowy został wykonany w 96,3 %. Do opóźnień i niezrealizowania likwidacji trzech obiektów doszło z winy wykonawcy. Z kolejnym wykonawcą ustalono, że termin likwidacji trzech ww. obiektów nastąpić powinien do 31 listopada 2019 r. Umowny termin wykonania zadań

likwidacyjnych przesunięto na 30 listopada 2022 r. Za nieterminowe wykonanie umowy SRK obciążyła wykonawcę kwotą 175 502, 83 zł.

Na 2020 rok planowano likwidację 67 obiektów na kwotę 7 965 460 zł. Aneks nr 1 odstąpiono od likwidacji 22 obiektów oraz wprowadzono trzy nowe obiekty; do likwidacji pozostało 48 obiektów, a zakres finansowy określono na 1 772 291,00 zł. Aneks nr 2 do ZRP odstąpiono od likwidacji sześciu obiektów, a do likwidacji pozostawiono 42 obiekty. Zmniejszono jednocześnie zakres finansowy zadań do 1 258 891 zł. Zakres rzeczowy został zrealizowany w 100 %.

Na 2021 r. zaplanowano likwidację 25 obiektów za łączną kwotę 13 713 164 zł, podając jednocześnie, że faktyczne koszty będą znane po zakończeniu procedur przetargowych i wyłonieniu wykonawców. Łącznie aneksem nr 1 i aneksem nr 2 do ZRP na 2021 r. odstąpiono od likwidacji 17 obiektów. Prezes Zarządu i Wiceprezes Zarząd ds. likwidacji Kopalń SRK w sprawie przyczyn odstąpienia od likwidacji 11 obiektów związanych z likwidacją bocznicy kolejowej wraz z jej infrastrukturą załączyli pismo skierowane w dniu 30 września 2021 r. do Departamentu Górnictwa w MAP, w którym powołano się na założenia dla ww. bocznicy kolejowej przyjęte w opracowaniu pn. *Koncepcja rewitalizacji i transformacji obszarów wpływu likwidowanej KWK „Krupiński” w gminie górniczej Suszec*, przyjętej przez Zarząd SRK uchwałą z dnia 11 marca 2021 r., zgodnie z którą w przypadku braku zainteresowania tym obiektem przez potencjalnych inwestorów, założono dwa alternatywne warianty realizacyjne tj. całkowitą likwidację bocznicy i pozyskanie terenu inwestycyjnego lub rezerwację pasa terenu po zlikwidowanym torowisku dla ewentualnego odtworzenia bocznicy w przyszłości. W ww. piśmie podano też, że decyzja Zarządu dotycząca zakresu likwidacji bocznicy oraz jej fizyczna likwidacja nastąpi w 2022 r. Aneks nr 2 do ZRP odstąpiono od likwidacji sześciu obiektów z następujących powodów:

- dla obiektu stacja przygotowania węgla ob. 1.1 – otrzymano opinię wykonawcy projektu, że rozbiórka możliwa będzie po zamknięciu płytą szybu I i sprawdzeniu, czy fundamenty do rozbiórki nie są połączone z fundamentami wieży wyciągowej i nadszybia szybu I;
- dla pięciu obiektów ujętych w jednym zadaniu (wieża nadszybia I, budynków maszyn wyciągowych i wyciągu awaryjnego) przyczyną odstąpienia od likwidacji było dwukrotne odwołanie firm do Krajowej Izby Odwoławczej.

Na 2021 r. pozostawiono do realizacji osiem zadań związanych z likwidacją infrastruktury powierzchniowej, a do końca roku zakres rzeczowy przewidziany w ZRP został wykonany w 85,0%. Wszystkie prace likwidacyjne na ww. obiektach były opóźnione z winy wykonawcy. Dnia 30 listopada 2021 r. został podpisany aneks nr 1 do umowy z wykonawcą, zgodnie z którym termin jej realizacji przedłużono do dnia 20 grudnia 2021 r. Mimo to, do końca 2021 r. prace likwidacyjne na ww. obiektach nie zostały zrealizowane, a zakres rzeczowy jak i finansowy likwidowanych obiektów został przesunięty na 2022 rok. Ponadto, od dnia 21 grudnia 2021 r. SRK rozpoczęła naliczanie wykonawcy kar umownych. Ostatecznie SRK wystawiła wykonawcy w 14 marca 2022 r. z tytułu kar umownych trzy noty księgowe na łączną kwotę 48 639,97 zł, a następnie pismem z 18 marca 2022 r. dokonała potrącenia ww. kwoty z należności.

Na 2022 r. założono likwidację 46 obiektów, których koszt oszacowano na 39 403,6 tys. zł zastrzegając, że koszty te mogą ulec zmianie po zakończeniu procedur przetargowych i wyłonieniu wykonawców likwidowanej infrastruktury. Aneks nr 1 do ZRP na 2022 r. zwiększono zakres obiektów objętych likwidacją do 55 obiektów, a łączny koszt ich likwidacji oszacowano na 24 597,4 tys. zł. W związku z przedłużającą się likwidacją szybów, w tym z planowanym zakończeniem zasypywania szybów II i III w lipcu 2022 r., terminy likwidacji 42 obiektów przyszybowych uległy przesunięciu od jednego do sześciu miesięcy. Jak poddano w aneksie nr 1 do ZRP na 2022 r. rozpoczęcie likwidacji możliwe będzie dopiero po zakończeniu likwidacji szybów. W efekcie,

SRK do dnia 31 czerwca 2022 r. zlikwidowała osiem obiektów, a pięć było w trakcie likwidacji.

5.3.2. Efekty działań likwidacyjnych

Przychody z likwidacji wyniosły do końca 2022 r. 38,5 mln zł i pokrywały około 9 % kosztów likwidacji

Do końca 2022 r., składniki majątkowe likwidowanej kopalni zostały zagospodarowane w następujący sposób:

- zlikwidowano 28 budynków (grupa 1) o łącznej wartości księgowej 9688,4 tys. zł i wartości netto 8582,5 tys. zł;
- zlikwidowano 361 budowli (grupa 2) o łącznej wartości księgowej 89 600,8 tys. zł i wartości netto 61 087,7 tys. zł;
- zlikwidowano 110 maszyn i urządzeń ogólnych (grupa 4) o łącznej wartości księgowej 1158,6 tys. zł i wartości netto 506,7 tys. zł;
- w wyniku korekty aktu notarialnego nieodpłatnie przekazano do JSW siedem maszyn i urządzeń ogólnych (grupa 4) o łącznej wartości księgowej 57,1 tys. zł i wartości netto 40,4 tys. zł;
- zlikwidowano 136 maszyn i urządzeń specjalnych (grupa 5) o łącznej wartości księgowej 4514,6 tys. zł i wartości netto 1387,9 tys. zł;
- w wyniku korekty aktu notarialnego nieodpłatnie przekazano do JSW dwa urządzenia specjalne (grupa 5) o łącznej wartości księgowej 0,7 tys. zł i wartości netto 0,00 zł;
- zlikwidowano 251 urządzeń technicznych (grupa 6) o łącznej wartości księgowej 3930,8 tys. zł i wartości netto 2723,7 tys. zł;
- zlikwidowano 65 narzędzi i urządzeń (grupa 8) o łącznej wartości księgowej 46,4 tys. zł i wartości netto 36,3 tys. zł;
- zlikwidowano pięć w pełni umorzonych programów komputerowych o łącznej wartości księgowej 20,4 tys. zł;
- sprzedano 83 środki trwałe o łącznej wartości księgowej 1725,0 tys. zł i wartości netto 1050,9 tys. zł;
- darowano dziewięć środków trwałych o łącznej wartości księgowej 41,3 tys. zł i wartości netto 18,0 tys. zł;
- przekazano na rzecz innych oddziałów SRK (KWK Jas-Mos, Centralnego Zakładu Odwadniania Kopalń, KWK Centrum, KWK Jas-Mos Jastrzębie III) środki trwałe, maszyn i urządzenia o łącznej wartości księgowej 343,4 tys. zł i wartości netto 116,7 tys. zł.

Do końca I kwartału 2023 r. SRK uzyskała przychody z likwidacji w łącznej wysokości 38 557,9 tys. zł, które w całości zostały przeznaczone na pokrycie kosztów likwidacji.

Do końca 2022 r. SRK – z tytułu oddania do odpłatnego korzystania ze składników majątku trwałego znajdującego się na stanie majątkowym Oddziału KWK „Krupiński” – zawarła 30 umów oraz przejęła w dniu nabycia kopalni prawa i obowiązki wynikające z funkcjonujących w KWK „Krupiński” 31 umów najmu/dzierżawy. W okresie od 1 kwietnia 2017 r. do 31 grudnia 2022 r. Spółka uzyskała z tytułu ww. umów łączne przychody w wysokości 3959,6 tys. zł.

Dodatkowo SRK, w ww. okresie, udostępniła podmiotom zewnętrznym – na podstawie zawartych z nimi siedmiu umów – wejście na teren kopalni w celu realizacji planowanych przez te podmioty działań inwestycyjnych i z tego tytułu uzyskała przychody w łącznej kwocie 37,9 tys. zł.

5.3.3. Koszty Likwidacji

Zgodnie z ZRP środki na realizację zadań wykonywanych w trakcie likwidacji KWK „Krupiński” na poszczególne lata 2017–2022 (nie obejmujące kosztów rekultywacji) wynieść miały łącznie 541 652,9 tys. zł. Ostatecznie plany te w ww. okresie zostały zmniejszone o 100 697,5 tys. zł (18,6 %), a wydatki na realizację

**Koszty likwidacji
poniesione
do końca 2022 r.
(bez kosztów
rekultywacji)
wyniosły 423 mln zł**

tych zadań do końca 2022 r. wyniosły łącznie 422 969,3 tys. zł¹⁵, co stanowiło 78,1 % planów pierwotnych i 95,9 % planów po zmianach (440 955,40 tys. zł).

Według sprawozdań z realizacji ZRP, w latach 2017-2023 (I kwartał) koszty poszczególnych działań likwidacyjnych wyniosły łącznie:

- I. Likwidacja oraz zabezpieczenie wyrobisk korytarzowych – 4616,7 tys. zł, tj. 1,1 % wszystkich poniesionych kosztów. Stanowiło to o 2447,0 tys. zł mniej niż zakładano w pierwotnym *Programie likwidacji*.
- II. Likwidacja oraz zabezpieczenie szybów i szybików – 32 027,3 tys. zł, tj. 7,4 % wszystkich poniesionych kosztów. Stanowiło to o 15 027,3 tys. zł więcej niż zakładano w pierwotnym *Programie likwidacji*.
- III. Likwidacja infrastruktury kopalni – 13 829,5 tys. zł, tj. 3,2 %. Stanowiło to o 33 396,3 tys. zł mniej niż zakładano w pierwotnym *Programie likwidacji*.
- IV. Na rekultywację terenów pogórnich SRK nie poniosła w ww. okresie żadnych nakładów, mimo że na ten cel zaplanowano w pierwotnym *Programie likwidacji* wydatki na poziomie 86 mln. zł.
- V. Utrzymanie obiektów przeznaczonych do likwidacji w kolejności zapewniającej bezpieczną likwidację kopalni a także bezpieczne funkcjonowanie kopalń sąsiednich – 153 078,0 tys. zł, tj. 35,4 % wszystkich poniesionych kosztów. Stanowiło to o 57 531,8 tys. zł więcej niż zakładano w pierwotnym *Programie likwidacji*.
- VI. Prace zabezpieczające oraz przedsięwzięcia zapobiegające zagrożeniom w związku z likwidowaną kopalnią – 136 317,5 tys. zł, tj. 31,5 % wszystkich poniesionych kosztów. Stanowiło to o 67 379,5 tys. zł więcej niż zakładano w pierwotnym *Programie likwidacji*.
- VII. Opracowywanie dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji – 2764,4 tys. zł, tj. 0,6 % wszystkich poniesionych kosztów. Stanowiło to o 177,4 tys. zł więcej niż zakładano w pierwotnym *Programie likwidacji*.
- VIII. Na naprawianie szkód górniczych wywołanych ruchem zakładu górniczego zaplanowano w *Programie likwidacji* wydatki na poziomie 33 721,0 tys. zł. Z uwagi jednak na to, że wydatki na ten cel nie były finansowane w ramach dotacji na likwidację Kopalni, lecz z odrębnie przyznawanej dotacji, wydatków tych nie ujmowano w RPL i ZRP oraz w sprawozdaniach z ich realizacji.
- IX. Koszty ogólnego zarządu oddziału – 89 875,7 tys. zł, tj. 20,8 % wszystkich poniesionych kosztów, w tym roszczenia pracownicze w łącznej wysokości 19 092,9 tys. zł. Stanowiło to o 13 688,7 tys. zł więcej niż zakładano w pierwotnym *Programie likwidacji*.

Od kwietnia 2017 r. do końca marca 2023 r. SRK na realizację likwidacji KWK „Krupiński” – z wyłączeniem kosztów rekultywacji i usuwania szkód górniczych – poniosła koszty o 37,5 % (117 961,4 tys. zł) większe niż zakładano na te zadania w pierwotnym *Programie likwidacji*.

5.3.4. Społeczne koszty likwidacji

Po przejęciu KWK „Krupiński” przez SRK łącznie ze świadczeń osłonowych skorzystało 1083 osoby, z czego:

- z urlopów górniczych – 772 osoby,
- z urlopów dla pracowników przeróbki mechanicznej węgla – 93 osoby,
- z jednorazowej odprawy pieniężnej – 218 osób.

¹⁵ Do końca I kwartału 2023 kwota ta wyniosła 432 509,1 tys. zł.

W związku z alokacją i zwolnieniami pracowników KWK Krupiński, SRK w latach 2017–2022 (I półrocze) wypłaciła łącznie 192 155,2 tys. zł, z tego:

- z tytułu urlopów górniczych 165 185,9 tys. zł,
- z tytułu urlopów dla pracowników przeróbki mechanicznej 10 101,1 tys. zł,
- jednorazowych odpraw pieniężnych 16 868,2 tys. zł.

SRK nie poniosła kosztów związanych ze zwolnieniami z tytułu roszczeń pracowników stwierdzonych orzeczeniem sądu lub ugodą sądową.

**Gmina Suszec
wskazała
niekorzystne skutki
likwidacji KWK
„Krupiński”**

Wójt Gminy Suszec przekazał kontrolerom informacje o społecznych skutkach likwidacji KWK „Krupiński” wskazując:

- znaczne zmniejszenie ilości „pewnych” i dobrze wynagradzanych miejsc pracy (w branży energetycznej), mniej zagrożonych zwolnieniem pracowników w związku z zaistniałą sytuacją gospodarczą. Pracownicy byłej kopalni zostali zatrudnieni w innych kopalniach lub skorzystali z urlopów górniczych lub z możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę;
- znaczny spadek dochodów gminy i konieczność ograniczenia wydatków na kulturę, sport i edukację oraz inwestycje;
- obawy przedsiębiorców co do lokowania firm na terenie po likwidowanych kopalniach oraz osiadanie terenów po zasypaniu szybów;
- zapotrzebowanie na wodę ze strony kopalni spadło rocznie z poziomu ok. 250 tys. m³ do poziomu poniżej 30 tys. m³ w roku 2022. Sprzedaż wody przez gminne przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne dla kopalni w okresie jej funkcjonowania stanowiła ok. 40 % ogółu sprzedanej wody, natomiast obecnie w okresie likwidacji kopalni wynosi ok. 6 % ogółu sprzedanej wody, a po planowanym na dzień 30.06.2023 r. zakończeniu likwidacji kopalni sprzedaż dla pozostałych odbiorców pogórniczego przemysłu ma wynieść niespełna 2 tys. m³, co będzie stanowiło wówczas niespełna 0,5 % ogółu sprzedanej wody. Należy mieć tutaj na uwadze fakt, iż kopalnia była i jest zaopatrywana siecią wodociągową, która po jej zamknięciu nie ulegnie likwidacji, gdyż tą samą, siecią dostarczana jest woda mieszkańcom gminy Suszec. Ww. informacje mają niebagatelne znaczenie przy kalkulacji ceny za wodę, gdyż koszty bieżącego utrzymania sieci, jej obsługi, remontów i modernizacji, kosztów podatkowych itp. po likwidacji kopalni nie uległy obniżeniu, ale zdecydowanie mniejsza sprzedaż skutkuje wyższą ceną dla naszych mieszkańców. I tak, gdyby nie likwidacja kopalni, sprzedaż wody kształtowałaby się prawdopodobnie na ok. 200–250 tys. m³, a to oznaczało by iż taryfa za wodę wynosiłaby ok. 1,5 zł/m³ mniej niż obecnie, co stanowiłoby oszczędność w portfelach naszych mieszkańców ok. 600 tys. zł (netto);
- kolejnym skutkiem likwidacji kopalni jest likwidacja przede wszystkim sieci kanalizacji sanitarnej wraz z urządzeniami pomocniczymi tj. pompownią ścieków oraz urządzeniami i sieciami dostarczającymi do nich energię elektryczną niezbędną do prawidłowego ich funkcjonowania. Mając na uwadze fakt, iż likwidowaną siecią kanalizacji sanitarnej są transportowane ścieki z osiedla mieszkaniowego w Suszcu (wybudowanego wraz z kopalnią) oraz fakt, iż część tej sieci znajduje się na terenie dawnego zakładu górniczego (ta część ulegnie likwidacji) gmina podjęła decyzję o budowie nowej pompowni ścieków i rurociągu tłocznego, dzięki czemu zostaną zabezpieczone potrzeby mieszkańców tego osiedla w zakresie odbioru i oczyszczenia ścieków. Budowa tej infrastruktury to wydatek rzędu 700 tys. zł (netto).

5.3.5. Brak działań rekultywacyjnych

Dotychczasowe działania SRK nie spowodowały zrehabilitowania terenów pogórnicznych, mimo że art. 129 ust. 1 pkt 5 ustawy Pgg oraz ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych nakładają na przedsiębiorstwa górnicze obowiązek rekultywacji terenów zniszczonych

W trakcie likwidacji nie przeprowadzono działań rekultywacyjnych

w wyniku eksploatacji złóż węgla znajdujących się na tychże terenach. Dodać należy, że z art. 20 ust. 4 uoogrill wynika, że rekultywację należy zakończyć w terminie do pięciu lat od zaprzestania działalności przemysłowej.

Zaplanowana w *Programie likwidacji* rekultywacja terenów pogórnich obejmować miała pierwotnie dwa zadania, tj. rekultywację terenów budowlanej (hałdy) i likwidację niecki zalewowej w zlewni Cieku Branickiego i jego regulację. Realizacja tych zadań rozpoczęła się miała w styczniu 2019 r., ale okazało się, że zamierzeń tych nie będzie można zrealizować, gdyż:

- koncepcje rekultywacji ww. terenów były częściowo niezgodne z obowiązującym na tym terenie miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, przy czym o zmianę MPZP SRK wystąpiła do Gminy Suszec w 2019 r., lecz procedura tej zmiany nie została zakończona;
- w związku z zatrzymaniem wydobycia został wstrzymany dopływ skały płonnej w ilościach pozwalających na ukształtowanie budowli ziemnej zgodnie z posiadanym dla tego obiektu pozwoleniem na budowę;
- niemożliwe stało się również pozyskanie z budowli ziemnej materiału skalnego do wypełnienia niecki powstałej w zlewni Cieku Branickiego i uregulowania jego koryta;
- na terenie niecki Cieku Branickiego SRK planowała rekultywację w kierunku leśnym wraz z budową zautomatyzowanej przepompowni (36,1 ha), lecz plany te były niezgodne z obowiązującym na tym terenie MPZP, w efekcie czego Spółka nie uzyskała niezbędnego pozwolenia wodnoprawnego.

MAP wyjaśniło, że w pierwszej połowie 2023 r. realizowane miały być przez SRK trzy zadania rekultywacyjne, ale przedłuża się czas zatwierdzenia zmian w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Suszec dla terenów podlegających rekultywacji. Gmina planuje zatwierdzenie MPZP w pierwszej połowie 2023 roku, a realizacja rekultywacji będzie przesunięta do Oddziału SRK „Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji”.

Dalej wyjaśniono, że nie jest przewidywana aktualizacja programu likwidacji KWK „Krupiński”, a likwidacja całkowita KWK „Krupiński” sprowadza się do likwidacji tzw. obiektów podstawowych zakładu górniczego. Pozostałe prace, w tym rekultywacja zakładu górniczego mogą być realizowane również po likwidacji zakładu górniczego. Taką możliwość wskazują przepisy rozporządzenia Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym.

Koncepcja rewitalizacji i transformacji obszarów wpływu likwidowanej KWK „Krupiński” w gminie górniczej Suszec została przyjęta przez Zarząd SRK uchwałą z 11 marca 2021 r. W opracowaniu tym przyjęto podział na pięć obszarów funkcjonalnych, tj.:

- obszar I – Hałda Ekstremum – obejmujący budowlę ziemną (pow. ok. 94,0 ha), gdzie zaproponowano trzy kierunkowe rozwiązania – zagospodarowanie w kierunku rekreacyjno-sportowym, zwiększenie retencji powierzchniowej obszaru hałdy oraz wytwarzanie zielonej energii;
- obszar II – Farma Fotowoltaiczna Ogniwo – obejmujący okolice cieku Branickiego (ok. 36,1 ha);
- obszar III – Park Przemysłowy Impet - obejmujący obszar po zakładzie głównym KWK „Krupiński” (ok. 70,0 ha);
- obszar IV – Park Usługowo-Przemysłowy Profit – obejmujący rejon ul. Piaskowej (ok. 18,5 ha);
- obszar V – Osiedle Solar – obejmujący rejon ul. Woszczyckiej (ok. 11,8 ha).

W harmonogramie działań przyjęto następujące terminy ich realizacji:

- w latach 2021–2022 nastąpić miała realizacja postanowień *Koncepcji* oraz projektów technicznych, zgodnie z wyznaczonymi kierunkami;

- w latach 2022–2030 powinna mieć miejsce aplikacja do dostępnych funduszy unijnych w celu realizacji założeń projektowych, promocja i nabór inwestorów;
- na 2025 rok zaplanowano analizę stanu zaawansowania projektu wraz z korektami oraz dalsze poszukiwania źródeł współfinansowania zaplanowanych przedsięwzięć;
- w 2035 roku nastąpić miało podsumowanie projektu.

Jako źródła finansowania wskazano m.in.: Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (lub alternatywny) – 187,5–225 mln zł; NFOŚiGW i/lub WFOŚiGW – 15–20 mln zł; środki własne – 47,5–55 mln zł.

Opisana wyżej *Koncepcja* była jedynym opracowaniem SRK określającym kierunki zagospodarowania terenów byłej KWK „Krupiński” i od jej przyjęcia przez Zarząd SRK nie była zmieniana.

5.4. Inicjatywy zmierzające do zagospodarowania infrastruktury i obiektów po KWK „Krupiński”

Próby kompleksowego zagospodarowania infrastruktury KWK „Krupiński” zakończyły się niepowodzeniem

JSW oraz SRK prowadziły analizy i negocjacje zmierzające do zagospodarowania mienia KWK „Krupiński”, które z jednym wyjątkiem zakończyły się niepowodzeniem, a niektóre z nich generowały nieuzasadnione koszty likwidacji oraz przyczyniły się do przedłużenia terminu zakończenia likwidacji.

5.4.1. Nieudana próba zagospodarowania hałdy

W dniu 22 grudnia 2014 r. pomiędzy JSW a firmą „ZOWER” Sp. z o.o. zawarte zostały umowy dotyczące eksploatacji Zakładu Odzysku Węgla na terenie kopalni KWK „Krupiński”, najmu nieruchomości gruntowej do celów budowy zakładu odzyskiwania węgla (ZOW), współpracy w zakresie zakupu przez JSW nieruchomości dla celów ZOW. W lutym 2017 r. rozpatrywano opcje: zakupu hałdy lub utrzymania istniejącego wówczas stanu, tzn. hałda pozostaje własnością JSW. W dniu 28 lutego 2017 r. JSW poinformowała, że razem z KWK „Krupiński” do SRK przekazane zostanie również zwałowisko skały płonnej. Stwierdzono też, że nie ma możliwości sprzedaży hałdy co musiałoby trwać minimum trzy miesiące i wobec trwającego procesu przekazywania kopalni do SRK jest to niedopuszczalne.

Zarząd SRK wyraził 8 października 2019 r. zgodę na przeprowadzenie postępowań przetargowych na sprzedaż m.in. terenu zajętego pod hałdę wraz ze zlokalizowanymi w jego obrębie odpadami wydobywczymi w ilości 41 mln t oraz bocznicę kolejowej. W dniu 12 grudnia 2019 r. odwołano ww. postępowanie przetargowe, ponieważ SRK postanowiła rozpocząć prace analityczne zmierzające do opracowania alternatywnego sposobu zagospodarowania hałdy. Koszty przetargu, które wyniosły 25 263,11 zł, zostały pokryte z przychodów SRK. Prezes Zarządu i Wiceprezes Zarządu ds. Likwidacji Kopalń SRK stwierdzili, że w związku z zawartym 4 października 2019 r. czterostronnym porozumieniem pomiędzy SRK, Gminą Suszec, Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną SA i JSW-I powstała *Koncepcja* (...), stanowiąca podstawę do ukierunkowania przyszłych działań związanych z uruchomieniem nowych funkcji i pobudzenia aktywności gospodarczej terenów po zlikwidowanej kopalni.

Zarząd Spółki wyjaśnił, że: SRK do czasu przeprowadzenia całkowitej rekultywacji budowli ziemnej jest zobowiązana do ponoszenia kosztów jej utrzymania. Prace wykonywane na budowli związane są z odprowadzaniem wód zasolonych przez rowy opaskowe i pompownie jej do kolektora „OLZA” będącego własnością Przedsiębiorstwa Gospodarki Wodnej i Rekultywacji SA. Do SRK należy również utrzymanie należytego stanu bezpieczeństwa obiektu. Poniesiony koszt utrzymania budowli ziemnej wyniósł w 2020 r. – 493 561,48 zł, w 2021 r. – 327 820,35 zł, a w 2022 r. – 1 560 751,95 zł.

5.4.2. Nieudana koncepcja współpracy z JSW-Innowacje

W 2018 r. SRK prowadziła rozmowy z JSW oraz JSW-I dotyczące wydzierżawienia części obiektów powierzchniowych, budowli ziemnych i wyrobisk dołowych KWK „Krupiński” oraz utworzenia podziemnej elektrowni szczytowo-pompowej. W dniu 19 lipca 2018 r. pomiędzy SRK, JSW, JSW-I i Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną podpisano list intencyjny w celu podjęcia współpracy w ramach *Programu Rewitalizacji Kopalni „Krupiński”* w celu zagospodarowania terenów na powierzchni, jak i całej infrastruktury podziemnej i powstania obiektów takich jak:

Koncepcja rewitalizacji KWK „Krupiński” z udziałem JSW-I nie bazowała na wykorzystywanych w Polsce technologiach i nie miała źródeł finansowania

- a) magazyny energii (elektrownia szczytowo-pompowa),
- b) fabryka napędów wodorowych dla sektora Automotive,
- c) fabryka ogniw wodorowych,
- d) fabryka włókien węglowych,
- e) budowa samowystarczalnego i ekonomicznego osiedla dla projektu rządowego „Mieszkanie+”,
- f) budowa Parku Badawczo-Rozwojowego,
- g) Parku Innowacji,
- h) poligonu testowego dla dronów.

W sierpniu 2018 r. SRK określiła dla JSW wartość miesięcznej stawki czynszu dzierżawy dla wskazanych składników majątku na terenie likwidowanej kopalni. Natomiast pismem z 4 września 2018 r. zwróciła się do JSW-I z prośbą o pilne wskazanie majątku, który będzie wykorzystany podczas realizacji poszczególnych projektów oraz ustalenia harmonogramu działań niezbędnych do ich realizacji. SRK w piśmie skierowanym w grudniu 2018 r. do JSW-I, zwróciła uwagę, iż na osiem planowanych projektów, w przypadku sześciu nie przedstawiono jakichkolwiek propozycji i koncepcji, a w przypadku trzech pozostałych nie podjęto ostatecznego stanowiska w sprawie dzierżawy majątku przeznaczonego do ich realizacji. Ostatecznie ani JSW, ani JSW-I nie podjęły konkretnych działań w celu wydzierżawienia infrastruktury KWK „Krupiński” i wycofały się z ww. projektów.

NIK zwraca uwagę, że przedsięwzięcia wskazane powyżej nie wyszły poza fazę koncepcyjną. Zakładano w nich wykorzystanie technologii, które nie były jeszcze stosowane w Polsce i nie wskazano podmiotów, które byłyby w stanie je wdrożyć. Oznacza to, że koncepcja nie miała szans realizacji, a jej rzeczywistym celem było osłabienie krytycznego nastawienia opinii publicznej do likwidacji KWK „Krupiński”.

JSW otrzymało w lutym 2017 r. pismo z ME z prośbą o przedstawienie stanowiska i przekazanie odpowiedzi w sprawie propozycji od firmy Bytomskie Zakłady Usług Górniczych sp. z o.o. z dnia 23 lutego 2017 r. założenia nowej spółki z wykorzystaniem majątku KWK „Krupiński”. BZUG sp. z o.o. nigdy oficjalnie nie wystąpiła z taką propozycją do JSW. JSW poinformowała Ministerstwo Energii w odpowiedzi z dnia 6 marca 2017 r., że proces przekazania Kopalni z dniem 1 kwietnia 2017 r. do SRK jest na tyle zaawansowany, że niemożliwym i nieuzasadnionym jest jego zatrzymanie.

Jedynym zrealizowanym projektem w zakresie zagospodarowania terenów po byłej KWK „Krupiński” była rozbudowa i zagospodarowanie hal produkcyjno-remontowych przez Jastrzębskie Zakłady Remontowe sp. z o.o. Zarząd JSW przyjął 14 lutego 2018 r. do realizacji tę inwestycję jednocześnie akceptując podwyższenie kapitału zakładowego JZR w tym celu o kwotę 60 mln. zł.

5.4.3. Oferta Tamar Resources Ltd

Zainteresowanie majątkiem likwidowanej kopalni wyrażała firma Tamar Resources Ltd, która pismem z 18 kwietnia 2018 r. zwróciła się do Prezesa SRK, aby do czasu zakończenia rozmów, wszelkie działania likwidacyjne zostały wstrzymane. W dniu 3 lipca 2018 r. odbyło się posiedzenie sejmowej Komisji

ds. Energii i Skarbu Państwa, na której omówiono temat zakupu KWK „Krupiński” przez ww. firmę i ostatecznie odrzucono jej ofertę, z uwagi na brak bankowych listów uwierzytelniających.

W ocenie oferty firmy Tamar wskazywano liczne istotne ryzyka

W opinii z dnia 28 lutego 2018 r. opracowanej przez Departament Nadzoru i Polityki Właścicielskiej w sprawie oferty firmy Tamar wskazano, że mając na względzie ryzyko niepowodzenia projektu, wejścia na polski rynek kapitału z nieznanymi źródłami oraz działania, które Polska musiałaby podjąć na forum KE do ewentualnej transakcji należy podejść z daleko idącą ostrożnością. Tamar nie odpowiedziała na propozycję SRK dotyczącą zagwarantowania pokrycia kosztów utrzymania infrastruktury KWK „Krupiński” w okresie przygotowania i negocjowania warunków transakcji. MAP wyjaśniło, że: „Wątpliwości co do sprzedaży KWK „Krupiński”, które podnoszono podczas posiedzenia Sejmowej komisji ds. Energii i Skarbu Państwa w dniu 3 lipca 2018 r. odnosiły się do oferty złożonej przez spółkę Tamar Resources Ltd. W ww. posiedzeniu uczestniczyli przedstawiciele związków zawodowych lobbujących na rzecz sprzedaży kopalni temu inwestorowi. Od Tamar Resources Ltd. oczekiwano przedstawienia informacji pozwalającej na zapoznanie się z jej dorobkiem, sytuacją finansową i konstrukcją kapitałową. Jako niezbędne wskazano przedstawienie posiadanych gwarancji bankowych ze strony banku finansującego obecną działalność spółki (ewentualnie uwiarygodnienie własnych środków), a także podanie obrotów z działalności z ostatnich trzech lat. Tamar Resources Ltd. ww. informacji nie przekazała. Ponadto Tamar Resources Ltd. oczekiwało, że JSW odstąpi koncesję na rozpoznanie złóż węgla znajdujących się na południe od złoża „Krupiński” gdzie prawdopodobnie znajdują się zasoby węgla koksowego.

Firma Tamar Resources Ltd. podtrzymała jednak swoje zainteresowanie niezlikwidowaną infrastrukturą KWK „Krupiński” i 12 kwietnia 2021 r. zwróciła się do SRK o zawarcie umowy o poufności, która pozwoliła by na zapoznanie się z materiałami, które mogły by posłużyć do przygotowania oferty kupna. W odpowiedzi Zarząd SRK poinformował, że zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej dotyczącym wykorzystania Funduszy Europejskich, w tym Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, regiony w których będą realizowane inwestycje związane z udostępnieniem nowych złóż nie mogą liczyć na wsparcie w ramach tego funduszu. W związku z powyższym MAP, reprezentujący 100 % akcjonariatu w SRK, podjął decyzję o kontynuowaniu likwidacji KWK „Krupiński”, a co za tym idzie wszelkie rozmowy w sprawie możliwości wznowienia wydobycia węgla przy wykorzystaniu niezlikwidowanej infrastruktury kopalni „Krupiński” i prowadzenie negocjacji dotyczące nabycia części jej infrastruktury kopalni stały się bezprzedmiotowe.

5.4.4. Niepowodzenie koncepcji współpracy z Silesian Coal International Group of Companies SA

W piśmie skierowanym do Najwyższej Izby Kontroli z dnia 14 lutego 2023 r. Silesian Coal International Group of Companies SA podała m. in., że rozpoczęła w 2013 r. procedurę w celu uzyskania koncesji na wydobycie metodą podziemną węgla kamiennego oraz metanu z obszaru „Orzesze” zakładając wydobycie węgla energetycznego oraz koksowego w ilości nie mniejszej niż 3 miliony ton rocznie w proporcjach zależnych od sytuacji rynkowej. Na zrealizowanie całej procedury, w wyniku której dokumentacja jej wyników przeszła na własność SP spółka SC wydatkowała w ciągu ośmiu lat kwotę ok. 45 mln zł. Procedowany projekt górniczy eksploatacji pokładów węgla kamiennego w złożu „Żory-Suszc 1” w granicach projektowanego obszaru górniczego „Orzesze” zakładał udostępnienie złoża i jego eksploatację z wykorzystaniem części infrastruktury powierzchniowej oraz podziemnej eksploatującej sąsiednie złożo KWK „Krupiński”. SC nie planowała nabycia czynnej KWK „Krupiński” ani eksploatacji jej zasobów węgla, a zabiegała o odpłatne korzystanie z części infrastruktury KWK „Krupiński”. SC wskazała, że oferowała JSW kwotę 100 mln euro na inwestycje i modernizacje w KWK „Krupiński” oraz pokrywanie kwotą

JSW nie nawiązała współpracy z SC pomimo deklaracji zasilania budżetu KWK "Krupiński" kwotą 120 mln zł rocznie za możliwość korzystania z infrastruktury kopalni

120 mln zł rocznie kosztów użyczenia i wykorzystywania części infrastruktury KWK „Krupiński”.

SC w dniu 20 grudnia 2012 r. przedstawiła JSW propozycję współpracy, która skutkowałą opracowaniem w marcu 2013 r. dokumentu „*Analiza użyteczności i dostępności technicznej infrastruktury technologicznej oraz obiektów JSW SA KWK „Krupiński” dla potencjalnej budowy kopalń oraz eksploatacji węgla w złożach „Studzianka-Mizerów” i „Orzesze”*”. W dniu 18 lutego 2015 r. SC podpisała z JSW „*Umowę ramową o współpracy*”, którą 28 maja 2015 r. ze skutkiem natychmiastowym rozwiązał nowopowołany Prezes Zarządu JSW. W piśmie rozwiązującym umowę jako przyczynę tej decyzji podano m.in. brak perspektyw dalszego funkcjonowania KWK „Krupiński”.

Prezes Zarządu JSW, który razem z Prokurentem Spółki podpisali pismo wypowiadające umowę ramową z SC, wyjaśnił: „W tamtym czasie spadała ilość wydobywanego w KWK „Krupiński” węgla koksowego wysokiej jakości. Odbiorcy JSW, czyli koksownie kupowały go bardzo niechętnie, co spowodowało rozpoczęcie dyskusji w grupie JSW o przyszłości KWK „Krupiński” jako dostawcy węgla koksowego. Koksownie ograniczały udział węgla z KWK „Krupiński” w mieszankach koksowniczych, a energetyka zawodowa uskarżała się na wysoką lepkość, która powodowała trudności w utrzymaniu kotłów energetycznych”. Prokurent Spółki, który podpisał pismo wypowiadające umowę ramową z SC wyjaśnił w tej sprawie: „W JSW było powszechnie wiadome, że KWK „Krupiński” była najstarszym zakładem Spółki. Nie wynikało to ze złej organizacji, czy złego zarządzania, a wynikało natomiast z faktu, że za wydobywany węgiel w tej kopalni uzyskiwano cenę, która tylko okresowo pokrywała koszty działalności kopalni. Węgiel produkowany w KWK „Krupiński” był węglem koksowym gorszej jakości, za który uzyskiwano niższe ceny. Dużą część produkcji tej kopalni stanowił też węgiel do celów energetycznych, który też był tańszy od węgla koksowego. Wobec tego w sytuacji kryzysu na rynku węgla i stali KWK „Krupiński” znajdowała się w szczególnie trudnej sytuacji spośród kopalń JSW”.

Po zerwaniu umowy przez JSW spółka SC skierowała pisma z ponowioną ofertą współpracy, m.in. do Zarządu JSW, Rady Nadzorczej JSW, organizacji związkowych oraz do Ministra Energii. W dniu 5 października 2015 r. SC skierowała do JSW propozycję finansowania prac inwestycyjnych w KWK „Krupiński”, które miałyby umożliwić:

- udostępnienie przez KWK „Krupiński” - w ramach posiadanej przez nią koncesji - zasobów węgla na poziomach 620, 820, 1020 w partii „Centralnej” oraz „E”,
- modernizację Zakładu Przeróbki Mechanicznej Węgla,
- rozbudowę urządzeń głównego przewietrzania kopalni oraz gospodarki mediami i odpadami.

Oferta miała na celu stworzenie technicznych warunków dla udostępnienia z obszaru KWK „Krupiński” zasobów węgla w złożu „Żory-Suszec 1”, a następnie eksploatację złoża należącego do SC.

W dniu 6 października 2016 r. SC skierowała do Ministra Energii pismo, w którym szczegółowo przedstawiła dotychczasowe działania oraz wносиła o wyrażenie zgody na rozpoczęcie negocjacji w sprawie wykorzystania infrastruktury KWK „Krupiński”. SC wskazało m.in, że: „...fundamentalną przyczyną niepowodzenia rozmów pomiędzy JSW i SC była niechęć do inwestora kierownictwa Ministerstwa Energii”.

W odpowiedzi na pytanie NIK dlaczego Minister Energii wyraził zgodę na likwidację KWK „Krupiński” pomimo deklaracji współpracy SC, MAP wyjaśniło, że Departament Górnictwa i Hutnictwa nie posiada wiedzy na temat oferty SC i ewentualnych przyczyn nienawiązania współpracy z tą spółką przez JSW.

Na pytanie o przyczyny zgody Ministra Energii na likwidację KWK „Krupiński” bez wcześniejszego przeprowadzenia przez JSW postępowania zmierzającego do wyłonienia ew. nabywcy infrastruktury likwidowanej kopalni MAP wyjaśniło,

że zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych Minister nie może wpływać na czynności zwykłego zarządu.

Były Minister Energii Krzysztof Tchórzewski wyjaśnił m.in., że: „Nie było żadnych wiarygodnych ofert zakupu kopalni KWK „Krupiński”. Odnosząc się do rzekomych ofert nabycia KWK „Krupiński” przez zagranicznych inwestorów, to o ile pamiętam, w przypadku spółki, o której informowano w mediach, i co do której oczekiwania miały górnicze związki zawodowe tj. Silesian Coal sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach przesłane zostało oświadczenie jej właściciela, którego nazwy nie pamiętam, zgodnie z którym firma ta nigdy nie planowała nabycia Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński”.

Starania SC dotyczące wykorzystania obiektów i infrastruktury KWK „Krupiński” kontynuowane były po przekazaniu kopalni do SRK i także były bezskuteczne. Korespondencja SC w sprawie wykorzystania infrastruktury KWK „Krupiński” była kontynuowana z SRK, ME, MAP, Okręgowym Urzędem Górniczym, Gminą Suszec także po jej przekazaniu do SRK. Potencjalnemu inwestorowi umożliwiono badanie *due dilligence* infrastruktury KWK „Krupiński” przerywając proces likwidacji kopalni.

Minister Aktywów Państwowych poinformował w dniu 3 kwietnia 2020 r. Prezesa Zarządu SC, że niezlikwidowana część infrastruktury KWK „Krupiński” stanowi jednostkę produkcyjną węgla, a Polska zgodnie z Decyzją Rady Komisji Europejskiej z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla zobowiązała się ją zlikwidować. Poinformował ponadto, że niezlikwidowana część infrastruktury KWK „Krupiński” nie zostanie sprzedana żadnemu podmiotowi w celu jej wykorzystania do prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na wydobywaniu węgla kamiennego, ponieważ byłoby to naruszenie Decyzji KE. Podczas spotkania w MAP w dniu 15 września 2020 r. ustalono, że do końca 2020 r. zostaną wstrzymane prace likwidacyjne w KWK „Krupiński” i MAP zwróciło się do SRK z wnioskiem o wstrzymanie procesu likwidacji kopalni pismem z dnia 21 września 2020 r.

Decydując o wstrzymaniu likwidacji MAP nie było konsekwentne w ocenie możliwości wykorzystania infrastruktury po likwidowanej kopalni w celu wydobywania węgla

Pismem z dnia 23 listopada 2020 r. SC zwróciła się do MAP z wnioskiem o wydłużenie terminu wstrzymania likwidacji w okresie od 4 grudnia 2020 r. do 28 lutego 2021 r. Mając powyższe na uwadze, MAP zwróciło się 2 grudnia 2020 r. do SRK z wnioskiem o określenie dobowego kosztu utrzymania niezlikwidowanej części KWK „Krupiński”.

SRK określiła w piśmie z dnia 3 grudnia 2020 r., że: w okresie wrzesień-październik 2020 r. Oddział KWK „Krupiński” poniósł koszty utrzymania w wysokości 11 681,6 tys. zł (średniodobowe koszty w tym okresie wyniosły 191,5 tys. zł). SRK poinformowała ponadto, że w związku z wstrzymaniem likwidacji do końca lutego 2021 r. będzie zmuszona przesunąć o kolejne dwa miesiące rozpoczęcie prac likwidacyjnych szybów I, II i III oraz infrastruktury powierzchniowej.

MAP skierowało w dniu 4 grudnia 2020 r. pismo do SC, w którym poinformowano, że każda doba utrzymania KWK „Krupiński” generuje koszty na poziomie 191,5 tys. zł. i zaproponowano, aby SC pokrywała koszty utrzymywania niezlikwidowanej infrastruktury KWK „Krupiński” proporcjonalnie do ilości dni przez które nastąpi wstrzymanie likwidacji. W konkluzji pisma skierowanego 12 stycznia 2021 r. przez MAP do SC wskazano, że, jeśli SC planuje zakup elementów zorganizowanej części przedsiębiorstwa KWK „Krupiński”, to musi ocenić ryzyko konieczności zwrotu całości wypłaconej pomocy publicznej, a przeprowadzona przez SRK wycena niezlikwidowanej infrastruktury kopalni wskazuje, że jej rynkowa wartość wynosi około 100 mln zł. Dalej poinformowano SC, że dalsze wstrzymanie likwidacji do lutego 2021 r. spowoduje ponoszenie prognozowanych kosztów utrzymania i wyniesie za cały okres wstrzymywania prac ponad 35 mln zł. Wskazano również, że w przypadku przyjęcia ww. propozycji niezbędne będzie zawarcie pomiędzy SC a SRK przedwstępnej umowy dot. sprzedaży aktywów KWK „Krupiński”,

regulującej również kwestię ponoszenia kosztów. Dodano też, że dopiero po jej zawarciu, możliwe będzie, aby MAP wystąpił ze stosownym wnioskiem w tej sprawie do Komisji Europejskiej.

W skierowanym do MAP dnia 4 lutego 2021 r. piśmie, SRK zwróciła uwagę, że stanowisko zaprezentowane w piśmie z dnia 12 stycznia 2021 r. do SC jest rozbieżne ze stanowiskiem przedstawionym w piśmie Wiceprezesa Rady Ministrów Ministra Aktywów Państwowych Pana Jacka Sasina z dnia 3 kwietnia 2020 r. skierowanego do SC, zgodnie z którym niezlikwidowana część infrastruktury KWK „Krupiński” nie zostanie sprzedana żadnemu podmiotowi w celu jej wykorzystania do prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na wydobywaniu węgla. SRK wnioskowało o podjęcie przez MAP kierunkowej decyzji wobec rozmów z SC i wskazała, że w razie wyrażenia decyzji właściciela SRK o kierunkowej zgodzie na sprzedaż niezlikwidowanej infrastruktury KWK „Krupiński”, konieczne będzie w pierwszej kolejności zawarcie z SC porozumienia, w którym inwestor zobowiąże się bezwarunkowo i bez względu na efekt końcowy negocjacji:

- 1.ponieść wszystkie koszty utrzymania KWK „Krupiński” od dnia 4 września 2020 r. (tj. od dnia wstrzymania procesu likwidacji) do dnia zawarcia potencjalnej umowy sprzedaży (szacowany przez SRK czas przygotowania transakcji to minimum 6 miesięcy), a w razie braku pozytywnego wyniku negocjacji i nie zawarcia umowy sprzedaży między stronami zrzec się względem SRK roszczenia o zwrot poniesionych kosztów utrzymania KWK „Krupiński”;
- 2.ponieść wszystkie koszty, w tym w szczególności pokryć wszystkie roszczenia odszkodowawcze wykonawców spowodowane przerwaniem prac likwidacyjnych, co może także potencjalnie prowadzić do złożenia przez wykonawców oświadczeń o odstąpieniu od umów z winy SRK, a w razie braku pozytywnego wyniku negocjacji i nie zawarcia umowy sprzedaży między stronami zrzec się względem SRK roszczenia o zwrot tych kosztów;
- 3.ponieść wszelkie koszty związane bezpośrednio lub pośrednio z procesem negocjacji oraz zawierania transakcji, a w szczególności koszty doradztwa prawnego i finansowego.

Dalej wskazano, że wyrażenie przez SC zgody na ponoszenie kosztów utrzymania KWK „Krupiński” od dnia 4 września 2020 roku do dnia sprzedaży jest warunkiem koniecznym przystąpienia do jakichkolwiek negocjacji z SC oraz warunkiem koniecznym dalszego wstrzymania procesu likwidacji. Podniesiono przy tym, że kontynuacja wstrzymania procesu likwidacji KWK „Krupiński” prowadzić będzie do dalszego nieuzasadnionego ponoszenia przez SRK kosztów utrzymania tej kopalni. Podkreślono, iż wstrzymanie procesu likwidacji od dnia 4 września 2020 roku było spowodowane wyłącznie rozpoczęciem przez SC procesu audytu KWK „Krupiński”. Na koniec wskazano, że w celu sprawnego przygotowania ewentualnej transakcji, konieczne byłoby zaangażowanie w procedurę zewnętrznego renomowanego doradcy prawnego oraz zewnętrznego doradcy finansowego, w szczególności doświadczonych w sprawach związanych z rozliczaniem pomocy publicznej.

W piśmie SRK do MAP z 5 marca 2021 r. wskazano m.in., że:

- 26 lutego 2021 r. do SC przesłany został projekt porozumienia regulującego kwestię ponoszenia kosztów utrzymania i funkcjonowania KWK „Krupiński” w związku ze wstrzymaniem działań likwidacyjnych KWK „Krupiński”;
- 2 marca 2021 r. do SRK wpłynęło pismo SC z informacją, iż do 19 marca 2021 r. planuje prace analityczne, których przedmiotem ma być analiza prawna i biznesowa otrzymanego porozumienia, jednakże nie odniosła się w ogóle do treści porozumienia ani nie przedstawiła stanowiska w przedmiocie ponoszenia kosztów;
- 5 marca 2021 r. SRK poinformowała SC o konieczności zintensyfikowania analizy prawnej i udzielenia odpowiedzi do dnia 15 marca 2021 r.;

- w związku z otrzymaniem informacji od Tamar Resources Ltd. o zainteresowaniu nabyciem części infrastruktury KWK „Krupiński” SRK wyraziła gotowość zawarcia z tą spółką umowy o poufności, wykonania *due diligence* oraz porozumienia w przedmiocie ponoszenia kosztów utrzymania KWK „Krupiński” na takich samych zasadach jak z SC.

W dniu 2 kwietnia 2021 r., MAP skierowało pismo do SRK, w którym wyrażono zgodę na kontynuowanie likwidacji, jeżeli do 15 kwietnia nie rozpoczną się z SC rozmowy dot. zawarcia porozumienia w przedmiocie ponoszenia kosztów działania i funkcjonowania KWK „Krupiński”. Dalej wskazano, że: „...Planując dalszą współpracę z Silesian Coal, należy uwzględnić fakt, że decyzją z dnia 3 marca 2021 r., znak: DOOŚ- WDŚ/Z00.420.145.2019.KN.46, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska uchylił w całości decyzję Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 31 maja 2019 r., znak: WOOŚ.4235.14.2015.IŁ, o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia pn.: Udostępnienie i zagospodarowanie złoża węgla kamiennego „Żory-Suszec” w granicach projektowanego obszaru górniczego „Orzesze” i odmówił określenia środowiskowych uwarunkowań realizacji ww. przedsięwzięcia”.

5.4.5. Skutki zakłóceń procesu likwidacji KWK „Krupiński”

Zarząd SRK bezpodstawnie podjął decyzje o spowolnieniu procesu likwidacji KWK „Krupiński” w okresie od kwietnia do lipca 2018 r. i od 18 grudnia 2019 r. do 22 kwietnia 2020 r. oraz bezpodstawnie wstrzymał działania likwidacyjne KWK „Krupiński” w okresie od 17 października 2020 r. do 26 kwietnia 2021 r. Zgodnie ze Statutem SRK, podstawowym przedmiotem jej działalności było prowadzenie likwidacji kopalń, zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalń, zagospodarowywanie majątku likwidowanych kopalń, zbędnego majątku przedsiębiorstw górniczych, tworzenia nowych miejsc pracy, w szczególności dla pracowników likwidowanej kopalni, a ewentualne decyzje o zbyciu wyodrębnionej części przedsiębiorstwa spółki zostały zastrzeżone do kompetencji WZA. Zarząd SRK bez stosownego umocowania prawnego, w postaci uchwały WZA i zmiany Programu likwidacji – podjął decyzje o spowolnieniu i wstrzymaniu procesu likwidacji Kopalni. Dyspozycje wydawane Zarządowi SRK o spowalnianiu i wstrzymywaniu likwidacji nie miały podstaw prawnych i zostały podjęte bez zabezpieczenia interesu SRK i Skarbu Państwa.

Spowolnienie i wstrzymanie likwidacji było bezpodstawne i spowodowało zwiększenie kosztów likwidacji o co najmniej 28 mln zł

Skutkiem powyższych decyzji było poniesienie przez SRK i przez budżet państwa, dodatkowych kosztów likwidacji, w szczególności z tytułu utrzymywania przeznaczonych do likwidacji obiektów oraz większych kwot z tytułu ogólnego zarządu, które – jedynie w przypadku wstrzymania likwidacji – szacować należy na co najmniej 28 083,9 tys. zł.

Przykłady

1. Od kwietnia do lipca 2018 r. – firma Tamar Resources Ltd w kwietniu 2018 r. zwróciła się do SRK oraz ME z pismami, w których poinformowała o chęci nabycia składników majątku KWK „Krupiński” oraz zwróciła się z wnioskiem, aby do czasu zakończenia rozmów, wszelkie działania likwidacyjne prowadzone w Kopalni zostały wstrzymane.
2. Od 18 grudnia 2019 r. do 22 kwietnia 2020 r. – w trakcie spotkania JSW, przedstawiciela Zarządu SRK i Wiceministra Aktywów Państwowych Pełnomocnika Rządu ds. Restrukturyzacji Górnictwa Węgla Kamiennego, które miało miejsce w budynku MAP w dniu 17 grudnia 2019 r., przez Wiceministra została podjęta ustna decyzja o wstrzymaniu likwidacji i przeprowadzeniu wyceny pozostałej infrastruktury powierzchniowej

i dołowej KWK „Krupiński”, celem uruchomienia procedury sprzedaży kopalni w przetargu publicznym.

Zarząd SRK poinformował, że z ww. spotkania w MAP nie została sporządzona notatka, a do Spółki nie wpłynęło żadne oficjalne pismo potwierdzające poczynione ustalenia.

W celu podania konkretnych dat spowolnienia procesu likwidacji w ww. okresie Zarząd SRK wyjaśnił, że: po analizie dostępnych w Spółce dokumentów wynika, że nie można w jednoznaczny sposób wskazać do kiedy miało nastąpić wstrzymanie likwidacji na KWK „Krupiński”, o którym była mowa na spotkaniu 17 grudnia 2019 r. Jednocześnie można zauważyć, że od stycznia 2020 r. miała być rozpoczęta likwidacja szybu I, natomiast faktyczne przekazanie Wykonawcy terenu budowy nastąpiło 22 kwietnia 2020 r. i od tej chwili rozpoczęto roboty likwidacyjne w szybie I. Przyjmując, że szyb ten był w kręgu zainteresowania JSW, można założyć, że z chwilą rozpoczęcia likwidacji szybu I zakończył się okres spowolnienia likwidacji, zatem trwał od 18 grudnia 2019 r. do 22 kwietnia 2020 r.

Były Sekretarz Stanu w MAP Adam Gawęda wyjaśnił m.in., że decyzja o wstrzymaniu likwidacji nie obejmowała wstrzymania likwidacji kopalni, lecz jej obiektów podstawowych – szybów i była podjęta dla pełnego zbadania możliwości ich zastosowania do innych celów.

3. Od 17 października 2020 r. do 26 kwietnia 2021 r. – w wyniku pisemnej dyspozycji Sekretarza Stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych o czasowe wstrzymanie procesu likwidacji KWK Krupiński, w związku z prowadzonymi rozmowami z firmą SC na temat przejęcia majątku – koszty wstrzymania likwidacji w ww. okresie Spółka oszacowała na co najmniej 28 083,9 tys. zł.

Zarząd SRK wyjaśnił, że tylko w przypadku okresu od 17 października 2020 r. do 26 kwietnia 2021 r. można mówić o całkowitym wstrzymaniu likwidacji, bowiem nie prowadzono robót wskazanych w harmonogramach. W oparciu o miesięczne sprawozdania z realizacji zadań wykonywanych w trakcie likwidacji KWK „Krupiński” można stwierdzić, że w okresie od kwietnia do lipca 2018 r. oraz w okresie po 17 grudnia 2019 r. w KWK „Krupiński” nastąpiło spowolnienie likwidacji wyrobisk dołowych i obiektów powierzchniowych.

Zarząd SRK wyjaśnił, że w miarę możliwości starał się prowadzić likwidację kopalni zgodnie z założeniami *Programu likwidacji*, pomimo występowania licznych okoliczności, które wpływały na ten proces. Jako przykład podano, że na wniosek MAP przesłany pismem nr DGA.I.070.7.2020 z 21 września 2020 r. Zarząd SRK podjął decyzję o wstrzymaniu likwidacji, jednocześnie podjęto jednak decyzję o dokończeniu rozpoczętego zakresu robót w szybie I, tj. tamowania podszybi i przygotowanie szybu do zasypu – roboty w szybie I prowadzone były do 16 października 2020 r. SRK przedstawiła stanowisko, że koszty wstrzymania likwidacji na Oddziale KWK „Krupiński” dotyczą tylko okresu, w którym nie ponoszono kosztów związanych z fizyczną likwidacją infrastruktury dołowej lub powierzchniowej, czyli, że koszty wstrzymania likwidacji dotyczą tylko okresu od 22 września 2020 r. do 26 kwietnia 2021 r. (przy czym, faktyczne zatrzymanie robót nastąpiło po 16 października 2020 r.). Zarząd SRK podał, że w okresie od 17 października 2020 r. do 26 kwietnia 2021 r. łączne koszty wstrzymania likwidacji wyniosły 28 083 895,66 zł (poniesione koszty pomniejszone o uzyskane przychody).

W odpowiedzi na pytanie o zmianę stanowiska w sprawie sprzedaży niezlikwidowanej części infrastruktury KWK „Krupiński” w stosunku do stanowiska określonego w piśmie z dnia 3 kwietnia 2020 r. skierowanego do SC, MAP wskazało m.in., że w sytuacji, w której Skarb Państwa otrzymał ofertę zakupu infrastruktury KWK „Krupiński”, niekorzystne z punktu widzenia interesu Skarbu Państwa było jej odrzucenie bez rozpoznania tj. bez umożliwienia potencjalnemu inwestorowi przeprowadzenia badania *due dilligence*, o co inwestor wnosił”.

Były Sekretarz Stanu w MAP Artur Soboń wyjaśnił m.in., że:

- Podstawą prawną do wydania przez niego polecenia o wstrzymaniu likwidacji KWK „Krupiński” był § 3 rozporządzenia Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym. W wyjaśnieniach wskazano, że na podstawie ww. rozporządzenia minister właściwy do spraw gospodarki złożami kopalin zatwierdza program likwidacji kopalni oraz roczny plan zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalni, obejmujący w szczególności: zakres rzeczowy zadań oraz harmonogram ich realizacji, zakres finansowy zadań, przychody z likwidacji majątku kopalni oraz innych źródeł, koszty ogólnego zarządu. W sytuacji, gdy program ulegnie zmianie, minister zatwierdza zmieniony program. Taką zmianą było czasowe wstrzymanie likwidacji części krytycznych kopalni. Program następnie, zgodnie z powołanymi powyżej przepisami, wymagał akceptacji ministra właściwego do spraw gospodarki złożami kopalin.
- Wstrzymanie likwidacji infrastruktury krytycznej KWK „Krupiński” w okresie od września do grudnia 2020 r. miało na celu umożliwienie spółce Silesian Coal przeprowadzenie analizy *due dilligence*, która miała na celu udzielenie odpowiedzi, czy pomimo trwającego procesu likwidacji, możliwe byłoby wznowienie pracy w oparciu o likwidowaną kopalnię. Spółka Silesian Coal oferowała zakup niezlikwidowanej infrastruktury, w tym zakup szybów, bocznicy kolejowej itp. po cenach rynkowych w ramach przetargu. Zgodnie ze wstępny szacunkiem, przeprowadzonym przez SRK, księgową wartość niezlikwidowanego majątku wynosiła ok. 100 mln zł. Niemniej, gdyby analiza *due dilligence* wykazała brak zasadności realizacji inwestycji, SC mogła się wycofać nie ponosząc dodatkowych kosztów. Inwestor był traktowany poważnie, tak jak jego deklaracje odnośnie możliwości zaangażowania się w projekt budowy nowej kopalni z wykorzystaniem niezlikwidowanej infrastruktury KWK „Krupiński”.
- Umożliwienie SC przeprowadzenia badania *due dilligence* wynikało także z szeroko pojętego interesu publicznego. Możliwość wznowienia pracy kopalni m.in. dawało możliwość utworzenia około 5000 miejsc pracy, zwiększenia ilości wydobywanego węgla koksowego w Polsce, a co za tym idzie, finalnie konieczność ponoszenia przez przedsiębiorcę wszystkich opłat i podatków krajowych oraz lokalnych związanych z prowadzeniem działalności górniczej.

W wyjaśnieniach nie udzielono odpowiedzi na pytanie o przyczyny wstrzymania likwidacji bez wcześniejszego uzyskania gwarancji pokrycia kosztów w okresie wstrzymania działań likwidacyjnych wskazując, że: umożliwienie inwestorowi przeprowadzenie badania *due dilligence* było daniem szansy na zakup niezlikwidowanego majątku kopalni przed nieodwracalnym procesem jakim byłaby likwidacja infrastruktury krytycznej”. W wyjaśnieniach wskazano także, że obciążenie inwestora kosztami w trakcie trwania *due dilligence*, czyli przed oceną aktywów KWK „Krupiński” ze strony potencjalnego nabywcy, nie byłoby możliwe i oznaczałoby „faktyczne pozorowanie rozmowy”.

**Decyzja
o wstrzymaniu
procesu likwidacji
nie miała podstaw
prawnych
i spowodowała
wzrost kosztów
o ok. 28 mln zł**

NIK nie zgadza się z argumentem przedstawionym w wyjaśnieniach, że kompetencje ministra właściwego ds. gospodarki złożami kopalin polegające na zatwierdzaniu programów likwidacji kopalń upoważniają ministra do podejmowania decyzji o wstrzymywaniu (także częściowym) przez SRK działań likwidacyjnych lub o ich wznowianiu, bowiem są to kompetencje Zarządu SRK. Zgodnie z art. 375¹ ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks

spółek handlowych¹⁶ walne zgromadzenie akcjonariuszy i rada nadzorcza spółki nie mogą wydawać zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw spółki. W tej kwestii NIK podziela argument zawarty w wyjaśnieniach MAP, w którym wskazano, że zgodnie z ksh minister nie może wpływać na czynności zwykłego zarządu.

NIK zauważa, że w wyjaśnieniach nie wskazano, dlaczego decyzja o wstrzymaniu działań likwidacyjnych w celu przeprowadzenia badań kopalni przez potencjalnych inwestorów nie została poprzedzona ich wiążącym zobowiązaniem do pokrycia kosztów utrzymania infrastruktury likwidowanej kopalni w tym okresie. NIK nie podziela argumentacji byłego Sekretarza Stanu w MAP, że nie było możliwe zobowiązanie potencjalnego inwestora do zagwarantowania pokrycia kosztów wstrzymania likwidacji. Przed decyzją z dnia 15 września 2019 r. o wstrzymaniu likwidacji do końca 2020 r. nie dokonano nawet oszacowania kosztów jakie zostaną poniesione w tym okresie. Dodatkowo wskazać należy, że współpracy z potencjalnymi inwestorami nie podjęto, kiedy jeszcze KWK „Krupiński” funkcjonowała w strukturach JSW, mimo starań podejmowanych od 2013 r. Ryzyko niepowodzenia transakcji było w 2021 r. wysokie (w ocenie NIK) ze względu na konieczność zwrotu przez potencjalnego inwestora środków publicznych przeznaczanych na likwidację KWK „Krupiński” od kwietnia 2017 r.

Zarząd SRK tłumaczył, że decyzje o czasowym spowolnieniu likwidacji podejmowane były w porozumieniu z Ministrem Energii, a decyzja o wstrzymaniu robót likwidacyjnych została podjęta na skutek dyspozycji Sekretarza Stanu Ministerstwa Aktywów Państwowych, jednakże – w ocenie NIK – tego typu uzgodnienia oraz taka dyspozycja – z uwagi na fakt, że nie były poprzedzone stosowną uchwałą WZA – nie miały oparcia w przepisach prawa.

¹⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1467.

Infografika nr 8
Zdarzenia po decyzji o likwidacji

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Ustanowienie Funduszu Sprawiedliwej Transformacji spowodowało wstrzymanie wydawania koncesji na wydobycie węgla kamiennego i brunatnego

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej skierował w dniu 29 lipca 2021 r. pismo do Głównego Geologa Kraju Pełnomocnika Rządu ds. Polityki Surowcowej Państwa dotyczące wstrzymania wydawania koncesji na wydobycie węgla kamiennego i brunatnego. Wskazał w nim, że:

- prowadzone są nieformalne negocjacje z Komisją Europejską dotyczące m.in. zasięgu geograficznego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w Polsce;
- rozwijanie wydobycia węgla będzie wiązać się ze stwierdzeniem przez KE prowadzenia działań rekarbonizacyjnych i tym samym niewypełniania warunków dostępu do środków FST;

Ważniejsze wyniki kontroli

- zagrożenie wyłączenia całych podregionów, a nie tylko obszarów gmin, w których rozwijane jest wydobywanie może oznaczać utratę nawet całości środków dla danego województwa.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe

Cel główny kontroli	Czy proces likwidacji KWK „Krupiński” był prowadzony prawidłowo oraz z uwzględnieniem interesu publicznego?
Cele szczegółowe	<p>1. Czy decyzja o likwidacji KWK "Krupiński" wynikała z niemożności sanacji kopalni i czy poprzedzona była rzetelnymi analizami i czy uwzględniano w nich możliwości zagospodarowania infrastruktury i środków trwałych kopalni i eksploatowanych złóż węgla oraz wymagania z zakresu ochrony środowiska?</p> <p>2. Czy rzetelnie opracowano plan likwidacji KWK „Krupiński” oraz aneksy do tych planów?</p> <p>3. Czy proces likwidacji KWK „Krupiński” prowadzony był w sposób gospodarny i zgodny z planem likwidacji?</p> <p>4. Czy decyzje Ministra nadzorującego SRK o dwukrotnym zawieszeniu procesu likwidacji KWK „Krupiński” były prawnie dopuszczalne i ekonomicznie uzasadnione oraz czy przed ich podjęciem zagwarantowano środki na pokrycie zwiększonych kosztów likwidacji?</p> <p>5. Czy w procesie przygotowania i realizacji likwidacji zadbane o właściwe zabezpieczenie złóż w obszarze górniczym KWK „Krupiński” oraz optymalne zagospodarowanie likwidowanych aktywów i zminimalizowanie niekorzystnych skutków społecznych i środowiskowych?</p>
Zakres podmiotowy	Kontrolą objęto Ministerstwo Aktywów Państwowych, Spółkę Restrukturyzacji Kopalń SA oraz Jastrzębską Spółkę węglową SA
Kryteria kontroli	W JSW dokonano oceny legalności i gospodarności (art. 2 ust. 3 ustawy o NIK), a w Ministerstwie Aktywów Państwowych i w Spółce Restrukturyzacji Kopalń SA także celowości i rzetelności (art. 2 ust. 1 ustawy o NIK).
Okres objęty kontrolą	2010–2022 (I półrocze) z wykorzystaniem dowodów dotyczących przedmiotu kontroli, wykraczających poza ten okres. Czynności kontrolne przeprowadzono w okresie od 14 listopada 2022 r. do 19 maja 2023 r.
Działania na podstawie art. 29 ustawy o NIK	Uzyskano informacje dotyczące finansowania procesu likwidacji z Ministerstwa Finansów.
Stan realizacji wniosków pokontrolnych	Wyniki kontroli przedstawiono w trzech wystąpieniach. Sformułowano jeden wniosek pokontrolny do Ministra Aktywów Państwowych o zaniechanie praktyki wydawania przez członków kierownictwa Ministerstwa wiążących decyzji Zarządowi SRK dotyczących czynności zwykłego zarządu.
Pozostałe informacje	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, działając na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy o NIK oraz art. 304 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, zawiadomiła Prokuraturę Rejonową w Bytomiu, że w wyniku kontroli przeprowadzonej w SRK, zostały ujawnione fakty wskazujące na możliwość popełnienia przestępstwa. Doprowadzono bowiem do powstania nieuzasadnionego wzrostu kosztów likwidacji KWK „Krupiński”, na skutek nieuprawnionych działań i decyzji podjętych w okresach: od kwietnia do lipca 2018 r., od grudnia 2019 do kwietnia 2020 r. oraz od września 2020 r. do kwietnia 2021 r., powodujących odpowiednio bezpodstawnie: dwukrotne spowolnienie procesu likwidacji, a raz wstrzymanie likwidacji KWK „Krupiński”, doprowadzając tym do wyrządzenia Spółce oraz Skarbowi Państwa szkody majątkowej w wielkich rozmiarach w wysokości co najmniej 28 083,9 tys. zł. Było to działaniem na szkodę Spółki, a z uwagi na to, że koszty te zostały pokryte z dotacji ze środków budżetu państwa, również działaniem na szkodę Skarbu Państwa, co tym samym wypełniło dyspozycję art. 296 § 1 w zw. z art. 296 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny.

Finansowe rezultaty kontroli, dotyczące działań niegospodarnych, wniosły łącznie 28 437,5 tys. zł i dotyczyły wzrostu kosztów nieuzasadnionego wstrzymania likwidacji przez SRK w kwocie 28 083,9 tys. zł oraz zlecenia analiz przez JSW po przekazaniu Kopalni do SRK za kwotę 353,6 tys. zł¹⁷.

Wszyscy kierownicy jednostek kontrolowanych złożyli zastrzeżenia do wystąpień pokontrolnych. W całości zostały odrzucone zastrzeżenia Prezesa Zarządu SRK. Uznano jedno z trzech zastrzeżeń Prezesa JSW. Kolegium NIK uznało częściowo sześć z 24 zastrzeżeń Ministra Aktywów Państwowych oraz dokonało wskazanych w zastrzeżeniach trzech zmian redakcyjnych.

Wykaz jednostek kontrolowanych

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.		Ministerstwo Aktywów Państwowych	Jacek Sasin, Minister Aktywów Państwowych od 15 listopada 2019 r. Krzysztof Tchórzewski, Minister Energii od 1 grudnia 2015 r. do 14 listopada 2019 r. Janusz Piechociński Minister Gospodarki od 6 grudnia 2012 r. do 16 listopada 2015 r. Prezes Rady Ministrów Donald Tusk (jako pełniący obowiązki) od 27 listopada do 6 grudnia 2012 r. Waldemar Pawlak od 16 listopada 2007 r. do 27 listopada 2012 r.
2.	Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji	Jastrzębska Spółka Węglowa SA	Tomasz Cudny Prezes Zarządu Spółki od dnia 28 sierpnia 2021 r. Stanisław Prusek Członek Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania czynności Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 9 lipca 2021 r. do 27 sierpnia 2021 r. Barbara Piontek Prezes Zarządu JSW SA w okresie od 1 marca 2021 r. do 9 lipca 2021 r. Artur Dyczko Zastępca Prezesa Zarządu ds. Technicznych i Operacyjnych JSW SA, któremu powierzono pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu JSW SA od 18 stycznia 2021 r. do 28 lutego 2021 r. Włodzimierz Hereźniak Prezes Zarządu JSW SA od 1 sierpnia 2019 r. do 18 stycznia 2021 r. Rafał Pasięka Zastępca Prezesa Zarządu ds. Handlu JSW SA, któremu

¹⁷ NIK klasyfikuje je jako kwoty wydatkowane w następstwie działań stanowiących naruszenie prawa oraz uszczerpienie środków lub aktywów.

		<p>powierzono pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu JSW SA od 4 lipca 2019 r. do 31 lipca 2019 r.</p> <p>Robert Małek Członek Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania czynności Zastępcy Prezesa Zarządu ds. Strategii i Rozwoju JSW SA, któremu powierzono pełnienie funkcji Prezesa Zarządu JSW SA od 11 czerwca 2019 r. do 3 lipca 2019 r.</p> <p>Daniel Ozon Prezes Zarządu JSW SA od 30 listopada 2017 r. do 11 czerwca 2019 r., Członek Rady Nadzorczej JSW SA pełniący funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA od 9 września 2017 r. do 29 listopada 2017 r., Przewodniczący Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA w dniu 8 września 2017 r., Członek Rady Nadzorczej JSW SA pełniący funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA od 8 czerwca 2017 r. do 7 września 2017 r., Przewodniczący Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA w dniu 7 czerwca 2017 r., Członek Rady Nadzorczej JSW SA pełniący funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA od 6 marca 2017 r. do 6 czerwca 2017 r.</p> <p>Gawlik Tomasz Prezes Zarządu JSW SA od 17 grudnia 2015 r. do 6 marca 2017 r.</p> <p>Myrczek Józef Członek Rady Nadzorczej JSW SA pełniący funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA od 3 września 2015 r. do 3 listopada 2015 r.</p>
--	--	---

			<p>Szlęk Edward Prezes Zarządu JSW SA od 27 kwietnia 2015 r. do 3 września 2015 r.</p> <p>Borecki Jerzy p.o. Prezesa Zarządu JSW SA od 18 lutego 2015 r. do 26 kwietnia 2015 r.</p> <p>Zagórowski Jarosław Prezes Zarządu JSW SA w okresie od 5 czerwca 2007 r. do 17 lutego 2015 r., Członek Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 19 marca 2007 r. do 5 czerwca 2007 r.</p>
3.	Delegatura Najwyższej Izby Kontroli w Katowicach	Spółka Restrukturyzacji Kopalń SA	<p>Janusz Smoliło, Prezes Zarządu, od 22 listopada 2021 r. funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili:</p> <p>Marek Tokarz, Prezes Zarządu, od 17 maja 2014 r. do 18 czerwca 2017 r.,</p> <p>Tomasz Cudny, Prezes Zarządu, od 19 czerwca 2017 r. do 22 września 2018 r.</p> <p>Jacek Szuścik, Wiceprezes Zarządu ds. Likwidacji Kopalń i Ochrony Środowiska od 23 września do 25 października 2018 r.</p> <p>Janusz Gałkowski, Prezes Zarządu, od 26 października 2018 r. do 22 października 2021 r.</p> <p>Radosław Wojtas, Wiceprezes Zarządu ds. Ekonomiki i Finansów od 23 października 2021 r. do 21 listopada 2021 r.</p>

6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno- -ekonomicznych

Prawo geologiczne i górnicze	<p>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze określa zasady i warunki podejmowania, wykonywania oraz zakończenia działalności w zakresie, m. in. wydobywania kopalin ze złóż. W art.129. ust. 1 Pgg określono, że w przypadku likwidacji zakładu górniczego, w całości lub w części, przedsiębiorca jest obowiązany:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zabezpieczyć lub zlikwidować wyrobiska górnicze oraz urządzenia, instalacje i obiekty zakładu górniczego; 1a) przedsięwziąć niezbędne środki chroniące sąsiednie złoża kopalin; 4) przedsięwziąć niezbędne środki chroniące wyrobiska sąsiednich zakładów górniczych; 5) przedsięwziąć niezbędne środki w celu ochrony środowiska oraz rekultywacji gruntów po działalności górniczej. <p>Należy zauważyć, że uchylony z dniem 1 stycznia 2015 r. pkt. 2 art. 129 zobowiązywał przedsiębiorcę do zabezpieczenia niewykorzystanej części złoża kopaliny a pkt 3 (także uchylony) nakładał na przedsiębiorcę obowiązek zabezpieczenia złóż sąsiednich. W art. 129 ust. 3. wskazano, że do likwidacji zakładu górniczego stosuje się odpowiednio przepisy o ruchu zakładu górniczego.</p> <p>W art. 129 ust. 4. określono, że plan ruchu likwidowanego zakładu górniczego lub jego oznaczonej części określa również sposób wykonania obowiązków, o których mowa w ust. 1.</p>
Prawo ochrony środowiska	<p>Ustawa z dnia 21 kwietnia 2007 Prawo ochrony środowiska stanowi (art. 125), że złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących. W art. 126 wskazano, że</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eksploatację złoża kopaliny prowadzi się w sposób gospodarczo uzasadniony, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny. 2. Podejmujący eksploatację złóż kopaliny lub prowadząc tę eksploatację jest obowiązany przedsięwziąć środki niezbędne do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych oraz przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.
Plany ruchu zakładów górniczych	<p>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych (Dz. U. z 217 r., poz. 2293), wydane na podstawie art. 110 Pgg określa szczegółowe wymagania dotyczące treści planu ruchu m.in. likwidowanego podziemnego zakładu górniczego – w załączniku nr 9 do rozporządzenia.</p>
Ustawa o funkcjonowaniu gwk	<p>Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego (Dz. U. z 2022 r., poz. 1309) określa zasady funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego, w tym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zasady restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw górniczych; 1a) zasady udzielania wsparcia publicznego na redukcję zdolności produkcyjnych; 2) zasady likwidacji kopalń; 2a) zasady restrukturyzacji zatrudnienia w kopalniach likwidowanych; 3) zasady wypłacania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, zwanego dalej "ekwiwalentem pieniężnym", rent wyrównawczych, a także wypłaty zaległych wynagrodzeń; 4) warunki uzyskania dofinansowania na inwestycje początkowe;

- 5) zasady sprawowania nadzoru właścicielskiego;
- 6) szczególne uprawnienia gmin górniczych;
- 7) działania wspierające czyste technologie węglowe oraz monitoring funkcjonowania górnictwa;
- 8) źródła finansowania zadań określonych w ustawie.

W art. 6 wskazano, że:

1. Likwidacja kopalni polega na zaprzestaniu wydobycia węgla kamiennego i likwidacji zakładu górniczego lub jego oznaczonej części.
2. Właściwy organ przedsiębiorstwa górniczego podejmuje decyzję o likwidacji kopalni, określając:
 - 1) zakres likwidacji kopalni;
 - 2) termin rozpoczęcia likwidacji kopalni;
 - 3) termin zakończenia wydobycia węgla kamiennego;
 - 4) termin zakończenia likwidacji kopalni;
 - 5) osobę likwidatora.
3. Do likwidacji zakładu górniczego lub jego oznaczonej części oraz zadań wykonywanych po zakończeniu jego likwidacji stosuje się przepisy prawa geologicznego i górniczego, o ile ustawa nie stanowi inaczej.
4. Zakres likwidacji kopalni określa przedsiębiorstwo górnicze w planie ruchu likwidowanego zakładu górniczego.

W art. 25 tejże ustawy wskazano, że:

1. Agencja Rozwoju Przemysłu SA, zwana dalej „Agencją”, prowadzi monitoring i wykonuje, na zlecenie ministra właściwego do spraw gospodarki złożami kopalni, zadania związane z funkcjonowaniem górnictwa węgla kamiennego, dotyczące w szczególności, m.in.:
 - 1) sposobu wykorzystania środków pochodzących z budżetu państwa na realizację zadań określonych w ustawie oraz udzielanej pomocy publicznej;
 - 2) procesu likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń i naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym;

Dotacje do likwidacji

Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym (D. U. poz. 684).

Ochrona gruntów rolnych i leśnych

Ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U z 2022 r., poz. 2409) stanowi, że prace rekultywacyjne mają być zakończone w ciągu pięciu lat od zakończenia działalności przemysłowej.

6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2022. poz. 6331072 t.j. z 2022 r. poz. 1072, ze zm.)
2. Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2022 r. poz. 623)
3. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego (Dz. U. z 2022 r., poz. 1309)
4. Ustawa z dnia 271 kwietnia 20017 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, ze zm.).
5. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych Dz. U z 2022 r., poz. 2409
6. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. (Dz.U. z 1995 r. nr 16 poz. 78)
7. Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018r. poz. 419).

6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Przewodniczący Komisji do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu RP
8. Przewodniczący Komisji do Spraw Energii, Klimatu i Aktywów Państwowych Sejmu RP
9. Przewodniczący Komisji Finansów Publicznych Sejmu RP
10. Przewodniczący Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Sejmu RP
11. Przewodniczący Komisji Budżetu i Finansów Publicznych Senatu RP
12. Przewodniczący Komisji Gospodarki Narodowej i Innowacyjności Senatu RP
13. Minister Aktywów Państwowych

6.5. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli

Minister Aktywów Państwowych

Marzena Małek

DKA.II.092.13.2022

IK: 897771

Warszawa, 30 listopada 2023 r.

**Pan
Marian Banaś
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli**

Dotyczy: kontroli nr D/22/508 prowadzonej w Ministerstwie Aktywów Państwowych pn. *Likwidacja kopalni węgla kamiennego „Krupiński”.*

Szanowny Panie Prezesie,

w związku z przekazaniem w dniu 20 listopada 2023 r., *Informacji o wynikach ww. kontroli*, (pismo Najwyższej Izby Kontroli znak KGP.430.9.2023 D/22/508 z dnia 8 listopada 2023r.) uprzejmie przedstawiam, zgodnie z art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹ stanowisko Ministra Aktywów Państwowych do *ww. Informacji o wynikach kontroli*:

Nie można zgodzić się z wyrażoną przez Najwyższą Izbę Kontroli ogólną oceną negatywną decyzji Ministra Energii i Ministra Aktywów Państwowych związanych z likwidacją KWK „Krupiński”. W opinii MAP, sytuacja zarówno samej JSW S.A., jak i będącej w jej strukturach KWK „Krupiński” były trudne pod względem ekonomiczno - finansowym, a prognozy na przyszłość na tyle niepewne, że jakakolwiek z podjętych decyzji była obciążona wysokim ryzykiem jej niepowodzenia. Tym samym, działania w momencie ich podejmowania były uzasadnione.

Stwierdzenie NIK, że zgoda Skarbu Państwa na likwidację KWK „Krupiński” była podyktowana interesem JSW S.A., ale nie uwzględniała interesu publicznego, nie bierze pod uwagę przypadku braku porozumienia JSW S.A. z obligatariuszami i potencjalnej możliwości ogłoszenia upadłości Spółki. W ocenie MAP, decyzja o likwidacji KWK „Krupiński” była uzasadniona interesem publicznym, a interes ten wyrażony był przede wszystkim poprzez:

- zapewnienie stabilnego funkcjonowania Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A. rozumianego jako utrzymanie ok. 20 tys. miejsc pracy w Spółce, a także ok. 80 tys. miejsc pracy w firmach okołogórnicznych kooperujących z JSW S.A. (przyjmuje się, że jedno miejsce pracy w górnictwie generuje cztery miejsca pracy poza górnictwem),
- zabezpieczenie socjalne pracowników KWK „Krupiński”. Można z pełną odpowiedzialnością stwierdzić, że żaden pracownik KWK „Krupiński” nie stracił pracy. Pracownicy, którzy nie spełniali warunków do otrzymania jednorazowej odprawy pieniężnej, urlopu górniczego lub urlopu dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla, zostali alokowani do innych kopalń,
- fakt podjęcia decyzji o rozpoczęciu procedury przenoszenia KWK „Krupiński” do Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. był poprzedzony szeregiem rzetelnych analiz² – zarówno na danych historycznych, jak i prognostycznych, w tym również dotyczących rynku pracy. Sytuacja ekonomiczno - finansowa JSW S.A. była

¹ Dz.U. z 2022 r. poz. 623.

² Decyzja o zbyciu KWK „Krupiński” na rzecz Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. była decyzją słuszną z techniczno-ekonomicznego punktu widzenia. Potwierdzają to rezultaty badań studyjnych i analitycznych zaprezentowanych w dokumencie pn. „Ocena techniczno-ekonomiczna możliwości efektywnego funkcjonowania KWK Krupiński”, opracowanym przez Fundację Nauka i Tradycje Górnictwa z dnia 05.07.2017 r.

na tyle trudna, iż w perspektywie średnio i długoterminowej ryzyko trwałej niewypłacalności było bardzo wysokie. W sytuacji niedoboru środków finansowych podjęto decyzję, aby rozwijać produkcję w kopalniach Spółki przynoszących możliwie najlepsze efekty, związane bezpośrednio z zapewnieniem produkcji węgla typu hard i nie utrzymywanie aktywów generujących stratę.

MAP zwraca uwagę, że JSW S.A. jest spółką prawa handlowego i podlega rygorom Kodeksu Spółek Handlowych oraz notowana jest na Giełdzie Papierów Wartościowych. Obecnie Skarb Państwa posiada 56% akcji w kapitale zakładowym Spółki. Zatem wszelkie działania, które mają na celu stabilizację funkcjonowania, ograniczenie kosztów działalności i racjonalizację struktury, są bez wątpienia realizacją interesu Skarbu Państwa, a co za tym idzie również interesu publicznego.

Brak działania ze strony zarówno Ministra Energii, jak i Ministra Aktywów Państwowych, w zakresie realizacji umowy z Obligatariuszami (obowiązek likwidacji KWK „Krupiński”), mógłby spowodować niekontrolowaną upadłość Spółki, co skutkowałoby:

- utratą wielu tysięcy miejsc pracy,
- niedoborem na rynku węgla koksowego, którego Spółka jest największym producentem w Europie,
- poniesieniem przez Skarb Państwa kosztów likwidacji kopalń wchodzących w strukturę JSW S.A. oraz naprawienia szkód górniczych, w przypadku braku następcy prawnego Spółki,
- brakiem wpływów z opłat i podatków lokalnych na rzecz gmin górniczych,
- wzrostem bezrobocia w tym regionie.

Powyższe argumenty potwierdzają, że podjęte decyzje w odniesieniu do KWK „Krupiński” były słuszne.

Przedmiotowe decyzje podejmowano na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, mając na względzie interes Skarbu Państwa.

Najistotniejszym założeniem, zgodnie z którym przystąpiono do rozmów z inwestorami w sprawie możliwości zakupu niezlikwidowanej infrastruktury KWK „Krupiński”, było pozyskanie środków finansowych, które zmniejszyłyby koszty działalności SRK S.A., a także zwrot pomocy publicznej wydatkowanej dotychczas na likwidację ww. kopalni wraz z odsetkami.

Gdyby Inwestor dokonał zakupu, Skarb Państwa:

- nie ponosiłby dalszych kosztów likwidacji,
- uzyskałby również zwrot środków wydatkowanych na likwidację kopalni,
- uzyskałby dodatkowe wpływy ze sprzedaży niezlikwidowanego majątku.

Działania polegające na czasowym wstrzymaniu likwidacji infrastruktury krytycznej KWK „Krupiński” zmierzały do jak najmniejszego obciążenia Skarbu Państwa kosztami likwidacji. W sytuacji, w której Skarb Państwa otrzymał ofertę zakupu infrastruktury KWK „Krupiński” niekorzystnym, z punktu widzenia interesu Skarbu Państwa, byłoby jej odrzucenie bez rozpoznania oferty Inwestora. Zakładano, że transakcja dojdzie do skutku, a co za tym idzie zostaną zwrócone koszty już poniesione na likwidację, nie zostaną wydatkowane dalsze środki na ten cel, a nawet zostanie wygenerowany przychód ze sprzedaży.

Należy zwrócić uwagę, że wzrost kosztów, pierwotnie oszacowanych na 382 mln. zł, uległ zwiększeniu z różnych względów i wskazanie przez NIK jako przyczyny, że Minister Energii nie zadbał o właściwe przygotowanie likwidacji przez JSW S.A. we współpracy z SRK S.A. jest nieuzasadnione. Przede wszystkim program jest wieloletni i wieloaspektowy. W chwili opracowywania programu likwidacji nie można przewidzieć wszystkich okoliczności, które w przyszłości będą miały wpływ na proces likwidacji, np. ograniczona wysokość środków finansowych, nierozstrzygnięte przetargi, odwołania potencjalnych wykonawców do KIO, działanie siły wyższej (w tym przypadku COVID-19),

wzrost inflacji, wystąpienie niedoboru materiałów do zasypu szybów, brak wykwalifikowanej kadry itp.

W związku z powyższym należy przyjąć, że zmiany dokonywane w programie poprzez kolejne aneksy odzwierciedlają rzeczywisty proces likwidacji kopalni. Nie jest możliwym sporządzenie bardzo dokładnego programu wieloletniego również z uwagi na występujące w kopalniach zagrożenia wodne, gazowe, pożarowe oraz inne o charakterze geologiczno-górnicyzm (np. tąpnięcia).

Niezrealizowanie przez SRK S.A. zadania dotyczącego rekultywacji terenów pogórnicyzm nastąpiło z przyczyn nieleżących po stronie Spółki. W związku z tym, w ocenie MAP, nie jest to argument przemawiający za wydaniem negatywnej oceny ogólnej.

Prowadzenie działalności wydobywczej charakteryzuje się okresowymi wahaniami w zakresie popytu, podaży oraz cen węgla. Jednocześnie produkcja węgla wykazuje niską elastyczność w zakresie dostosowania się do panujących realiów na rynku. Jest to spowodowane m.in. długim cyklem inwestycyjnym oraz przewagą kosztów stałych nad zmiennymi. W tych okolicznościach zarówno decyzje JSW S.A., jak i Ministrów były podejmowane w oparciu o aktualną sytuację ogólnogospodarczą oraz sytuację Spółki. W ocenie MAP, analiza decyzji powinna być dokonywana z uwzględnieniem okoliczności, w jakich była podejmowana, w przeciwnym razie decyzje te mogą być odbierane jako działanie niekonsekwentne.

KWK „Krupiński” została ujęta w Planie zamknięcia jednostek produkcyjnych węgla w aktualizacji do notyfikowanego programu „Pomoc państwa dla sektora górnicyzm węgla kamiennego w latach 2015 – 2018, SA.41161(2015/N)”. Podstawę prawną tego programu stanowiła Decyzja Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla (2010/787/UE). Zgodnie z przywołaną Decyzją, dopuszczalna jest pomoc publiczna na tzw. koszty nadzwyczajne wynikające z zamknięcia kopalni, co oznacza w praktyce, że likwidacja kopalni jest finansowana z budżetu państwa. Rząd Polski przedkładając program pomocowy miał wiedzę o konsekwencjach podjętej decyzji. Jak już wcześniej informowano, od chwili powstania w JSW S.A. funkcjonuje jeden, wspólny dla wszystkich zakładów górnicyzm fundusz likwidacji, z którego finansowane są koszty likwidacji ponoszone w poszczególnych zakładach. Zasada tworzenia przez przedsiębiorcę wspólnego funduszu dla wszystkich swoich zakładów górnicyzm jest zgodna z art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicyzm*. Przyjęty w JSW S.A. sposób funkcjonowania funduszu pozwala na elastyczne gospodarowanie zgromadzonymi środkami. Dla przedsiębiorcy, który posiada kilkanaście zakładów górnicyzm o zróżnicowanej wielkości i spodziewanej ich żywotności, przyjęty sposób funkcjonowania funduszu pozwala na dysponowanie środkami w wysokości przewidywanych kosztów likwidacji co najmniej jednego zakładu. Wysokość środków naliczonych na fundusz przez poszczególne zakłady nie ma bezpośredniego związku z wydatkowaniem ich przez te zakłady. Możliwość wydatkowania środków przez dany zakład zależy bowiem od aktualnego stanu środków na funduszu jako całości, a nie od zaewidencjonowanych odpisów przypadających na ten zakład. W związku z powyższym, w przypadku wydzielenia z przedsiębiorstwa któregośkolwiek zakładu górnicyzm i konieczności określenia wysokości środków funduszu jemu odpowiadających, z całą pewnością nie można określić ich wysokości jedynie w oparciu o naliczone odpisy z poszczególnych zakładów, gdyż stan funduszu w tej sytuacji się nie bilansuje. Niektóre zakłady wykorzystywały środki na poziomie wyższym niż naliczone odpisy, co jest zresztą zgodne z ideą wspólnego funduszu.

Podkreślić należy, iż proces likwidacji jest złożony i wieloaspektowy. Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górnicyzm oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, określa zakres zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalni, tj.:

- a) likwidację oraz zabezpieczenie wyrobisk korytarzowych,
- b) likwidację oraz zabezpieczenie szybów i szybków,

- c) zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym,
- d) likwidację infrastruktury kopalni,
- e) rekultywację terenów pogórnich,
- f) utrzymanie obiektów przeznaczonych do likwidacji w kolejności zapewniającej bezpieczną likwidację kopalń, a także bezpieczne funkcjonowanie kopalń sąsiednich,
- g) prace zabezpieczające oraz przedsięwzięcia zapobiegające zagrożeniom w związku z likwidowaną kopalnią,
- h) opracowywanie wymaganych odrębnymi przepisami projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją zadań, o których mowa w lit. a–g.

Ponoszone są również koszty ogólnego zarządu oddziału wychodzącego w skład przedsiębiorstwa górniczego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego, realizującego zadania wykonywane w trakcie likwidacji kopalni. W okresie od stycznia 2020 roku do kwietnia 2021 roku Minister Aktywów Państwowych zaakceptował wydatkowanie środków budżetowych na: likwidację infrastruktury kopalni, utrzymanie obiektów przeznaczonych do likwidacji w kolejności zapewniającej bezpieczną likwidację kopalni, a także bezpieczne funkcjonowanie kopalń sąsiednich, prace zabezpieczające oraz przedsięwzięcia zapobiegające zagrożeniom w związku z likwidowaną kopalnią, opracowywanie wymaganych odrębnymi przepisami projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją zadań oraz na koszty ogólnego zarządu Oddziału. W związku z decyzją o wstrzymaniu likwidacji Oddział KWK „Krupiński” Spółka nie otrzymywała dotacji na likwidację szybów i przekopów. Zaprzestanie likwidacji w tym zakresie nie oznacza całkowitego wstrzymania zadań likwidacyjnych w pozostałych obszarach.

Zlikwidowanie infrastruktury krytycznej KWK „Krupiński” uniemożliwiłoby wydobycie węgla koksowego ze złoża, w związku z czym czasowe wstrzymanie likwidacji tej infrastruktury było konieczne w przypadku, gdy rozważano możliwość zbycia niezlikwidowanej części kopalni. Likwidacja infrastruktury niebędącej krytyczną nie miała wpływu na ewentualne zbycie majątku, o co wnosił inwestor, który był traktowany bardzo poważnie i tak też były odbierane jego deklaracje odnośnie zaangażowania w projekt budowy nowej kopalni z wykorzystaniem niezlikwidowanej infrastruktury KWK „Krupiński”. W celu efektywnego zarządzania majątkiem Skarbu Państwa, a także w celu zmniejszenia zaangażowania środków budżetowych przeznaczonych na likwidację kopalń, Ministerstwo Aktywów Państwowych dwukrotnie umożliwiło inwestorowi zakup KWK „Krupiński”. Założono, że ze sprzedażą niezlikwidowanej infrastruktury KWK „Krupiński” będzie się wiązała konieczność zwrotu wydatkowanej dotychczas pomocy publicznej. Mając powyższe na uwadze nie dokonano oszacowania wzrostu kosztów likwidacji oraz nie określono, innych niż budżet państwa, źródeł ich finansowania, ponieważ wszystkie poniesione na ten cel wydatki byłyby zwrócone Skarbowi Państwa.

Należy podkreślić, iż decyzję o likwidacji KWK „Krupiński” podjął zarząd JSW S.A., natomiast koszty likwidacji oszacowała SRK S.A.

MAP ponownie podkreśla, że wszelkie działania, które mają na celu stabilizację funkcjonowania, ograniczenie kosztów działalności i racjonalizację struktury są co do zasady realizacją interesu publicznego.

Podkreślenia wymaga fakt, iż Zarząd JSW S.A. podjął decyzje o nieodpłatnym przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK S.A., dokonując uprzednio stosownych analiz. Jeszcze raz należy podkreślić, że decyzje podejmowane wobec KWK „Krupiński” były adekwatne do bieżącej sytuacji.

Podstawę prawną przekazania kopalni stanowiła ustawa z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego, która jest programem pomocowym notyfikowanym Komisji Europejskiej. W dniu 19 lipca 2019 r. KE wydała decyzję potwierdzającą zgodność programu pomocowego z rynkiem wewnętrznym zgodnie z art. 107 ust. 3 lit. e) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Podstawą wydania decyzji przez Komisję Europejską była wyżej wymieniona Decyzja Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń

węgla (2010/787/UE). Zgodnie z przywołaną Decyzją, dopuszczalna jest pomoc publiczna na tzw. koszty nadzwyczajne wynikające z zamknięcia kopalni, co oznacza w praktyce, że likwidacja kopalni jest finansowana z budżetu państwa.

SRK S.A. jest podmiotem powołanym do przeprowadzenia likwidacji kopalń i postępuje zgodnie z wypracowanym i wielokrotnie sprawdzonym schematem. Podczas przekazania kopalni do likwidacji załoga SRK S.A. nie posiada wszystkich wiadomości w zakresie przejmowanej kopalni (jak również lub w szczególności sposobu likwidacji szybów) takich jak macierzysta załoga przejmowanej kopalni. Dlatego przy planowanym przekazywaniu kopalni z dużym wyprzedzeniem tworzy się wspólne grupy robocze w celu stworzenia jak najbardziej profesjonalnego programu likwidacji.

W ocenie ME i ARP, przedmiotowy Program likwidacji, był możliwy do kierunkowego zaakceptowania. Wraz z postępem procesu likwidacji naturalną jest zmiana zakresu rzeczowo – finansowego Programu, co wynika z prowadzenia procesu likwidacji. Wszystkie czynniki mające wpływ na zmiany, a tym samym na przesunięcie w czasie tego procesu są ujmowane w aneksach do Programu likwidacji. Należy zwrócić uwagę, że proces likwidacji nie jest procesem statycznym, bowiem pod ziemią nadal występują różnego rodzaju zagrożenia pomimo, że nie jest już prowadzona eksploatacja węgla. Do tego dochodzą inne okoliczności zewnętrzne, co powoduje, że aktualizacje Programów likwidacji wpisują się w cały proces likwidacji. Potwierdzają to dotychczasowe doświadczenia.

Jak wyjaśniono w toku prowadzonej kontroli, Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A., której podstawowym przedmiotem działalności jest prowadzenie likwidacji kopalń, w założeniach swojej działalności nie planuje odsprzedaży przejętej do likwidacji zorganizowanej części zakładu górniczego. Spółka po przejęciu kopalni, zakładu górniczego lub jego oznaczonej części sporządza Program likwidacji, w którym opisane są założenia procesu likwidacji. Program ten kierunkowo zatwierdza minister właściwy ds. gospodarki złożami kopalini, po uprzedniej weryfikacji przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Katowicach. Jednakże Minister nie posiada kompetencji do wskazywania Spółce sposobu/metod przeprowadzenia procesu likwidacji. SRK S.A. planując prace i dokonując wyboru rozwiązań posługuje się w swoich działaniach wiedzą własnych pracowników lub analizami, opracowaniami sporządzanymi przez profesjonalne podmioty np. GIG, AGH itp. Dodać należy, iż art. 8a. ust. 4 został wprowadzony do ustawy z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 143), aby SRK S.A. mogła zrealizować zapisy Porozumienia z dnia 17 stycznia 2015 r. zawartego pomiędzy stroną rządową, Międzyzwiązkowym Komitetem Protestacyjno-Strajkowym, zakładowymi organizacjami związkowymi działającymi w Kompanii Węglowej S.A. oraz Zarządami Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A., Kompanii Węglowej S.A., Węglokoks S.A. Z niniejszego Porozumienia wynika m.in., że:

- Rząd będzie gwarantem, że zgodnie z Ustawą o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego przeprowadzone zostaną programy naprawcze zorganizowanych części przedsiębiorstwa m.in. kopalni KWK Brzeszcze oraz KWK Sońnica-Makoszowy (Ruch Makoszowy);
- Zarząd SRK S.A. gwarantuje przygotowanie w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi planów naprawczych zorganizowanych części przedsiębiorstwa wyżej wymienionych kopalni.

Plany naprawcze dla wyżej wymienionych kopalni miały doprowadzić do znalezienia inwestora i ewentualnej sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa. Proces naprawczy dla KWK „Brzeszcze” zakończył się pomyślnie i kopalnia została sprzedana.

MAP zwraca uwagę, że sama częstotliwość aneksowania umów o przyznanie dotacji nie w każdym przypadku ma wpływ na realizację zadań przez SRK S.A. Często zmiany są dokonywane z inicjatywy Spółki. Wynika to z prowadzonej analizy przebiegu prac likwidacyjnych, poziomu ponoszonych kosztów, a co za tym idzie zapotrzebowania na środki niezbędne na finansowanie wydatków, związanych z likwidacją kopalni.

MAP nie zgadza się ze stwierdzeniem, że wydłużenie procesu likwidacji jest nieprawidłowością. Likwidacja kopalni nie jest procesem statycznym ale dynamicznym, na który wpływ mają różne czynniki. Dotrzymanie terminu, określonego w Programie jest możliwe tylko w sytuacji, kiedy spełnią się wszystkie przyjęte założenia. Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że trudno jest z kilkuletnim wyprzedzeniem precyzyjnie zaplanować cały proces zarówno pod względem technicznym, jak i finansowym.

Ponadto należy podkreślić, że Minister Aktywów Państwowych nie wydawał i nie wydaje zarządom spółek z udziałem Skarbu Państwa wiążących poleceń co do prowadzenia spraw spółek. Jednakże w relacjach z SRK S.A., która zgodnie z ustawą z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego jest podmiotem odpowiedzialnym m.in. za prowadzenie likwidacji kopalń węgla kamiennego, MAP występuje również jako uczestnik procedur administracyjno-prawnych związanych z likwidacją kopalń. W tym przypadku Minister działa jako organ administracji rządowej, który np. zatwierdza roczne plany rzeczowo-finansowe likwidacji kopalń, czy też przyznaje dotacje z budżetu państwa na finansowanie zadań, określonych w tych planach.

Odnosząc się natomiast do postulowanych przez NIK wniosków w przedmiotowej *Informacji o wynikach kontroli*, uprzejmie informuję, iż MAP dokona stosownych analiz w porozumieniu z właściwymi podmiotami m.in.: MKiŚ, MRiT, zarządami spółek górniczych czy organami nadzoru górniczego, w zakresie konieczności i zasadności ujednoczenia i wprowadzenia rozwiązań w przepisach regulujących kwestie współfinansowania i likwidacji kopalń.

Z poważaniem
Marzena Małek
minister

dokument podpisany elektronicznie
897771.3166000.2517125

6.6. Opinia Prezesa NIK do stanowiska Ministra

**PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAŚ**

KGP.430.9.2023
D/22/508

Warszawa, 5 grudnia 2023 r.

**Opinia
Prezesa Najwyższej Izby Kontroli
do stanowiska Ministra Aktywów Państwowych przedstawionego do informacji o wynikach kontroli
nr D/22/508 Likwidacja Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński”.**

Na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2022 r., poz. 623) przedstawiam opinię do stanowiska Ministra Aktywów Państwowych zawartego w piśmie z dnia 30 listopada 2023 r. znak: DKA.II.092.13.2022 IK: 897771.

Z satysfakcją przyjmuję deklarację, iż MAP dokona stosownych analiz w porozumieniu z właściwymi podmiotami w zakresie konieczności i zasadności ujednoczenia oraz wprowadzenia rozwiązań w przepisach regulujących kwestie współfinansowania i likwidacji kopalń. Wyrażam nadzieję, że działania zadeklarowane przez Panią Minister pozwolą na zniwelowanie barier zidentyfikowanych w wyniku kontroli, które utrudniają realizację działań likwidacyjnych i obniżają ich efektywność.

Argumentacja zawarta w stanowisku powtarza polemikę z ocenami NIK, jaka została zawarta w zastrzeżeniach Ministra Aktywów Państwowych do wystąpienia pokontrolnego i które nie zostały uwzględnione przez Kolegium Najwyższej Izby Kontroli. Należy ponownie podkreślić, że do likwidacji KWK "Krupiński" przyczyniła się trudna sytuacja finansowa Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA spowodowana zapaścią na rynku węgla, ale też decyzją o zakupie w 2014 r. KWK „Knurów-Szczygłowice” i sfinansowaniem jej w drodze emisji obligacji. Minister Energii nie przeprowadził bilansu kosztów i korzyści likwidacji obejmującego nie tylko interes JSW, ale również minimalizację wydatków ze środków publicznych oraz utratę istniejącego wówczas dostępu do znacznej ilości węgla energetycznego i koksującego znajdującego się w obszarze górniczym KWK „Krupiński”. Zgoda na likwidację została udzielona w 2016 r. przez Ministra Energii wbrew stanowisku większości członków powołanej przez niego grupy roboczej, którzy podważali wiarygodność analiz wskazujących na trwałą nierentowność kopalni oraz wskazywali, że likwidacja oznacza utratę dostępu do co najmniej 40 mln ton zasobów operatywnych niewydobyczego węgla. Należy zauważyć, że tylko w latach 2017-2019 import węgla do Polski wyniósł prawie 50 mln ton.

Odnosząc się do kwestii wstrzymania działań likwidacyjnych w celu umożliwienia potencjalnym inwestorom przeprowadzenia badania due diligence, informuję, że NIK nie podważa samej istoty dążenia do optymalnego zagospodarowania infrastruktury likwidowanych kopalń. Nie można jednak tolerować działań ze szkodą dla Skarbu Państwa podejmowanych bez podstawy prawnej. Takim działaniem było wydawanie Zarządowi Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA przez Sekretarzy Stanu w Ministerstwie Energii i w Ministerstwie Aktywów Państwowych dyspozycji wstrzymania likwidacji KWK "Krupiński". W konsekwencji Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, działając na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy o NIK oraz art. 304 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, zawiadomiła Prokuraturę Rejonową w Bytomiu, że w wyniku kontroli przeprowadzonej w SRK, zostały ujawnione fakty wskazujące na możliwość popełnienia przestępstwa. Doprowadzono bowiem do powstania nieuzasadnionego wzrostu kosztów likwidacji KWK „Krupiński”, na skutek nieuprawnionych działań i decyzji, doprowadzając tym do wyrządzenia Spółce oraz Skarbowi Państwa szkody w wysokości co najmniej 28 083,9 tys. zł.

**PREZES
Najwyższej Izby Kontroli**

Marian Banaś

6.7. Skład zespołu Doradczo-Audytorskiego

1. Grzegorz Matusiak	Posel na Sejm RP
2. Ireneusz Litwin	Asystent Posla na Sejm RP Grzegorza Matusiaka
3. Sławomir Kozłowski	NSZZ Solidarność JSW SA
4. Jacek Marian Pawłowski	Prezes Zarządu JSW Szkolenie i Górnictwo
5. Robert Marzec	ARP
6. Magdalena Ziółkowska	Ministerstwo Energii
7. Wojciech Mika	ARP
8. Roman Brudziński	NSZZ Solidarność

6.8. zakres rzeczowy i finansowy likwidacji oraz jego zmiany

Lp.	Rodzaj zadań	Program likwidacji z kwietnia 2017 r.			Aneks nr 1 do Programu likwidacji z lipca 2019 r.			Aneks nr 2 do Programu likwidacji z kwietnia 2021			Zmiana ogółem	
		Liczba zadań	Koszt w tys. zł	Zmiana w tys. zł w %	Liczba zadań	Koszt w tys. zł	Zmiana w tys. zł w %	Liczba zadań	Koszt w tys. zł	Zmiana w tys. zł w %	w tys. zł	w %
1	Likwidacja oraz zabezpieczenie wyrobisk korytarzowych	232	7 063,70	-2 447,80 -34,65 %	213	4 615,90	0,80 0,02 %	213	4 616,70	0,80 0,02 %	-2 447,00 -34,64 %	
2	Likwidacja oraz zabezpieczenie szybów i szybków	3	17 000,00	20 629,80 121,35 %	3	37 629,80	-1 943,10 -5,16 %	3	35 686,70	-1 943,10 -5,16 %	18 686,70 109,92 %	
3	Likwidacja infrastruktury kopalni	163	47 225,80	-10 012,50 -21,20 %	212	37 213,30	38 601,00 103,73 %	217	75 814,30	38 601,00 103,73 %	28 588,50 60,54 %	
4	Rekultywacja terenów pogórnich	2	40 000,00	0,00 0,00 %	1	40 000	46 000,00 115,00 %	3	86 000,00	46 000,00 115,00 %	46 000,00 115,00 %	
5	Utrzymanie obiektów przeznaczonych do likwidacji	9	95 546,20	40 299,60 42,18 %	9	135 845,80	12 818,40 9,44 %	9	148 664,20	12 818,40 9,44 %	53 118,00 55,59 %	
6	Prace zabezpieczające oraz przedsięwzięcia zapobiegające zagrożeniom	10	68 938,00	39 336,20 57,06 %	10	108 274,20	28 581,20 26,40 %	10	136 855,40	28 581,20 26,40 %	67 917,40 98,52 %	
7	Opracowanie wymaganych odrębnymi przepisami projektów	8	2 587,00	558,20 21,58 %	14	3 145,20	3 588,40 114,09 %	19	6 733,60	3 588,40 114,09 %	4 146,60 160,29 %	
8	Naprawianie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego	10	33 721,00	-2 674,60 -7,93 %	8	31 046,40	618,70 1,99 %	8	31 665,10	618,70 1,99 %	-2 055,90 -6,10 %	
9	Koszty ogólnego zarządu		76 187,00	99,00 0,13 %		76 286,00	18 067,90 23,68 %		94 353,90	18 067,90 23,68 %	18 166,90 23,85 %	
	Razem	437	388 268,70	85 787,90 22,09 %	470	474 056,60	146 333,30 30,87 %	482	620 389,90	146 333,30 30,87 %	232 121,20 59,78 %	